

Dogfen ir Cyhoedd



CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

Dr Gwynne Jones
Prif Weithredwr – Chief Executive
CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
Swyddfeydd y Cyngor - Council Offices
LLANGFNI
Ynys Môn - Anglesey
LL77 7TW

Ffôn / tel (01248) 752500
Ffacs / fax (01248) 750839

RHYBUDD O GYFARFOD	NOTICE OF MEETING
CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG AR ADDYSG GREFYDDOL (CYSAG)	STANDING ADVISORY COUNCIL ON RELIGIOUS EDUCATION (SACRE)
DYDD MAWRTH, 14 CHWEFROR 2017 am 2.00 o'r gloch	TUESDAY, 14 FEBRUARY 2017 at 2.00 pm
YSTAFELL BWYLLGOR 1 SWYDDFEYDD Y CYNGOR LLANGFNI	COMMITTEE ROOM 1 COUNCIL OFFICES LLANGFNI
Swyddog Pwyllgor	Shirley Cooke 01248 752518 Committee Officer

AELODAU / MEMBERS

Cynghorwyr / Councillors:-

W. T. Hughes, Gwilym O. Jones, R. Llewelyn Jones, Alun Mummery, Dylan Rees
(Cadeirydd /Chair), Alwyn Rowlands

Yr Enwadau Crefyddol/Religious Denominations

Kirsty Williams (Yr Eglwys yng Nghymru/The Church in Wales), Christopher Thomas (Yr Eglwys Babyddol/The Catholic Church), Parch./Rev.Kate McClelland (Yr Eglwys Fethodistaidd/ The Methodist Church), Sedd Wag/Vacant Seat (Yr Eglwys Bresbyteraidd/Presbyterian Church of Wales) (Is-Gadeirydd/Vice-Chair), Mrs Catherine Jones (Undeb y Bedyddwyr/The Baptist Union of Wales), Yr Athro/Professor Euros Wyn Jones (Undeb yr Annibynwyr Cymraeg/Union of Welsh Independents)

Athrawon/Teachers

Mefys Edwards (Ysgol Syr Thomas Jones), Alison Jones (Ysgol Parch.Thomas Ellis), Manon Morris Williams (Ysgol Gynradd Llangaffo), Heledd Hearn (Ysgol Uwchradd Bodedern)

Aelodau Cyfetholedig/Co-Opted Members

Mr Rheinallt Thomas

R H A G L E N

1 **CROESO A DATGANIAD O DDIDDORDEB**

Derbyn unrhyw ddatganiad o ddiddordeb gan Aelod neu Swyddog parthed unrhyw eitem o fusnes.

2 **CYFLWYNIAD GAN YSGOL LLANFAWR**

Derbyn cyflwyniad gan Ysgol Llanfawr are eu gwaith yn y maes Addysg Grefyddol.

3 **COFNODION CYFARFOD 11 HYDREF, 2016** (Tudalennau 1 - 6)

Cyflwyno cofnodion cyfarfod blaenorol y CYSAG a gynhaliwyd ar 11 Hydref, 2016.

4 **MATERION YN CODI**

Cynrchiolaeth Cyngor Ysgolion Sul.

5 **ADRODDIAD ESTYN - HYDREF 2016** (Tudalennau 7 - 8)

Cyflwyno gwybodaeth o adroddiadau Arolwg Estyn, Hydref, 2016 mewn perthynas â'r ysgolion canlynol:-

- Ysgol Gynradd Bodedern
- Ysgol Llanfawr

6 **HUNAN ARFARNIADAU YSGOL** (Tudalennau 9 - 36)

Cyflwyno adroddiadau Hunan Arfarnu AG yr ysgolion a nodir:-

- Ysgol David Hughes
- Ysgol Llanfawr
- Ysgol Gymuned Rhosybol
- Ysgol Cylch y Garn
- Ysgol Caergeiliog

7 **DIWEDDARIAD GAN YR YMGYNGHORYDD HER GWE**

Derbyn diweddariad gan Ymgynghorydd Her GwE (Miss Bethan James) ar y canlynol:-

- Safonau Addysg Grefyddol
- Adnoddau Addysg Grefyddol
- Addysg Grefyddol a'r Cwricwlwm am Oes
- Astudiaethau Crefyddol a TGAU/Safon Uwch
- Cynllun Gweithredu CYSAG Ynys Môn

8 **CYFANSODDIAD Y PWYLLGOR** (Tudalennau 37 - 104)

Derbyn sylwadau'r Pwyllgor ar Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd mewn ysgolion.

9 **CYMDEITHAS CYSAGAU CYMRU** (Tudalennau 105 - 114)

- Cyflwyno cofnodion drafft y Gymdeithas a gynhaliwyd yng Nghaerfyrddin ar 18 Tachwedd, 2016.
- Ethol i'r Pwyllgor Gwaith.
- Nodi apwyntiad Paula Webber yn Ysgrifenyddes newydd y Gymdeithas.
- Nodi y cynhelir cyfarfod nesaf y Gymdeithas yn Brynbuga, Sir Fynwy ar 3 Mawrth, 2017.

10 **CYFARFOD NESAF**

Nodi bydd cyfarfod nesaf y CYSAG yn cael ei gynnal y.p. ddydd Mawrth, 13 Gorffennaf, 2017.

This page is intentionally left blank

**CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG AR ADDYSG GREFYDDOL
(CYSAG)**

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 11 Hydref, 2016

YN BRESENNOL: Y Cyngorydd Dylan Rees (Cadeirydd)

Yr Awdurdod Addysg

Y Cynghorwyr Gwilym O Jones, Robert Llewelyn Jones,
Alun Mummery

Yr Enwadau Crefyddol

Mrs Catherine Jones (Undeb Bedyddwyr Cymru)
Yr Athro Euros Wyn Jones (Undeb yr Annibynwyr Cymraeg)
Mr Christopher Thomas (Yr Eglwys Gatholig Rufeinig)

Cynrychiolwyr Athrawon

Mrs Heledd Hearn (Ysgol Uwchradd Bodedern)
Mrs Alison Jones (Ysgol Parch Thomas Ellis)

WRTH LAW: Mr D Gareth Jones (Swyddog Addysg Cynradd) (Clerc CYSAG)
Mrs Shirley Cooke (Swyddog Pwyllgor)

YMDDIHEURIADAU: Mrs Mefys Edwards (Ysgol Syr Thomas Jones)
Mr Rheinallt Thomas (Eglwys Bresbyteraidd Cymru)
Kirsty Williams (Yr Eglwys yng Nghymru)
Mrs Manon Morris Williams (Ysgol Gynradd Llangaffo)

**HEFYD YN
BRESENNOL:** Miss Bethan James (Ymgynghorydd Her - GwE)
Ms Sioned Parry (Canolfan Addysg Y Bont)

1. CANOLFAN ADDYSG Y BONT

Cafwyd cyflwyniad gan Ms Sioned Parry, athrawes yng Nghanolfan Addysg Y Bont, ar ddarpariaeth AG yr ysgol fel rhan o bolisi Addysg Grefyddol yr ysgol. Cyfeiriodd at y dulliau arfer dda a ddefnyddir yn yr ysgol i addysgu disgyblion ag anghenion addysgol arbennig, a'r profiadau AG a dderbyniant, sy'n canolbwyntio ar sgiliau cymdeithasol, moeseg, moesau ac addysgu'r disgyblion am barch.

Mae'r dulliau addysgu yn yr ysgol yn cynnwys y canlynol:-

- creu gweddi ysgol sy'n cael ei defnyddio ym mhob dosbarth a gwasanaeth, fel bod y plant yn gallu cymryd rhan a'i hadrodd;

- addasu caneuon – gwneud caneuon yn hwyl i'r plant;
- cyfathrebu gan ddefnyddio symbolau ac arwyddion – Makaton;
- sesiynau gwranddo e.e. 'Llond Llaw' – plant yn eistedd yn dawel a gwranddo ar storïau o'r Beibl;
- paratoi bocsys esgidiau Nadolig ar gyfer plant difreintiedig mewn gwledydd tramor;
- Wythnos Ryngwladol – edrych ar grefyddau a'r ffordd o fyw mewn gwledydd eraill;
- ymweld ag adeiladau crefyddol e.e. Cadeirlan Llanelwy - y llynedd bu'r plant yn perfformio a chanu mewn cyngerdd ar gyfer Ysgolion Arbennig Gogledd Cymru; bu'r plant yn ymweld ag Eglwys Sant Cyngar, Llangefni gan wneud prosiect yn y dosbarth ar ffenestr gwydr lliw'r Eglwys;
- dysgu am symbolau a gwyliau crefyddol;
- gwahoddir siaradwyr gwadd i gynnal gwasanaethau.

Nodwyd nad yw'r ysgol yn addysgu myfyrio ar hyn o bryd ond mae'n edrych ar wahanol ffyrdd o ymateb i synwyruswydd.

Diolchodd y CYSAG i Ms Parry am ei chyflwyniad a'r arferion addysgu ardderchog sydd ar waith yn yr ysgol.

Dyweddodd Dylan Rees ei fod yn Lywodraethwr Ysgol yng Nghanolfan Addysg Y Bont.

2. DATGAN DIDDORDEB

Dim.

3. COFNODION CYFARFOD 12 GORFFENNAF 2016

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod blaenorol CYSAG a gynhaliwyd ar 12 Gorffennaf 2016 a chadarnhawyd eu bod yn gywir.

4. MATERION YN CODI

Adroddodd y Cadeirydd bod cyfnod gwasanaeth Mr Rheinallt Thomas fel cynrychiolydd ar y Pwyllgor wedi dod i ben ar ôl nifer o flynyddoedd. Mae Mr Thomas wedi dweud ei fod yn dymuno aros mewn cysylltiad â'r CYSAG.

Atgoffodd y Cadeirydd y CYSAG bod sedd wag ar y Pwyllgor ar gyfer aelod cyfetholedig. Rhoddwyd cynnig ymlaen i wahodd Mr Thomas i weithredu fel Aelod cyfetholedig o'r CYSAG. Byddai'r broses yn golygu awgrymu i Swyddogion Cyngor yr Ysgolion Sul yn Ynys Môn eu bod yn apwyntio Mr Thomas fel eu cynrychiolydd.

GWEITHREDU: Y Swyddog Addysg Cynradd i:-

- **Ysgrifennu at Mr Rheinallt Thomas yn ei wahodd i wasanaethu fel Aelod cyfetholedig o'r CYSAG; ac os yw Mr Thomas a Swyddogion Cyngor yr Ysgolion Sul yn Ynys Môn yn cytuno â'r cynnig,**

- **Gwahodd Swyddogion i ffurfioli'r apwyntiad.**

Cadarnhaodd y Swyddog Addysg Cynradd bod llythyr wedi ei anfon at CBAC ym mis Gorffennaf yn codi pryderon y CYSAG mewn perthynas â chost hyfforddiant i athrawon ar faes llafur newydd y cwrs Lefel "A" AG, a diffyg deunyddiau cyfrwng Cymraeg ar gyfer y cwrs. Adroddodd y Swyddog nad yw CBAC wedi ymateb i'r llythyr hyd yma.

Adroddodd Mrs Heledd Hearn, Ysgol Uwchradd Bodedern, y cynhelir hyfforddiant ar gyfer maes llafur y cwrs TGAU newydd ym mis Chwefror 2017 a bydd y ddarpariaeth yn ddigost. Dywedodd bod cwricwlwm Lefel "A" AG bron yn barod yn Saesneg a bydd y Gymraeg yn dilyn yn fuan. Nodwyd bod CBAC wedi gwrandao er nad ydynt wedi ymateb i'r CYSAG.

Arolygiadau Estyn – Gwanwyn 2016

Cafwyd diweddariad gan yr Ymgynghorydd Her (GwE) ar gynnydd yn Ysgol Pencarnisiog, sy'n cael ei monitro gan Estyn ar hyn o bryd. Nodwyd bod yr ysgol, yn dilyn ymweliad yr Ymgynghorydd Her â'r ysgol, wedi ymateb yn syth i sylwadau Estyn, yn arbennig yn y Cyfnod Sylfaen. Rhoddwyd deunyddiau enghreifftiol i'r Pennaeth er mwyn gwella arferion addysgu yn yr ysgol a bydd yr Ymgynghorydd Her (GwE) yn adrodd yn fuan ar y cynnydd.

Adroddodd yr Ymgynghorydd Her ei bod yn hyderus bod yr ysgol yn ymateb yn dda i argymhellion Estyn, a bydd yn dychwelyd i adolygu'r ddarpariaeth AG yn yr ysgol yn ystod tymor y gwanwyn, cyn i Estyn ail-ymweld.

Hunan Arfarniadau Ysgolion

Adroddodd y Swyddog Addysg Cynradd ei fod wedi cysylltu ag ysgolion ym mis Medi i ofyn iddynt ystyried gwahodd Aelodau o'r CYSAG i arsylwi cyfnodau addoli ar y cyd. Er bod rhai ysgolion wedi ymateb yn gadarnhaol i'r cais, nodwyd nad oedd Aelodau'r CYSAG wedi mynychu unrhyw sesiynau pellach ac nad oedd unrhyw wahoddiadau wedi eu derbyn ar gyfer gweddill y tymor. Cynigiodd y Cynghorydd Gwilym Jones ymweld ag Ysgol Pencarnisiog i arsylwi ar addoli ar y cyd yn yr ysgol.

Gweithredu: Y Swyddog Addysg Cynradd i gysylltu â Phennaeth Ysgol Pencarnisiog i drefnu ymweliad gan y Cynghorydd Gwilym Jones i arsylwi addoli ar y cyd yn yr ysgol.

Cyfeiriodd Mr Christopher Thomas at y gair 'INCERTS' yn y pwynt bwled olaf ar dudalen 4 y Cofnodion. Dywedodd wrth y CYSAG mai 'Y Sylfaen Asesu' yw'r term a ddefnyddir bellach.

Cyfeiriwyd at gwricwlwm AG Ysgolion Catholig a nodwyd bod Bwrdd Cenedlaethol Arolygwyr ac Ymgynghorwyr Crefyddol yn paratoi'r holl ddeunyddiau ar gyfer ysgolion Catholig Rhufeinig.

Gofynnodd yr Athro Euros W Jones am eglurhad ar ymateb y Canon Robert Townsend fel Cyfarwyddwr Addysg Esgobaeth Bangor ynglŷn â defnydd yr Eglwys o derminoleg mewn AG. Codwyd y mater oherwydd bod Estyn, ar brydiau, yn disgrifio 'addoli ar y cyd' (collective worship) mewn ysgolion fel 'cydaddoli' (joint worship). Nodwyd bod ysgolion Eglwys yn defnyddio'r term 'cydaddoli' sef 'corporate worship' ond mae'r Eglwys yn gallu defnyddio 'cydaddoli' am 'collective worship' hefyd pan fod grwpiau crefyddol yn dod ynghyd i addoli.

5. HUNAN ARFARNIADAU YSGOLION

Cyflwynwyd hunan arfarniadau Addysg Grefyddol Ysgol Biwmares, Ysgol Brynsiencyn, Ysgol Parch Thomas Ellis ac Ysgol Uwchradd Bodedern i'w hystyried gan y CYSAG.

Adroddodd yr Ymgynghorydd Her (GwE) y byddai'n dymuno cael mwy o wybodaeth am gynnwys y gwersi; y math o drafodaethau a gynhelir yn yr ysgolion; a'r unedau dysgu a ddefnyddir gan yr ysgolion. Dywedodd ei bod wedi anfon canllawiau newydd i ysgolion, gan awgrymu eu bod yn rhoi argraff fwy penodol o'r hyn sy'n digwydd yn y gwersi Addysg Grefyddol fel rhan o'r naratif.

Nodwyd yr uchod gan Aelodau'r CYSAG.

6. ADRODDIAD BLYNYDDOL CYSAG AR GYFER 2015/16

Cyflwynwyd – adroddiad Blynyddol drafft CYSAG Ynys Môn ar gyfer 2015/16.

Adroddodd yr Ymgynghorydd Her (GwE) bod Adroddiad Blynyddol y CYSAG yn seiliedig ar waith a wnaethpwyd yn 2015/16. Cyfeiriodd at ei diweddariad ar waith GwE o dan eitem 7 yng nghofnodion y cyfarfod blaenorol. Nodwyd bod yr adroddiad eleni, yn wahanol i Adroddiadau Blynyddol yn y gorffennol, yn cynnwys nifer o adroddiadau hunan arfarnu ysgolion. Yn 2014 ceisiodd Cyngor Sir Ynys Môn annog pob ysgol i gyflwyno adroddiad hunan arfarnu ac ysgrifennodd y Clerc at bob ysgol gynradd ac uwchradd yn gofyn iddynt gyflwyno adroddiad hunan arfarnu i CYSAG Ynys Môn. Ymatebodd 12 ysgol gan gyflwyno copïau o'u hadroddiadau ar gyfer 2015/16. Mae sawl CYSAG arall wedi mabwysiadu patrwm CYSAG Ynys Môn a chafodd mwy o adroddiadau eu sgriwteiddio y llynedd.

Nodwyd bod cynnydd yn araf o ran cynyddu nifer yr ysgolion sy'n cyflwyno adroddiadau hunan arfarnu. Mae Estyn wedi pwysleisio nad yw Cyrff Llywodraethu'n gwneud digon i herio ysgolion o ran eu perfformiad mewn Addysg Grefyddol. Holodd y CYSAG a oedd angen cysylltu â Chadeiryddion y Cyrff Llywodraethu?

Awgrymodd y Swyddog Addysg Cynradd bod angen atgoffa ysgolion o bwysigrwydd cwblhau adroddiadau hunan arfarnu. Nodwyd mai 26 adroddiad hunan arfarnu a dderbyniwyd yn ystod y tair blynedd diwethaf, gyda 27 arall yn sefyll.

Cyfeiriodd yr Ymgynghorydd Her at yr adran yn yr adroddiad sy'n gofyn am ymateb yr Awdurdod i waith y CYSAG yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Y llynedd, cynhwyswyd arfarniad o flaenoriaethau CYSAG yn y Cynllun Gweithredu a mabwysiadwyd y Cynllun Gweithredu diwygiedig yng nghyfarfod diwethaf y CYSAG. Trafododd Aelodau'r CYSAG a oedd angen arfarnu gwaith y llynedd ynteu ganiatáu mwy o amser i'r grŵp sefydlu ac aeddfedu.

Adroddodd yr Ymgynghorydd Her bod cais wedi'i wneud i ysgolion roi sylw i'w cryfderau a'u gwendidau. Mae rhai ysgolion wedi cydnabod bod lle i wella. Nodwyd nad yw'r CYSAG yn ail-ymweld â'r materion gwella hyn ar hyn o bryd er mwyn cadarnhau bod gwelliant wedi digwydd.

Gweithredu:

- **Cytunodd y CYSAG i dderbyn yr Adroddiad Blynyddol;**
- **Cytunodd y CYSAG i adolygu ei Gynllun Gweithredu bob dwy flynedd, gyda'r adolygiad nesaf yn 2016/17.**
- **Y Swyddog Addysg Cynradd i ysgrifennu at y 27 ysgol sydd heb gyflwyno eu hadroddiadau hunan arfarnu, gan ofyn iddynt eu cwblhau cyn gynted â phosib.**

7. DIWEDDARIAD GAN YR YMGYNGHORYDD HER GWE

Cafwyd diweddariad gan yr Ymgynghorydd Her (GwE) ar ei gwaith yng Ngwynedd ac Ynys Môn fel aelod o'r Panel Ymgynghorol Cenedlaethol ar Addysg Grefyddol, sy'n cynnig cefnogaeth i GYSAGau ar draws Cymru. Mae'r Panel wedi cyfarfod i geisio llunio canllawiau i ysgolion a chynorthwyo ysgolion i baratoi ar gyfer cwricwlwm sydd ychydig yn wahanol. Enw'r ddogfen, sydd ar ffurf drafft ar hyn o bryd, yw "Beth sy'n gwneud AG da?", ac mae'n cynnwys 10 pwynt bwled. Mae'r ffurf yn syml ar gyfer y rheini nad ydynt yn arbenigwyr AG, ac mae'n gofyn cyfres o gwestiynau y gall athrawon eu defnyddio pan fyddant yn cyfarfod i drafod themâu. Mae'n edrych hefyd ar y cyfraniad y gall AG ei wneud o ran datblygu llythrennedd, rhifedd, darllen a sgiliau TG. Treuliodd y Panel beth amser yn ceisio dehongli sut fyddai'r canllawiau'n gweithio o'u selio ar thema 'Y Byd Naturiol' ar gyfer disgyblion yn y Cyfnod Sylfaen, a pha weithgareddau fyddai'n adlewyrchu egwyddorion AG. Treulwyd peth amser hefyd yn modelu canllawiau ar gyfer CA2 ond ni chafodd hyn ei rannu gydag aelodau'r Panel. Rhaid cymryd i ystyriaeth hefyd bod Donaldson, yn ei adroddiad "Dyfodol Llwyddiannus" wedi pwysleisio bod angen i'r plant eu hunain gael llais yn y modd y datblygir cynlluniau.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn ag effaith Donaldson mewn perthynas ag AG, a pharhad y trefniadau o'r cynradd i'r uwchradd, adroddodd yr Ymgynghorydd Her bod y trefniadau presennol ar gyfer maes llafur AG sy'n cael ei benderfynu'n lleol yn parhau. Mae'r Athro Donaldson wedi datgan yn gryf y dylai AG fod yn rhan o'r cwricwlwm a chafodd hynny ei groesawu, ond byddai newid trefniadau o ran gweinyddu AG yn lleol yn gofyn am newid deddfwriaeth. Tra bod parhad yn cael ei adlewyrchu yn y cynlluniau lleol, nid

ydynt yn dangos yn ddigon clir pa gyfraniad a wnaeth y plant wrth greu'r cynlluniau hynny. Efallai y byddai'n amserol i'r CYSAG ystyried sut i gasglu barn plant ac athrawon am yr hyn y dymument ei gael gan y CYSAG o safbwynt AG.

Nodwyd cynnwys yr uchod gan Aelodau'r CYSAG

8. CYMDEITHAS CYSAGau CYMRU

Cyflwynwyd a nodwyd cofnodion drafft cyfarfod Cymdeithas CYSAGau Cymru a gynhaliwyd ar 23 Mehefin 2016 yn Rhyl, Sir Ddinbych.

Adroddodd yr Ymgynghorydd Her (GwE) mai ychydig iawn fynychodd cyfarfod Cymdeithas CYSAGau Cymru yn Rhyl, gyda sylwadau gan grwpiau bach yn hytrach nag un llais ar y cyd.

Cyfeiriwyd at ddogfen Gill Vaisey, "Canllawiau ar Reoli Hawl Tynnu'n Ôl o Addysg Grefyddol". Nodwyd bod y canllawiau yn canolbwyntio ar gynorthwyo Penaethiaid i reoli tynnu'n ôl o AG, a bydd y ddogfen ar gael i ysgolion.

Nododd y Pwyllgor gofnodion drafft cyfarfod Cymdeithas CYSAGau Cymru.

9. CYFARFOD NESAF

Nodwyd bod cyfarfod nesaf y CYSAG wedi ei drefnu ar gyfer 2.00 o'r gloch ar ddydd Mawrth, 14 Chwefror 2017.

Daeth y cyfarfod i ben am 3.40 pm

**Y CYNGHORYDD DYLAN REES
CADEIRYDD**



CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

Adroddiadau Estyn Reports

HYDREF 2016 AUTUMN.

Ysgol Gynradd Bodedern.

Mae'r ysgol yn cynnig ystod o brofiadau buddiol drwy ddarparu cwricwlwm eang a chytbwys sy'n bodloni anghenion y disgyblion, gan gynnwys y rheini sydd ag anghenion dysgu ychwanegol. Mae'r profiadau gwerthfawr hyn yn cyflawni gofynion y Cyfnod Sylfaen, y Cwricwlwm Cenedlaethol ac addysg grefyddol yn effeithiol.

Mae gwasanaethau dosbarth pwrpasol yn rhoi cyfleoedd buddiol i ddisgyblion fyfyrion ar eu gwerthoedd eu hunain a meithrin gwerthoedd fel parch, tegwch a gonestrwydd.

Mae'r ysgol yn manteisio'n rheolaidd ar gyfleoedd i gymryd rhan mewn gweithgareddau yn y gymuned, er enghraifft y Gwasanaeth Diolchgarwch yn y capel lleol.

The school offers a range of beneficial experiences by providing a broad and balanced curriculum that meets pupils' needs, including those with additional learning needs. These valuable experiences fulfil the requirements of the Foundation Phase, the National Curriculum and religious education effectively.

Purposeful classroom assemblies provide pupils with beneficial opportunities to reflect on their own values and foster values such as respect, fairness and honesty.

The school takes regular advantage of opportunities to take part in activities in the community, for example the Thanksgiving Service in the local chapel.

Ysgol Llanfawr

Mae cyfleoedd gwerthfawr i alluogi'r rhan fwyaf o ddisgyblion i ddatblygu'n ddinasyddion gwybodus sydd â dealltwriaeth gadarn o foesau, credoau a chrefyddau gwahanol, er enghraifft wrth i ddisgyblion yn y Cyfnod Sylfaen greu patrymau Mendi tra'n astudio Diwali, ac wrth i ddisgyblion hŷn ystyried a oes angen arweinwyr ar gymdeithas.

There are valuable opportunities to enable most pupils to develop as well-informed citizens who have a sound understanding of different morals, beliefs and religions, for example when pupils in the Foundation Phase create Mendi patterns while studying Diwali, and when older pupils consider whether or not society needs leaders.

This page is intentionally left blank

ADDOLI AR Y CYD

YSGOL DAVID HUGHES

Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?

Ydy ✓

Nac ydy

Nodweddion da mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Mae Ysgol David Hughes yn ymateb i ofynion statudol y Ddeddf Addysg trwy sicrhau cyfleoedd beunyddiol i ddysgwyr addoli ar y cyd. Mae'r dysgwyr yn cyfarfod fel blwyddyn unwaith yr wythnos ar gyfer addoliad torfol. Ar yr adegau yma, mae'r addoliad yn cael ei arwain gan Bennaeth Blwyddyn neu aelod o'r Uwch Dim Arwain, neu, yn gynyddol, gan y dysgwyr eu hunain. Yn yr arferion gorau, ceir rota lle mae pob dosbarth cofrestru yn cymryd eu tro i arwain yr addoliad. Yn achlysurol, gwahoddir aelod o'r gymuned i mewn i arwain yr addoliad, yn arbennig ar adegau arbennig fel Gwyl Ddewi. Mae natur yr addoliad yn dilyn y traddodiad Cristnogol.

Darperir myfyrdodau ar gyfer gweddill yr wythnos. Mae'r myfyrdodau hyn yn cael eu rhannu o flaen llaw gyda'r tiwtoriaid ac mae'r tiwtoriaid, neu weithiau y cynrychiolydd dosbarth, yn gyfrifol am rannu'r rhain gyda phob dosbarth cofrestru. Mae'r myfyrdodau hyn wedi eu seilio ar Gofensiwn Hawliau Plant y Cenhedloedd Unedig ac maent yn tynnu sylw at gyfrifoldeb pob unigolyn i sicrhau tegwch a chyfiawnder i bob plentyn. Mae'r myfyrdodau hefyd yn cyfeirio at y calendr Cristnogol trwy gyfrwng y hawliau (e.e. deunyddiau Cymorth Cristnogol ar gyfer y Grawys a'r Adfent). Maent hefyd yn tynnu sylw at ddyddiau pwysig yn y calendr e.e. Pythefnos Masnach Deg.

Bwriad yr addoliad torfol a'r myfyrdodau hyn yw sicrhau bod pob dysgwr yn cael cyfle i ystyried ei rôl ef/hi yn y byd ac i ddatblygu'n foesosol, yn ysbrydol a yn gymdeithasol. Sicrheir bod pob dysgwr yn:

- cael amser i feddwl mewn tawelwch
- cael ymdeimlad o berthyn i gymuned yr ysgol
- cael ysgogiadau amrywiol a all fod stori, yn glip fideo, yn gerddoriaeth, yn gelf
- cael cyfle i ddatblygu'n ysbrydol trwy ystyried ystyr ddyfnach yr hyn a welir

Perchir hawl rhieni i dynnu eu plant allan o'r addoliad ar y cyd a darperir lle diogel iddynt fynd iddo pe bai angen. Mae'r ysgol yn ymfalchio yn y ffaith nad oes yna ddysgwyr yn cael eu tynnu allan o'r addoliad ar hyn o bryd a bod pob dysgwr yn teimlo'n gyfforddus yn mynychu'r gwasnaeth a hynny serch yr amrywiaeth crefyddol sydd gennym yma. Teimlir bod yr agwedd gynhwysol hon yn gryfder yn yr ysgol.

Materion sydd angen sylw

- Cynyddu'r nifer o wasanaethau a gynhelir gan ddysgwyr ar draws y blynyddoedd
- Rhannu'r arfer dda a geir yma

Rhagorol

Da

✓

Digonol

Anfoddhaol

This page is intentionally left blank

Addysg Grefyddol

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?

- Seilir yr hunan arfarniad ar arsylwadau gwersi, arfarniadau o waith disgyblion a chyfweliadau â disgyblion.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol) a chynnwys arfarniad o asesiadau athrawon ac/neu ganlyniadau arholiad.

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 1 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol

Safonau mewn Addysg Grefyddol – cynnydd mewn dysgu

Cyfnod Sylfaen

Mae'r dysgwyr yn ymwybodol o rai o brif grefyddau'r byd. Maent yn ymwybodol o bwysigrwydd arweinwyr crefyddol yn y gymdeithas leol. Rhoddir cyfleoedd i'r dysgwyr drafod digwyddiadau arwyddocaol a pherthnasol yn y gwasanaethau. Erbyn diwedd blwyddyn 2 mae'r holl ddysgwyr yn ymwybodol o'r hen destament a'r testament newydd. Gallant adrodd sawl un o'r straeon. Gyda chymorth gall y mwyafrif ail ysgrifennu rhai o'r straeon hyn yn syml gan fynegi barn ar wers/neges y stori. Mae'r dysgwyr yn cael cyfleoedd i ymweld â mannau addoli lleol e.e. Eglwys Dewi Sant a bydd y Parchedig Kevin yn dod i'r ysgol i gynnal gwersi/gwasanaethau gyda plant y Cyfnod Sylfaen ac mae rhain o safon dda, ac maent yn ychwanegu'n arwyddocaol tuag at ethos yma yn yr ysgol. Mae rhan helaeth o'r gwaith wedi ei sylfaenu ar brofiadau uniongyrchol sy'n fyw i'r disgyblion ac mae'r disgyblion yn cael cyfleoedd cyson i actio a chwarae rôl. Mae sgiliau'r disgyblion yn datblygu'n dda ac rhan fwyaf yn barod i gynnig eu barn wrth drafod 'cwestiynau mawr'. Erbyn diwedd blwyddyn 2, mae'r rhan fwyaf o'r dysgwyr yn medru disgrifio prif nodweddion Capel ac Eglwys. Erbyn diwedd blwyddyn 2, mae'r rhan fwyaf o'r dysgwyr yn ymwybodol o brif wyliau a dathliadau Cristnogol ac yn gallu eu trafod yn syml. Rhoddir sylw trawsgwricwlaidd cadarn i'r maes.

Cyfnod Allweddol 2

Mae'r rhan fwyaf o'r dysgwyr yn adnabod prif nodweddion a gwrthrychau addoli, y defnydd a wneir ohonynt a phwysigrwydd mannau pererindod o fewn amryw o grefyddau'r byd. Mae'r rhan fwyaf o'r dysgwyr yn medru disgrifio nodweddion dathliadau a defodau crefyddol. Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn gwybod am waith arweinwyr crefyddol ac am straeon o lyfrau sanctaidd (amryw o grefyddau) ac am hanesion am fywyd Iesu. Mae ychydig o'r disgyblion yn llwyddoed wneud cysylltiadau rhwng gwahanol grefyddau. Mae ganddynt afael dda iawn o'r hyn sydd yn iawn ac yr hyn sydd yn foesol anghywir. Yng ngwaelod CA2 mae'r rhan fwyaf o'r dysgwyr yn gallu siarad am eu teimladau, eu gweithrediadau a'u barnau eu hunain. Hefyd mae mwyafrif o'r dysgwyr yn gallu gofyn cwestiynau am eu profiadau gyda lleiafrif yn awgrymu atebion posibl. Mae'r holl ddisgyblion yn deall pwysigrwydd o berthyn i'w cymuned ac yn deall eu rhan yn y gymuned leol. Mae gan y rhan fwyaf o'r disgyblion ymwybyddiaeth dda o barch tuag at eraill a'u hamgylchedd. Mae llawer yn dechrau dod i ddeall nad oes un ateb yn unig i gwestiynau mawr bywyd. Gall mwyafrif o'r dysgwyr gyflwyno gwahanol syniadau. Gwneir defnydd dda gan y rhan fwyaf o'r disgyblion o TGCh i gywain am arferion gwahanol grefyddau. Mae llawer o'r disgyblion yn ymwybodol o bwysigrwydd prif dathliadau llawer o'r crefyddau. Mae'r rhan fwyaf o'r dysgwyr yn ymwybodol o brif reolau Cristnogaeth a'u heffaith ar ffordd o fyw. Mae'r disgyblion yn cael cyfleoedd niferus i glywed straeon o'r Beibl a chyfle i'w trafod yn y gwasanaethau. Mae'r dysgwyr yn ymwybodol eu bod nhw, ar y cyfan yn blant ffodus. Maent yn hoff o godi arian ar gyfer elusennau ac yn sylweddoli pwysigrwydd cyfrannu i bobl/mudiadau sy'n helpu pobl llai ffodus na nhw eu hunain. Mae'r Cyngor Ysgol wedi casglu swm o arian i nifer o elusennau lleol. Erbyn brig yr Ysgol mae'r gallu i ymdrin a geirfa grefyddol ac i adnabod rhai symbolau crefyddol yn datblygu'n dda.

Materion i gael sylw

Cyfnod Sylfaen

Angen datblygu'r gwaith ar grefyddau'r byd ymhellach. Angen i'r dysgwyr fod yn ymwybodol o rhai o'r straeon sy'n perthyn i'r crefyddau hynny ac o nodweddion y mannau addoli.

Cyfnod Allweddol 2

Mae angen ychwanegu at yr adnoddau/artefactau i gyfoethogi'r gwersi

Mae angen trefnu ymweliadau i fannau addoli crefyddau eraill e.e Mosg Bangor

Mae angen gwahodd mwy o siaradwyr i'r ysgol e.e unigolion o fudiadau fel Y Samariaid, NSPCC ac pobl o grefyddau eraill .

Rhagorol**Da**

✓

Digonol**Anfoddhaol****Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?**

- Dylai hunan arfarniad ystyried y dangosyddion canlynol: yr amser a roddir i'r pwnc, gwybodaeth bynciol, arbenigedd a datblygiad proffesiynol yr athrawon, addasrwydd y rhaglen astudio ac amrediad yr adnoddau dysgu a ddefnyddir.
- Mae arfarniad o arsylwadau gwersi a gwaith disgyblion yn caniatáu i benaethiaid a phenaethiaid adran i ddod i farn am ansawdd yr addysgu mewn gwersi Addysg Grefyddol o fewn yr ysgol, a'r graddau y mae disgyblion yn cael eu cymell a'u hannog i gyrraedd safonau uchel.
- Dylai ysgolion cynradd gyfeirio at y ddarpariaeth 'Pobl, Credoau a Chwestiynau' ar gyfer dysgwyr y Cyfnod Sylfaen yn ogystal ag Addysg Grefyddol yn CA2.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol).

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adrannau 2.1 ac 2.2 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol

Yr addysgu: cynllunio ac amrediad o strategaethau**Cyfnod Sylfaen**

Mae gweithgareddau Addysg Grefyddol y Cyfnod Sylfaen yn cyd-fynd a gofynion y Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer cyflwyno Addysg Grefyddol a'r Maes Llafur Cytun Lleol. Maent wedi adnabod y sgiliau penodol sy'n ymwneud a phobl, Credoau a Chwestiynau drwy'r meysydd Gwybodaeth a Dealltwriaeth o'r Byd a Datblygiad Personol a Cymdeithasol, Lles ac Amrywiaeth Ddiwylliannol. Mae'r gweithgareddau yn codi'n naturiol o'r thema a astidwyd gan y plant. Caiff y Cwricwlwm Cymreig le amlwg yn y gweithgareddau ac mae'r disgyblion yn ymwybodol o storïau e.e. Mari Jones. Bydd llawer o weithgareddau y Cyfnod Sylfaen yn adeiladu ar eu profiadau ysbrydol, moesol a diwylliannol. Mae mwyafrif y disgyblion yn deal arwyddocad y gair parch yn dda a chyflawnwyd gwaith da ar reolau gan berthnasu hynny i fywydau'r disgyblion.

Cyfnod Allweddol 2

Mae'r disgyblion i gyd yn derbyn gwrs Addysg Grefyddol yn wythnosol, yn unol a'r gofynion statudo, hynny ddim yn cynnwys gwasanaethau. Mae cynlluniau gwaith yr Adran Iau yn cyd-fynd â gofynion y Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer cyflwyno Addysg Grefyddol a'r Maes Llafur Cytun Lleol.

Nid oes gan staff yr ysgol gymhwyster e.e lefel A, gradd mewn Addysg Grefyddol, ond maent wedi derbyn hyfforddiant fel rhan o'u cyrsiau hyfforddiant cychwynol. Bydd y staff yn ymgynghori gyda staff yr ysgol uwchradd ar brydiau. Bydd staff hefyd yn darllen 'Newyddion Addysg Grefyddol' fel ffynhonnell i gael gwybodaeth am ddatblygiadau. Mae rhai arteffactau ar gael yn yr ysgol, ond mae angen buddsoddi ymhellach neu gael benthg gan yr uwchradd i ddatblygu'r gwersi ymhellach.

Mae'r ysgol yn defnyddio system dracio 'Incerts' ar gyfer pob disgybl. Mae hwn yn galluogi athrawon edrych ar gyraeddiadau'r disgyblion a gofynion y deilliannau.

Defnyddir amrediad eang o ddeunyddiau i gyfoethogi'r themau a astudir: llyfrau stori, llyfrau gwybodaeth, adnoddau TGCh ac arteffactau.

Materion i gael sylw

Pwrcasu mwy o adnoddau i ddatblygu'r pwnc ymhellach.

Datblygu dulliau hunan asesu ac adfyfrio er mwyn sicrhau ei fod yn arfer ar draws yr ysgol.

Rhagorol		Da	✓	Digonol		Anfoddhaol	
-----------------	--	-----------	---	----------------	--	-------------------	--

Addoli ar y Cyd

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?
Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?
Ydy ✓
Nac ydy

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.3.1, 'Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Medi 2010), 'Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd' (Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94)

Nodweddion da mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Rydyn yn darparu gweithred dyddiol o addoli ar y cyd ar gyfer yr holl ddysgwyr, yn unol a'r gofynion statudol. Mae darpariaethyn bodoli i ddisgyblion gael eu neilltuo o weithredoedd addoli ar y cyd, ar gais rhieni.

Cynhelir yr addoliad ar y cyd ar lefel Cyfnod Allweddol neu ysgol gyfan. Hyd y gwasanaethau ysgol gyfan yw tua chwarter awr. Ceir cyfuniad o wasanaethau yn seiliedig ar straeon beiblaidd a gwasanaethau gyda straeon moesol. Rhoddir cyfleoedd i drafod ac i'r plant ofyn cwestiynau yn y gwasanaethau.

Byddwn yn croesawu y Parchedig Kevin i'r ysgol i gynnal gwasanaethau. Yn ogystal bydd y disgyblion yn cynnal gwasanaethau arbennig – gwasanaethau Cofio a Diolchgarwch.

Materion i gael sylw

- Mae angen buddsoddi mewn mwy o lyfrau/deunydd ar gyfer paratoi gwasanaethau, ac efallai dod a TGCh i fewn i'r gwasanaethau drwy ddefnydd o Power Point .

Rhagorol		Da	✓	Digonol		Anfoddhaol	
-----------------	--	-----------	---	----------------	--	-------------------	--

This page is intentionally left blank

Addysg Grefyddol

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol

- Seilir yr hunan arfarniad yn dilyn ymarferiad craffu ar lyfrau, ar arfarniadau o waith disgyblion a chfweliadau a disgyblion.dysgu

Cyfeiriadau:

Safonau mewn Addysg Grefyddol- cynnydd mewn

Y CYFNOD SYLFAEN

Mae rhan fwyaf o'r disgyblion yn gwneud cynnydd disgwylidig yn y maes yn unol ar deilliau . Yn dilyn craffu ar lyfrau gwelwyd amryw o weithgareddau clodwiw Addysg Grefyddol ar draws y Cyfnod Sylfaen. Roedd bron bob un o'r llyfrau yn ddymunol iawn gyda cyflwyniadau cyson dda.

Ar ddechrau'r CS mae gallu y disgyblion i siarad am eu profiadau eu hunain a thrafod y byd o'u cwmpas yn datblygu yn foddhaol ac erbyn diwedd y C.S mae mwyafrif yn gallu trafod eu profiadau eu hunain. Ychydig sydd yn gallu trafod eu teimladau yn dda a trafod barnau a safbwyntiau eraill. Yn dilyn gwaith greunus ar Y Bedydd mae gallu y plant i ddefnyddio geirfa grefyddol syml ar draws ty CS wedi datblygu a bydd lleiafrif o blant yn dechrau dod i gydnabod fod ystyr dyfnach i symbolau crefyddol.

CYFNOD ALLWEDDOL 2

Yn waelod CA2 mae rhan fwyaf yn gallu galw i gof, ymateb a chyfathrebu yn syml i rai o'r credoau ac arferion crefyddol yr astudir. Mae tua hanner yn adnabod yr hyn sydd yn debyg ac yn wahanol o fewn y crefyddau. Mae rhan fwyaf yn gallu disgrifio eu teimladau a'u barnau a cynnig sylwadau syml ar safbwyntiau eraill. Mae y mwyafrif yn adnabod symbolau ac yn gallu defnyddio geirfa crefyddol syml yn addas. Mae bron bob un disgybl yn gallu siarad a gofyn cwestiwn am eu profiadau , y byd o'u cwmpas ac agweddau ar grefydd ac gyda annogaeth gallent gynnig barn eu hunain.

Ym mrig CA2 mae ychydig o'r disgyblion yn gallu disgrifio rhai credoau ac arferion crefyddol a sut maen'y yn effeithio ar fywyd credinwyr . Gall lleiafrif o'r disgyblion wneud cysylltiadau rhwng credoau ac arferion crefyddol gan ddisgrifio'r effaith ar fywyd credinwyr ac yn nodi yr hyn sydd yn debyg ac yn wahanol. Mae mwyafrif yn gallu esbonio sut mae eu teimladau a'u barnau eu hunain yn effeithio ar eraill ac yn disgrifio sut mae safbwyntiau pobl yn effeithio ar eu bywydau nhw. Maent yn defnyddio ystod o eirfa grefyddol yn addas. Mae tua hanner o'r disgyblion yn gallu trafod cwestiynau sylfaenol crefyddol yn synhwyrol.

Materion i gael sylw

CYFNOD SYLFAEN

- Datblygu geirfa fydd yn galluogi i'r disgyblion fynegi barn ar frig C.S.

CYFNOD ALLWEDDOL 2

- Sicrhau cyfleoedd i drafod cwestiynau sylfaenol crefyddol

Rhagorol

Da

Digonol

/

Anfoddhaol

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol ?

Cyfeiriadau:

Yr addysgu: cynllunio ac amrediad o strategaethau.

Y CYFNOD SYLFAEN

- Mae'r gweithgareddau wedi eu cynllunio'n ofalus ar draws y Cyfnod Sylfaen ac yn dangos dilyniant o flwyddyn i flwyddyn.
- Mae ystod eang o brofiadau ymarferol yn cael eu cynnig i roi bob cyfle i'r disgyblion wneud cynnydd

- Mae adnoddau storïol, llyfrau gwybodaeth, ymwelwyr , adnoddau TGCH yn cyfoethogi 'r ddarpariaeth ynn y maes.

CYFNOD ALLWEDDOL 2

- Mae'r gweithgareddau yn ddiddorol i'r disgyblion gyda digon o her ynddynt.
- Neilltuir awr yr wythnos ar gyfer y wers Addysg Grefyddol wythnosol
- Manteisir ar y cyfle i gydweithio gyda ymwelwyr o'r pentref sydd yn mynd ar bererindodau a gwneud gwaith elusenol i gefnogi'r addysgu.
- Defnyddir TGCH fel cyfrwng i ymchwilio ac i ffilmio gwaith i gyfoethogi'r addysgu.

Materion i gael sylw

Y CYFNOD SYLFAEN

- Parhau i gynnig ystod eang o brofiadau diddorol a gwerthfawr
- Sicrhau mwy o gyfleoedd i ddisgyblion BI2 gywain gwybodaeth yn annibynnol

CYFNOD ALLWEDDOL 2

- Mapio gweithgareddau ar draws y cyfnod allweddol
- Sicrhau dilyniant yn y cynllunio a defnyddio mwy o gwestiynau mawr.

Rhagorol		Da		Digonol	/	Anfoddhaol	
----------	--	----	--	---------	---	------------	--

Addoli ar y Cyd

Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

- Yn seiliedig ar drafodaethau mewnol

Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio a'r gofynion statudol?

Ydy

Addoli ar y Cyd

Darperir Addoli ar y cyd yn ddyddiol yn yr ysgol. Tri sesiwn yn y neuadd a dau sesiwn yn y dosbarth.

Bydd cyfleoedd i ddatblygu agweddau moesol, ysbrydol a chred yn y sesiynau yn ogystal a hyrwyddo gwerthoedd ac ethos. Yn ystod yr addoliad bydd y plant yn cael cyfle i wrando ar stori , cyflwyniad gan aelod o staff neu ymwelydd, gweddio a chanu. Mae Addoli ar y Cyd yn gwnaud cyfraniad at ddatblygiad ysbrydol, moesol, chymdeithasol a diwylliannol y plant. Manteisir ar gyfle i ddatblygu agweddau AbaCH, Cwricwlwm Cymraeg a Dinasyddiaeth Fyd Eang fel rhan o'r addoliad.

Bydd gwasanaeth 'Agor y Llyfr' yn cael ei gynnal yn wythnosol yn yr ysgol yn ogystal a gwasanaethau arbennig Diolchgarwch a'r Nadolig yn y Capel lleol.

Materion i gael sylw

- Efelychu arferion da ymhob gwasanaeth
- Sicrhau cyfleoedd i ddisgyblion ddarllen yn y gwasanaeth
- Gwahodd aelod o'r Eglwys bob hanner tymor i gynnal gwasanaeth

Rhagorol		Da		Digonol	/	Anfoddhaol	
----------	--	----	--	---------	---	------------	--

Addysg Grefyddol

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?

- Seilir yr hunan arfarniad ar arsylwadau gwersi, arfarniadau o waith disgyblion a chyfweliadau â disgyblion.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol) a chynnwys arfarniad o asesiadau athrawon ac/neu ganlyniadau arholiad.

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 1 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol

Safonau mewn Addysg Grefyddol – cynnydd mewn dysgu

Y CYFNOD SYLFAEN

Mae gallu'r disgyblion i drafod a galw i gof yn datblygu yn dda ar ddechrau'r Cyfnod Sylfaen ac erbyn brig y Cyfnod Sylfaen mae bron pob un yn gallu trafod a gofyn cwestiynau.

Gall y mwyafrif siarad am eu teimladau eu gweithrediadau a'u barnau erbyn diwedd y Cyfnod Sylfaen ac mae tua hanner yn gallu disgrifio a chynnig sylwadau syml ar safbwyntiau pobl eraill.

Datblygir gallu'r plant i ddefnyddio geirfa crefyddol syml ar draws y Cyfnod Sylfaen a bydd lleiafrif o blant yn dechrau dod i gydnabod fod ystyr i symbolau crefyddol.

CYFNOD ALLWEDDOL 2

Gall mwyafrif o plant bl 3 a 4 allu galw i gof, ymateb a chyfathrebu'n syml rai o'r credoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol sylfaenol yr ymchwilir iddyn nhw. Mae ychydig iawn yn dechrau nodi'r hyn sy'n debyg ac yn wahanol mewn crefyddau.

Ym 5 a 6 gall rhai o'r disgyblion ddisgrifio rhai credoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol a sut mae rhai o'r agweddau hyn ar grefydd yn effeithio ar fywydau credinwyr. Gall lleiafrif o'r disgyblion wneud cysylltiadau rhwng credoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol gan ddisgrifio'r effaith ar fywydau credinwyr ac yn nodi'r hyn sy'n debyg ac yn wahanol o fewn ac ar draws y crefyddau.

Yn 3 a 4 mae y rhan fwyaf o'r disgyblion yn gallu disgrifio eu teimladau, eu gweithrediadau a'u barnau eu hunain ac yn cynnig sylwadau syml ar safbwyntiau pobl eraill a dechrau cydnabod bod ystyr i symbolau crefyddol a byddan nhw'n defnyddio geirfa crefyddol syml yn addas.

Ym mlwyddyn 5 a 6 rhai o'r disgyblion yn gallu esbonio sut mae eu teimladau, eu gweithrediadau a'u barnau eu hunain yn effeithio ar eu bywydau, ac yn disgrifio sut mae safbwyntiau pobl eraill yn yr un modd yn effeithio ar eu bywydau. Maent yn defnyddio ystod o eirfa crefyddol yn addas ac yn dangos dealltwriaeth sylfaenol o iaith symbolaidd.

Gall bron pob un disgybl yn 3 a 4 ofyn cwestiynau am eu profiadau eu hunain, y byd o'u cwmpas ac agweddau ar grefydd maent yn gallu trafod y cwestiynau sy'n codi o'u profiadau eu hwy gan gynnig eu barn eu hunain. Oherwydd natur y themau mae lleiafrif iawn o'r disgyblion yn dechrau cydnabod bod cwestiynau crefyddol sylfaenol yn aml yn gymhleth ac mai rhannol ac amhendiant yw'r atebion yn aml.

Yn 5 a 6 mae'r disgyblion yn gallu trafod eu hymatebion hwy ac eraill i gwestiynau am fywyd, y byd o'u cwmpas a chrefydd. Mae lleiafrif o'r disgyblion yn gallu mynegi a chyfiawnhau eu syniadau a barnau am gwestiynau sylfaenol. Yn ôl eu hymchwiliadau a'u profiadau eu hunain oherwydd natur y themau mae tua hanner y disgyblion yn cydnabod bod cwestiynau crefyddol sylfaenol yn aml yn gymhleth ac mai rhannol ac amhendiant yw'r atebion yn aml.

Mae tystiolaeth yn llyfrau'r plant a chanfyddiadau monitro y dysgu a'r addysgu yn dangos fod safonau yn dda ar draws yr ysgol.

Materion i gael sylw

CYFNOD SYLFAEN

- Parhau i ddatblygu geirfa a gallu'r disgyblion i gwestiynu gan gynnig cyfleoedd iddynt fynegi barn erbyn brig y Cyfnod Sylfaen.
- Datblygu dealltwriaeth o effaith crefydd ar fywydau credinwyr erbyn diwedd y Cyfnod Sylfaen.

CYFNOD ALLWEDDOL 2

- Sicrhau fod y tasgau a ddarperir ar gyfer y grŵp mwy galluog yn heriol wrth weithio drwy'r cwestiynau sylfaenol, crefyddol a dynol.

Rhagorol

Da

√

Digonol

Anfoddhaol

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?

- Dylai hunan arfarniad ystyried y dangosyddion canlynol: yr amser a roddir i'r pwnc, gwybodaeth bynciol, arbenigedd a datblygiad proffesiynol yr athrawon, addasrwydd y rhaglen astudio ac amrediad yr adnoddau dysgu a ddefnyddir.
- Mae arfarniad o arsylwadau gwersi a gwaith disgyblion yn caniatáu i benaethiaid a phenaethiaid adran i ddod i farn am ansawdd yr addysgu mewn gwersi Addysg Grefyddol o fewn yr ysgol, a'r graddau y mae disgyblion yn cael eu cymell a'u hannog i gyrraedd safonau uchel.
- Dylai ysgolion cynradd gyfeirio at y ddarpariaeth 'Pobl, Credoau a Chwestiynau' ar gyfer dysgwyr y Cyfnod Sylfaen yn ogystal ag Addysg Grefyddol yn CA2.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol).

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adrannau 2.1 ac 2.2 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol

Yr addysgu: cynllunio ac amrediad o strategaethau

Y CYFNOD SYLFAEN

- Mae athrawon y Cyfnod Sylfaen yn gyfarwydd â'r fframwaith cenedlaethol ar gyfer cyflwyno Addysg Grefyddol. Maent wedi adnabod y sgiliau penodol sy'n ymwneud â phobl, credoau a chwestiynau drwy'r meysydd Gwybodaeth a Dealltwriaeth o'r Byd a datblygiad Personol a Chymdeithasol Lles ac Amrywiaeth Ddiwylliannol.
- Mae cynlluniau y Cyfnod Sylfaen ar sail yr ymwybyddiaeth uchod wedi ymgorffori pobl, credoau a chwestiynau o fewn y ddau faes yma ac ar draws y meysydd dysgu eraill. Mae'r athrawes yn cyd-gynllunio âg athrawon RhyLI i sicrhau cysondeb.
- Mae'r gweithgareddau wedi eu cynllunio'n ofalus ar draws y cyfnod Sylfaen ac yn dangos dilyniant o un dosbarth i'r llall o ganlyniad i gyd gynllunio a chyd drafod .
- Mae ystod eang o brofiadau yn cael eu cynnig i roi bob cyfle i'r disgyblion wneud cynnydd mewn gwybodaeth a dealltwriaeth a sgiliau trafod a rhesymu yn y maes.
- Mae adnoddau storiol, llyfrau gwybodaeth, llyfrau gwybodaeth, llyfrau mawr, arteffactau, adnoddau TGCh, ymweliadau/ymwelwyr i'r ysgol i gyd yn creu diddordeb ac yn cyfoethogi'r ddarpariaeth yn y maes.

Mae'r agweddau Crefyddol o fewn y meysydd yn cael eu darparu yn dda yn y Cyfnod Sylfaen

CYFNOD ALLWEDDOL 2

- Neilltuir sesiwn o o leiaf awr ar gyfer Addysg Grefyddol ar draws Cyfnod Allweddol 2.
- Fel canlyniad i hyfforddiant eang, archebu adnoddau cyfoethog sydd yn dyfnhau ymhellach ddealltwriaeth yr athrawes o'r maes y mae'r ddarpariaeth yn dda ar draws y cyfnod.
- Mae'r cynlluniau yn fanwl ac yn sicrhau dilyniant a datblygiad, mae rhoddi sylw i westiynau mawr wedi bod yn gyfrwng i sicrhau dyfnder a datblygu sgiliau ymholi y disgyblion. Mae'r athrawes yn cyd-gynllunio âg athrawon RhyLI ac yn craffu ar lyfrau yn fisol.
- Mae dulliau asesu manwl yn gyfraniad gwerthfawr wrth ddarparu tasgau ar gyfer gwahanol alluoedd.
- Manteisir ar y cyfleoedd i fynd a'r plant allan ar ymweliadau â alloldai ac i wahodd ymwelwyr i drafod materion Addysg Grefyddol â'r plant.

Mae ansawdd addysgu a'r ddarpariaeth yn Cyfnod Allweddol 2 yn dda.

Materion i gael sylw

Y CYFNOD SYLFAEN

- Parhau i gynnig ystod eang o brofiadau diddorol a gwerthfawr.
- Athrawon i barhau i gyd-drafod a bod yn ymwybodol o adnoddau newydd sydd ar gael e.e. mewn TGCh
- Parhau i annog y lant i ddatblygu sgiliau meddwl.

CYFNOD ALLWEDDOL 2

- Parhau i ddatblygu tasgau heriol ac ymestynnol ar gyfer y disgyblion mwy galluog ymhob dosbarth.
- Parhau i osod MPLI a rhoddi cyfle i'r plant fyfyrion ar y dysgu.
- Parhau â'r cyd-gynllunio manwl ac effeithiol.

Rhagorol	Da	√	Digonol	Anfoddhaol
-----------------	-----------	---	----------------	-------------------

Addoli ar y Cyd

Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?

Ydy ✓

Nac ydy

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.3.1, 'Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN), 'Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd' (Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94)

Nodweddion da mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Darperir Addoli ar y Cyd sydd yn dilyn traddodiad cyffredin y gred Gristnogol yn ddyddiol yn yr ysgol. Cynhelir yr Addoliad ar y cyd ar lefel dosbarth, cyfnod ac ysgol. Rhoddir yr hawl i rieni esgusodi eu plant o'r addoliad a cymerir i ystyriaeth eu cefndir wrth ddarparu ar gyfer yr addoliad.

Fe archwilir agweddau moesol, ysbrydol a chred tra ar yr un pryd yn meithrin ysbryd cymunedol a hyrwyddo ethos a gwerthoedd.

Bydd y plant yn cael cyfle i wneud un neu sawl un o'r canlynol yn ystod yr Addoliad:

- Myfyrio sy'n cynnwys gwrando, gwyllo neu fyfyrto ar ysgogiad, cyflwyniad neu sgwrs gan aelod o'r staff neu siaradwr gwadd.
- Gweddio
- Canu
- Darllen

Ar y cyfan mae Addoli ar y Cyd yn gwneud cyfraniad arwyddocaol at ddatblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol y plant. Manteisir ar gyfleoedd i ddatblygu agweddau ar ABACh, Dinasyddiaeth Fyd Eang a'r Cwricwlwm Cymreig fel rhan o'r Addoliad. Mae creu ethos sydd yn wahanol i ethos pob dydd yr ysgol yn digwydd mewn mwyafrif o'r sesiynau.

Ar y cyfan mae'r ddarpariaeth yn dda gydag agweddau rhagorol.

Materion i gael sylw mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

- **Efelychu yr arferion da ymhob gwasanaeth**
- **Sicrhau fod Addoli ar y Cyd yn y ddwy adran yn cydymffurfio a rheoliadau a gofynion**
- **Datblygu ymhellach ethos yr addoliad er mwyn iddo adlewyrchu rhywbeth sydd ar wahân i weithgareddau arferol yr ysgol ar bob achlysur**
- **Sicrhau fod cyfrifoldebau wedi eu rhannu a'r holl staff yn deall eu cyfrifoldebau mewn perthynas ag Addoli ar y Cyd**

Rhagorol

Da

✓

Digonol

Anfoddhaol

Llofnod: *Olwen Green* (Pennaeth)

Dyddiad: 12.12.16

This page is intentionally left blank

YSGOL SEFYDLEDIG YSGOL CAERGEILIOG



ADRODDIAD AR ADDYSG GREFYDDOL YN YSGOL SEFYDLEDIG CAERGEILIOG AR GYFER Y FLWYDDYN ACADEMAIDD 2015---2016

Cyflwyniad:

Ysgol aml-ddiwylliannol yw Ysgol Sefydledig Ysgol Caergeiliog ac mae'n ymroddedig i 'Ansawdd ac Ardderchogrwydd mewn Addysg' a 'Gwasanaeth o Ofal' Mae'n ymdrechu'n ddyddiol i sicrhau y rhoddir i bob plentyn a ymddiriedir i'w gofal y safon uchaf bosibl o addysg ac un a fydd yn hyrwyddo'r dechrau gorau posibl mewn bywyd. Mae hyn yn cynnwys datblygu'r plentyn cyfan ac mae'n broses seiliedig ar athroniaeth 'the child is father of the man' ac un sy'n darparu pob disgybl yn sensitif i wynebu'r her o ymgymryd â'i gyfrifoldebau fel dinesydd yfory.

Mae Polisi Cenhadol yr ysgol yn amcanu at sicrhau bod y disgyblion wrth iddynt dyfu'n gorfforol ac yn feddylol, hefyd yn tyfu'n gymdeithasol ac yn ysbrydol gan felly ennill gwir barch tuag atynt eu hunain, tuag at ei gilydd, ac yn wir, tuag at y cyfan o'r byd cyffrous hwn --- byd Duw --- yr ydym i gyd yn byw ynddo.

Dros y 5 mlynedd a aeth heibio bu cynnydd sylweddol ym mhoblogrwydd Addysg Grefyddol yn yr Ysgol. Mae'r Tabl a ganlyn yn dangos canlyniadau Arolwg Disgyblion a weithredwyd yn rhan o Aseidiadau Diwedd Blwyddyn i sicrhau poblogrwydd Addysg Grefyddol yn y Cam Sylfaen a Chyfnod Allweddol 2.

Gofynnwyd i'r disgyblion a oeddent ddim yn hoffi'r gwersi, yn hoffi'r gwersi neu'n hoffi'r gwersi'n fawr.

Cyfnod	Ddim yn hoffi'r gwersi	Yn hoffi'r gwersi	Yn hoffi'r gwersi'n fawr
Y Cam Sylfaen	0%	26.8%	73.2%
Cyfnod Allweddol 2	9.7%	49.2%	41.1%

Sefydlodd yr Arolwg hwn hefyd bod genethod yn hoffi Gwersi Addysg Grefyddol yn fwy na'r bechgyn.

Y Cam Sylfaen	Ddim yn hoffi'r gwersi	Yn hoffi'r gwersi	Yn hoffi'r gwersi'n fawr
Bechgyn	0%	9.5%	32.3%
Genethod	0%	17.3%	40.9%

Cyfnod Allweddol 2	Ddim yn hoffi'r gwersi	Yn hoffi'r gwersi	Yn hoffi'r gwersi'n fawr
Bechgyn	4.2%	22.7%	16.6%
Genethod	5.5%	26.5%	24.5%

SAFONAU MEWN ADDYSG GREFYDDOL --- Y CAM SYLFAEN

Mae Adroddiad Hunan-Arfarniad yr Ysgol o Safonau mewn Addysg Grefyddol yn gynnwys:

- Arsylwadau gwersi,
 - Arfarniad o Waith y Disgyblion
 - Gweithdrefnau Asesu Parhaol
 - Ymatebion/Sylwadau o Holiaduron Rhieni
 - Sylwadau gan Westeion yr Ysgol, Llywodraethwyr yr Ysgol ayyb.
 - Adroddiadau o Archwiliadau Allanol e.e. Ardderchowgrwydd gwasanaeth cwsmeriaid, Archwiliadau Diogelu ayyb.
- a
- Chyfweliadau gyda disgyblion

a. CWESTIWN ALLWEDDOL 1: Pa mor dda yw deilliannau mewn Addysg Grefyddol? Gradd: Da

Meithrin:

Nodweddion da yr arsylwyd arnynt:

- Drwy ymrwymo, gweithgareddau ymarferol ac integredig mae'r disgyblion yn siarad yn rhydd amdanynt eu hunain, am bobl eraill ac am y byd o'u hamgylch.
- Wrth fynegi eu teimladau a'u barn eu hunain roedd llawer o ddisgyblion yn gallu adnabod sut y mae eu gweithredu'n gallu effeithio ar eraill.
- Roedd y rhan fwyaf o ddisgyblion yn gallu adnabod y gall safbwyntiau pobl eraill fod yn wahanol i'w rhai eu hunain ac y dylid parchu hynny.
- Arddangosodd y rhan fwyaf o ddisgyblion ddealltwriaeth o'r angen i fod â pharch tuag at anghenion eraill a chymryd cyfrifoldeb am eu gweithredoedd eu hunain.
- Gofynnodd y disgyblion gwestiynau amdanynt eu hunain, pobl eraill a phethau byw, a bu iddynt wrando'n astud ar yr atebion.
- Dangosodd y disgyblion chwilfrydedd a datblygu agweddau cadarnhaol tuag at bobl o grefyddau a diwylliannau eraill.

- Dangosodd y disgyblion ofal, pryder a pharch tuag at bethau byw, yr amgylchedd a'r byd naturiol.

Meysydd i'w datblygu:

Mae angen i'r disgyblion ddatblygu ymhellach:

- Ddealltwriaeth o'r hyn sy'n deg ac yn annheg, wrth ddangos parch cilyddol.
- Ymwybyddiaeth mwy o'u teimladau a'u barn eu hunain a datblygu'r gallu i'w mynegi mewn modd cytbwys a phriodol.
- Datblygu diddordeb sy'n tyfu yn y byd o'u hamgylch a datblygu dealltwriaeth o bethau byw a'r amgylchedd a chyfrifoldeb tuag atynt.
- Ymwybyddiaeth o wahanol ddiwylliannau a'r anghenion gwahanol, barn a chredoau pobl eraill yn eu diwylliant eu hunain ac mewn diwylliannau eraill.

Derbyn a Blwyddyn 1:

Nodweddion da yr Arsylwyd arnynt:

- Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn ymateb i'w syniadau eu hunain a syniadau eraill, yn cynnwys eu gobeithion, eu breuddwydion, eu barn, rheolau a ffyrdd y maent yn mynd at amserau hapus a thrist.
- Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn gwneud cymariaethau ac yn adnabod cyffelybiaethau a gwahaniaethau hunaniaeth, ffordd o fyw a chymunedol.
- Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn ymateb i syniadau a chwestiynau'n frwdfrydig, yn sensitif, yn greadigol, ac yn reddfol
- Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn cyfathrebu'r hyn sy'n dda ac yn ddrwg, yn gywir neu'n anghywir, yn deg ac yn annheg, yn ofalgar ac yn ddiystyriol.
- Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn deall bod gan bobl eraill deimladau a chredoau sy'n effeithio ar y ffordd y maent yn meddwl ac yn ymddwyn.
- Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn arddangos gofal, parch a hoffter tuag at blant eraill, oedolion, pethau byw eraill a'u hamgylchedd.

Meysydd i'w datblygu:

Mae angen i ddisgyblion ddatblygu ymhellach:

- Ddealltwriaeth o'r berthynas rhwng teimladau, credoau a gweithredoedd.
- Dealltwriaeth o amryfaliaeth rolau y mae pobl yn eu chwarae mewn gwahanol grwpiau a chymunedau crefyddol.

Blwyddyn 2:

Nodweddion da yr arsylwyd arnynt:

- Mae gallu'r disgyblion i ymchwilio i ffynonellau a materion a godwyd drwy storïau, llyfrau sanctaidd, gwyliau a dathliadau yn dda ac ar adegau'n nodedig.
- Mae'r disgyblion yn mynegi eu barn a'u teimladau eu hunain ac yn gwneud penderfyniadau tra'u bod yn ystyried safbwyntiau eraill.
- Mae'r disgyblion yn elwa o natur amlddiwylliannol yr Ysgol ac yn trin pobl o bob cefndir diwylliannol mewn modd sy'n dangos parch a dealltwriaeth ac yn datblygu dealltwriaeth o amrywedd y rolau y mae pobl yn eu chwarae mewn gwahanol grwpiau crefyddol a chymunedau.
- Mae disgyblion yn cyfathrebu ac yn myfyrio ar y penderfyniadau a wneir mewn storïau a sefyllfaoedd, neu'n bersonol, yn awgrymu ymatebion gwahanol, yn cynnwys rhai o berspectifau crefyddol.
- Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu diddordeb sy'n tyfu yn y byd o'u hamgylch ac yn datblygu dealltwriaeth a chyfrifoldeb dros bethau byw a'r amgylchedd.
- Mae'r disgyblion yn arddangos dealltwriaeth o amryfaledd rolau y mae pobl yn eu chwarae mewn gwahanol grwpiau a chymunedau crefyddol.

Ardaloedd i'w datblygu:

Mae angen i'r disgyblion ddatblygu ymhellach:

- Y gallu i ddefnyddio geiriau ac ymadroddion cyffredin ar gyfer eu byd a'r ffyrdd y mae pobl yn mynegi syniadau, credoau ac ystyr.
- ymwybyddiaeth o wahanol ddiwylliannau ac anghenion, safbwyntiau a chredoau gwahanol pobl eraill yn eu diwylliant eu hunain a diwylliannau eraill.
- Y gallu i fod yn feddylwyr a dysgwyr annibynnol drwy ddefnyddio syniadau a strategaethau wedi eu hystyried yn dda

b. Safonau mewn sgiliau: Cyfathrebu, Rhifedd, Cymhwysedd a Meddwl Digidol:

Mae'r hyn a ganlyn yn cynrychioli Data a gasglwyd yn ystod Sesiynau Arsylwi Gwersi / Rheoli Perfformiad Gwersi addysg Grefyddol/ Gwaith Trawsgwricwlaidd.

Cyfathrebu:

- Rhoddir cyfleoedd da i ddisgyblion y Cam Sylfaen ddatblygu eu sgiliau mewn llafaredd, darllen ac ysgrifennu.
- Mae sgiliau gwrando'r disgyblion yn nodedig. Maent yn gwrando'n ofalus ar storïau crefyddol.

- Mae disgyblion ym mhen uchaf y Cam Sylfaen yn gwrandio ar eu cyd-ddisgyblion, ac maent yn gallu nodi cryfderau a gwendidau safbwyntiau neu linellau rhesymu.
- Mae sgiliau hunan-asesu disgyblion wedi eu datblygu'n dda ar draws y Cam Sylfaen

Rhifedd:

- Rhoddir cyfleoedd da i ddisgyblion y Cam Sylfaen ddatblygu sgiliau mewn cymhwyso rhif.
- Gwelwyd yr enghreifftiau gorau o'r arfer dda yn y ffordd y cymhwysir sgiliau rhif yn naturiol mewn gwaith trawsgwricwlaidd.
- Bu i ddisgyblion ym mhen uchaf y Cam Sylfaen gynhyrchu cynrychioliadau graffigol a dehongli data rhifol yn effeithiol.

Cymhwysedd Digidol:

- Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn y Cam Sylfaen yn defnyddio TGaCh yn hyderus yn rhan o'r gwersi.
- Mae rhai disgyblion ym mhen uchaf y Cam Sylfaen yn defnyddio TGaCh i gyfathrebu a rhannu gwybodaeth.

Meddwl:

- Rhoddir cyfleoedd da i ddisgyblion ar draws yr ystod oedran ddatblygu sgiliau meddwl drwy ystod o weithgareddau.
- Mae dysgwyr yn gofyn cwestiynau sylfaenol a godir gan brofiadau dynol.

c. Canlyniadau Asesu Addysg Grefyddol ar gyfer 2015---2016:

Mae'r Tablau isod yn dangos y safon a gyflawnwyd gan y disgyblion yn y Derbynn, Blwyddyn 1 a Blwyddyn 2:

Ystod Oedran	Deilliant 3	Deilliant 4	Deilliant 5	Deilliant 6
Derbyn	7%	93%		
Blwyddyn 1		12%	88%	
Blwyddyn 2		4%	62%	34%

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer Addysg Grefyddol yn y Cam Sylfaen? Gradd: Da.

Y Cam Sylfaen yn cynnwys Meithrin.

- Mae datblygiad ysbrydol, moesol, diwylliannol, meddyliol a chorfforol y disgyblion yn cael ei ddatblygu'n effeithlon ar draws holl feysydd Dysgu yn cynnwys Pobl, Credoau a Chwestiynau.
- Mae storïau a chwarae rôl yn cyfrannu'n effeithiol at allu pob disgybl i ddeall mwy amdanynt eu hunain a safbwyntiau eraill.
- Drwy chwarae addysgol, arweinir y disgyblion yn sensitif i ddatblygu eu syniadau, eu barn a'u teimladau gyda dychymyg.
- Rhoddir i'r disgyblion weithgareddau sydd wedi eu cynllunio'n dda a'u haddysgu'n effeithlon, yn ffurfiol ac yn ymarferol, gweithgareddau sy'n eu cynorthwyo i ddysgu mwy amdanynt eu hunain, pobl eraill a'r byd o'u hamgylch.
- Addysgu o ansawdd a chyfundrefn gref o asesu canlyniadau cynnydd disgyblion mewn disgyblion yn datblygu dealltwriaeth o'u treftadaeth ddiwylliannol a chrefyddol gyfoethog yng Nghymru.
- Rhoddir cyfleoedd i'r disgyblion ymrwymo gydag adnoddau o amrywiaeth o gyd-destunau yn cynnwys ffurfiau rhyngweithiol.
- Anogir y disgyblion i ofyn cwestiynau am eu credoau, eu gweithrediadau a'u safbwyntiau eu hunain a rhai pobl eraill.
- Mae athrawon yn trefnu gwersi sy'n annog y disgyblion i rannu eu hymatebion personol i gwestiynau personol, ysbrydol a moesol o bwys.
- Rhoddir cyfleoedd i'r disgyblion fynegi ymatebion personol i gwestiynau personol, crefyddol a moesol.
- Rhoddir cyfleoedd i'r disgyblion archwilio'u cyfrifoldebau a chyfrifoldeb crefydd ar gyfer pethau byw ac ar gyfer y byd naturiol.
- Ar ddiwedd y Cam Sylfaen, rhoddir cyfleoedd i'r disgyblion ofyn ac archwilio cwestiynau mwy cymhleth yn cynnwys cwestiynau personol, crefyddol, ysbrydol a moesol am y byd, profiad dynol, ac agweddau ar grefydd.

Meysydd i'w datblygu:

Mae angen i'r disgyblion dderbyn cyfleoedd pellach i ddatblygu eu:

- Dirnadaeth o grefydd a phobl grefyddol.
- Adnabyddiaeth o'r modd y mae crefydd wedi dylanwadu ar fywydau pobl o'r gorffennol a'r presennol a'u harwain.

Bydd Hunan-Arfarniad yr Ysgol o'r adroddiad o Safonau mewn Addysg Grefyddol yn gynnyrch:

- Arsylwadau gwersi,
- Arfarniad o Waith Disgyblion
- Gweithdrefnau Asesu Parhaol Ymatebiobn/Sylwadau o Holiaduron Rhieni
- Sylwadau gan Westeion yr Ysgol, Llywodraethwyr Ysgol ayyb.
- Adroddiadau o Archwiliadau Allanol e.e. Ardderchowgrwydd Gwasanaeth Cwsmeriaid, Archwiliadau Diogelu ayyb.
- a
- Chyfweliadau gyda disgyblion

a. CWESTIWN ALLWEDDOL 1: Pa mor dda yw deilliannau mewn Addysg Grefyddol? Gradd: Da

Nodweddion da yr arsylwyd arnynt:

- Gan adeiladu ar y sgiliau, yr wybodaeth a'r ddealltwriaeth a enillwyd yn ystod y Cam Sylfaen, mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn gallu codi cwestiynau perthynol i brofiadau personol, crefydd a bywyd yn gyffredinol.
- Mae'r disgyblion yn arddangos lefel dda o wybodaeth a dealltwriaeth o Gristnogaeth a'r prif grefyddau eraill.
- Ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 2, gall y rhan fwyaf o'r disgyblion, ar draws yr ystod oedran, ddwyn i gof, disgrifio ac esbonio credoau crefyddol a dechrau esbonio'r effaith sydd gan grefydd ar fywydau credinwyr.
- Yn gyffredinol, mae'r disgyblion yn adnabod y cyffelybiaethau a'r gwahaniaethau o fewn ac ar draws rhai crefyddau.
- Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn defnyddio tystiolaeth o ystod o ffynonellau'n effeithiol.

- Mae'r disgyblion yn disgrifio'u teimladau, eu gweithrediadau a'u safbwyntiau eu hunain, ac mewn termau syml wneud sylw ar safbwyntiau eraill.
- Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn datblygu esboniadau gwahanol ac awgrymu posibiliadau newydd.
- Ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 2 mae gallu'r disgyblion i weithredu ymchwiliad mewn modd meddwl agored yn nodedig.
- Mae rhai disgyblion ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 2 yn arddangos dealltwriaeth ddofn o'r modd y mae dehongliadau o ddechreuad y byd a bywyd yn dylanwadu ar safbwyntiau pobl.
- Mae rhai disgyblion ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 2 yn arddangos dealltwriaeth ddofn o'r modd y mae syniadau, gwerthoedd a chredoau crefyddol yn dylanwadu ar ymatebion pobl i fywyd.
- Mae'r disgyblion yn defnyddio ystod gyfyngedig o iaith grefyddol yn briodol
- Mae'r disgyblion yn defnyddio TGaCh a moddau eraill i ennill mynediad i wybodaeth a chyfathrebu cysyniadau crefyddol.
- Mae'r disgyblion yn mynegi ac yn cyfiawnhau syniadau a barn am gwestiynau sylfaenol yng ngoleuni eu hymchwiliadau a'u profiadau.
- Mae'r disgyblion yn tynnu oddi ar amrywiaeth o ffynonellau gwybodus a'u profiadau eu hunain er mwyn cyflwyno tystiolaeth a datblygu ymatebion priodol i gwestiynau sylfaenol.
- Ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 2 mae gallu'r disgyblion i esbonio'r berthynas rhwng eu credoau eu hunain a gweithredoedd yn ardderchog.

Meysydd i'w datblygu:

Mae angen i'r disgyblion ddatblygu ymhellach:

- Y gallu i wneud cysylltiadau rhwng y credoau crefyddol, y dysgeidiaethau a'r arferion a astudiwyd, gan ddisgrifio'r effaith ar fywydau credinwyr ac adnabod y cyffelybiaethau a'r gwahaniaethau o fewn ac ar draws crefydd.
- Eu gallu i ddefnyddio ystod o eirfa grefyddol yn briodol ac arddangos dealltwriaeth o symboliaeth ac iaith symbolaidd.
- Y gallu i ddadansoddi a dehongli'r haenau o ystyr/symboliaeth o fewn storïau crefyddol, defodau, celf, dawns a cherddoriaeth.
- Y gallu i ddefnyddio ystod o dechnegau datrys problemau allweddol a chreadigol er mwyn datblygu syniadau ac archwilio a herio dehongliadau, rhag-gysyniadau a phosibiliadau.

b. Safonau mewn sgiliau: Cyfathrebu, Rhifedd, Cymhwysedd a Meddwl Digidol:

Mae'r hyn a ganlyn yn cynrychioli'r Data a gasglwyd yn ystod Sesiynau Arsyllwadau Gwersi/ Rheoli Perfformiad Gwersi Addysg Grefyddol /Gwaith Trawsgwricwlaidd.

Cyfathrebu:

- Mae'r disgyblion yn gofyn cwestiynau, yn cyfathrebu syniadau ac yn mynegi eu teimladau a'u safbwyntiau eu hunain yn defnyddio ffurfiau gwahanol priodol i'r gynulleidfa a phwrpas y gweithgaredd.
- Mae gallu'r disgyblion i wrando'n ofalus ar eraill, nodi cryfderau a gwendidau safbwyntiau neu linellau rhesymu yn nodedig.
- Mae'r disgyblion yn defnyddio gwahanol strategaethau darllen/ysgrifennu yn dibynnu ar yr ymchwiliad neu'r gweithgaredd y maent yn ymgymryd â hwy ac yn dangos dealltwriaeth cynyddol o iaith grefyddol/symbolaidd gydag ymwybyddiaeth sy'n tyfu o'r ystod o ddehongliad posibl.

Rhifedd:

- Mae'r disgyblion yn trefnu digwyddiadau mewn pryd, drwy fesur amser drwy galendrau gwahanol grefyddau, a thrwy ystyried arwyddocâd nifer mewn crefyddau.
- Mae'r disgyblion yn dehongli canlyniadau/data ac yn cyflwyno canfyddiadau o holiaduron, graffiau a ffurfiau eraill o ddata er mwyn dod i ganlyniadau a gofyn am gwestiynau pellach am faterion perthynol i grefydd a'r byd.

Cymhwysedd Digidol:

- Mae'r disgyblion yn defnyddio TGACh i gyfathrebu a rhannu gwybodaeth (yn defnyddio, er enghraifft, e-bostiadau a PowerPoint); i gyflwyno gwybodaeth mewn amrywiaeth o fformatau'n defnyddio prosesu geiriau a graffigau.
- Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 2 yn darganfod ac yn datblygu gwybodaeth ar y rhyngwrwd a ffynonellau eraill yn cynnwys CD-ROMs, ayyb.; i gefnogi cyflwyniadau llafar a chreu syniadau a strategaethau i wella effaith eu gwaith.

Meddwl:

- Mae'r disgyblion yn datblygu eu sgiliau meddwl yn effeithiol drwy ystod o weithgareddau.
- Mae'r disgyblion yn gofyn cwestiynau sylfaenol a godir gan brofiad dynol, y byd ac agweddau ar grefydd.
- Mae'r disgyblion yn archwilio ac yn gwneud cysylltiadau rhwng y credoau crefyddol, y dysgeidiaethau a'r arferion y maent yn eu hastudio.
- Mae'r disgyblion yn cynllunio ymchwiliadau drwy gasglu a defnyddio ystod o ffynonellau crefyddol a di-grefydd a defnyddio'r rhain i arfarnu a chyfiawnhau eu hymatebion personol.

Addysg Bersonol a Chymdeithasol:

- Mae Addysg Grefyddol yn ffurfio'r sail ar gyfer datblygu dimensiynau ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol y disgyblion.
- Mae natur amlddiwylliannol yr Ysgol yn datblygu'n effeithiol ddealltwriaeth y disgyblion o wahanol grefyddau'r byd a pharch tuag atynt.
- Ffocws Addysg Grefyddol ar ddymuniad llawer o grefyddau i feithrin gwerthoedd a dyheadau megis cydraddoldeb, cyfiawnder, cyfrifoldeb, heddwch a moesoldeb drwy'r fath bethau a chynladwyedd a dinasyddiaeth fyd-eang yn ffurfio congfaen Addysg Bersonol a Chymdeithasol. Mae dealltwriaeth disgyblion o'r gwerthoedd hyn yn ardderchog.

Byd Gwaith:

- Mae Addysg Grefyddol ac Entrepreneuriaeth a Chynlluniau'r Ysgol yn cyfrannu'n effeithiol tuag at ddirnadaeth disgyblion i'r modd yn mae crefydd yn dylanwadu ar gredinwyr yn eu dewis o yrfa ac o'r safonau a ddisgwylir ganddynt yn eu bywyd gweithiol.

Cwricwlwm Cymreig:

- Mae cynllun gwaith yr ysgol yn arwain dysgwyr i werthfawrogi arwyddocâd, gwerth ac effaith y dreftadaeth Gristogol gyfoethog a chyfansoddiad amlffydd dynamig Cymru, yn y gorffennol a'r presennol.

- Mae'r Ysgol yn defnyddio ystod o adnoddau ysgogol o'r ardal sy'n canolbwyntio ar arwyddocâd ac effaith crefydd a meddwl crefyddol ar gymdeithas yr unfed ganrif ar hugain.

c. Cyfnod Allweddol 2 Canlyniadau Asesu Addysg Grefyddol ar gyfer 2015---2016:

Mae'r Tablau isod yn dangos y safon a gyflawnwyd gan y disgyblion ym Mlynnyddoedd 3 --- 6:

Blwyddyn	Lefel 2	Lefel 3	Lefel 4	Lefel 5
Bl. 3	55%	45%		
Bl. 4		67%	33%	
Bl. 5		41%	55%	4%
Bl. 6		2%	69%	29%

Cwestiwn Allweddol 2: Cyfnod Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer Addysg Grefyddol.

Gradd: Da.

- Mae Cynllun Gwaith yr ysgol yn gyfansawdd. Mae'n cyflwyno disgyblion i'r holl brif grefyddau ac yn annog disgyblion i ddatblygu eu credoau eu hunain wrth gael goddefgarwch o gredoau a diwyllianau eraill a pharch cyfan gwbl tuag at fywyd.
- Mae'r Cynllun Gwaith Addysg Grefyddol yn canolbwyntio'n eglur ar y modd y mae crefyddau, ar eu gorau, yn pwysleisio ar bryder a chyfrifoldeb h.y. stiwardiaeth, cynladwyedd ayyb.
- Rhoddir cyfleoedd i ddisgyblion ddwyn i gof, disgrifio ac esbonio credoau crefyddol, dysgeidiaethau ac arferion.
- Mae Cynllunio Gwersi'n darparu cyfleoedd helaeth i'r disgyblion adnabod y cyffelybiaethau a'r gwahaniaethau o fewn ac ar draws crefyddau.
- Mae Gwersi ac Addoli ysgol-gyfan yn canolbwyntio ar yr effaith y mae crefydd yn ei gael ar fywydau credinwyr.
- Mae gwersi'n hybu gallu'r disgyblion i adnabod y cyffelybiaethau a'r gwahaniaethau o fewn ac ar draws crefyddau.
- Anogir y disgyblion i fynegi ac i ddechrau cyfiawnhau eu teimlad a'u barn eu hunain mewn ffyrdd gwahanol, e.e. yn llafar, yn ysgrifenedig, ayyb.
- Ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 2, rhoddir cyfleoedd i'r disgyblion arddangos sut y mae'r hyn y maent wedi ei ddysgu wedi cael effaith ar eu barn/syniadau eu hunain.

- Mae'r staff yn gwneud defnydd da o drafodaethau agored i ganiatáu i'r disgyblion ystyried, gwerthfawrogi, fod ag empathi gyda safbwyntiau eraill a'u parchu.
- Mae Addoli Corfforaethol yn annog disgyblion i adnabod, archwilio a myfyrio ar ochr ysbrydol bywyd.
- Roedd yr holl wersi yr arsylwyd arnynt yn hybu'r defnydd o ystod o iaith grefyddol yn briodol
- Mae gwersi'n hybu'r defnydd o TGaCh i ennill mynediad i wybodaeth a chyfathrebu gwybodaeth.

Ardaloedd i'w datblygu:

Mae angen rhoi cyfleoedd pellach i ddisgyblion ddatblygu eu gallu i:

- ddeall sut y mae gwahanol ffurfiau o awdurdod megis testunau sanctaidd, arweinwyr crefyddol a chodau'n arwain bywydau, perthynas a chyfrifoldeb pobl ac yn dylanwadu ar fywydau pobl.
- Dehongli haenau o ystyriaeth/symboliaeth o fewn storïau crefyddol, defodau, celf, dawns a cherddoriaeth.
- Defnyddio ystod o iaith grefyddol yn briodol.

Adroddiad hunan-asesu ar Addoli ar y cyd yn Ysgol Sefydledig Ysgol Caergeiliog

a. Pa mor dda yw'r ddarpariaeth?

Gradd: Da

- Trefnir Addoli ar y Cyd yn ddyddiol, lle bo modd, ac mae'n blentyn-ganolog. Pan nad oes modd cael Addoli ar y Cyd, mae pob grŵp blwyddyn yn trefnu Gwasanaeth byr yn y Dosbarth.
- Mae Cynllun Addoli ar y Cyd yr Ysgol yn cynllunio ar gyfer 38 wythnos, gyda phob ysgol yn meddu ar ei Thema ei hun. Mae'r Cydlynnydd Addysg Grefyddol yn trefnu i Flynyddoedd 3 --- 6 gyflwyno'r Thema Wythnosol ddydd Llun o bob wythnos Ysgol. Mae'r cyflwyniad hwn yn dechrau gydag Emyn, gweddi a darlleniadau o'r Ysgrythur Lân yn y Gymraeg a'r Saesneg a thestunau perthynol o faterion hanesyddol neu gyfoes. Mae pob disgybl yn cymryd rhan yn yr Addoli drwy ganu emynau, gweddiau yn y Gymraeg a'r Saesneg neu drwy ateb cwestiynau neu fynegi eu profiadau eu hunain.
- Cysylltir pob thema â Chwricwlwm a Nodau'r Ysgol.
- Cynllunnir, paratoir ac arferir yr Addoli gan Uwch-Staff er mwyn sicrhau bod profiadau o ansawdd ac yn brofiadau perthnasol.
- Arweinir yr Addoli mewn modd sy'n ei wahanu o gyhoeddiadau'r dydd.
- Mae gwesteion o'r gymuned leol ac ehangach yn mynychu Addoli ar y Cyd.

b. Pa mor dda yw'r deilliannau?

Gradd: Da

- Mae Addoli ar y Cyd yn dechrau gyda cherddoriaeth gyda'r Groes yn cael ei chludo i'r Neuadd gan y disgyblion hynaf. Mae pob disgybl yn cymryd rhan yn effeithiol yn yr amser hwn a roddir i amsugno'n heddychlon ysbryd yr addoli.
- Mae'r disgyblion yn mwynhau cerddoriaeth gefndirol ar ddechrau a diwedd y sesiwn. Mae'r disgyblion yn canolbwyntio'u sylw ar Allor

ar lwyfan yr Ysgol. Mae eitemau sy'n symbolaidd o grefyddau eraill hefyd yn weladwy ar y llwyfan.

- Mae'r disgyblion yn ymateb yn effeithlon i'r ethos tawel a grewyd ac yn myfyrio'n weladwy mewn awyrgylch tawel ac awyrgylch heddychlon.
- Mae Addoli ar y Cyd yn cyfrannu at ysbryd diwylliannol a chymunedol yr Ysgol. Mae'r modd y mae'r disgyblion yn ymateb yn glir yn arddangos dealltwriaeth o ethos a gwerthoedd yr Ysgol.
- Mae'r disgyblion yn cyfranogi'n fodlon gyda darllen, gweddïo, ymatebion a chanu emynau.
- Mae'r atebion a roddir gan y disgyblion i gwestiynau perthynol i'r Ysgrythurau ar adegau'n nodedig.
- Mae pob sesiwn yn dod i ben gyda dathliad o gyraeddiadau – cwricwlaidd ac allgyrsiol. Mae'r disgyblion yn weithredol yn ymwneud yn y sesiwn hon ac yn arddangos agweddau cadarnhaol
- Mae Pwyllgorau Disgyblion hefyd yn cyfrannu'n effeithiol at sesiynau Addoli ar y Cyd. Er enghraifft mae aelodau o'r Pwyllgor ECO, Pwyllgor Elusennol Myfyrwyr, Cyngor yr Ysgol ayyb yn annerch y disgyblion gyda diweddariadau o'r modd y maent yn gofalu am bobl a'r blaned.



Cylchlythyr rhif 10/94

Addysg Grefyddol a Chydaddoli

Crynodeb o'r cynnwys

Rhaid i bob ysgol a gynhelir ddarparu addysg grefyddol a chydaddoliad beunyddiol i'r holl ddisgyblion cofrestredig a hybu eu datblygiad ysbrydol, moesol a diwylliannol.

Yn y dyfodol rhaid i feysydd llafur cytûn lleol AG ar gyfer ysgolion sirol a'r ysgolion cyfatebol a gynhelir â grant adlewyrchu'r ffaith bod traddodiadau crefyddol y wlad yn Gristnogol yn bennaf, gan gymryd i ystyriaeth ddysgeidiaeth ac arferion y prif grefyddau eraill. Rhaid adolygu meysydd llafur o bryd i'w gilydd.

Rhaid i gydaddoli mewn ysgolion sirol a'r ysgolion cyfatebol a gynhelir â grant fod yn gyfan gwbl neu'n bennaf yn Gristnogol ei gymeriad, ond heb gynrychioli unrhyw enwad Cristnogol arbennig.

Nid yw hawl rhieni i dynnu eu plant yn ôl o AG a chydaddoli na'r mesurau diogelwch i athrawon wedi'u newid.

Cyrff lleol sy'n cynghori ar AG a chydaddoli ac yn argymhell meysydd llafur AG newydd. Mae'r rhain yn cynrychioli grwpiau crefyddau, athrawon, yr AALI ac ysgolion a gynhelir â grant.

Mae'r gofynion ynglŷn â gwybodaeth ac arolygu yn gymwys i AG a chydaddoli.

Pwnc:

Addysg grefyddol a chydaddoli yng Nghymru

Dyddiad cyhoeddi:

Medi 1994

Dogfennau cysylltiedig:

Cylchlythyr 26/89

Llythyr y SG 19/11/91

Cylchlythyr 45/92

Cylchlythyr 66/93

Cylchlythyr 37/93

Cylchlythyr 44/93

Cylchlythyr 45/93

Cylchlythyr 62/93

Dpgfennau a ddisodlwyd:

Cylchlythyr 6/89

Unrhyw lythyron, cyngor neu ganllawiau a gyhoeddwyd rhwng 3/89 a 6/94

Cynulleidfa:

Awdurdodau Addysg Lleol

CYSAG

Penaethiaid a Chyrff Llywodraethu Ysgolion a Gynhelir

Sefydliadau Hyfforddi Athrawon

Cyrff Esgobaethol

Cyrff Eraill

Nid yw'r canllawiau hyn yn rhoi dehongliad cyfreithiol awdurdod o ddarpariaethau'r Deddfau Addysg neu ddeddfiadau a rheoliadau eraill; mater i'r llysoedd yn unig yw hynny.

Cynnwys

Pwyntiau gweithredu i benaethiaid
Pwyntiau gweithredu i lywodraethwyr
Pwyntiau gweithredu i AALI
Pwyntiau gweithredu i CYSAG

Cyflwyniad

Nodau'r Llywodraeth
Cwmpas y Cylchlythyr
Cychwyn darpariaethau Deddf Addysg 1993

Addysg Grefyddol

Nodau AG
Cyfrifoldeb dros ddarparu AG
Statws AG
Gofynion AG ar gyfer gwahanol ysgolion
Y maes llafur cytûn lleol
Gofynion newydd i adolygu meysydd llafur y cytunwyd arnynt cyn 1988
Adolygiad o'r maes llafur AG bob pum mlynedd
Pŵer yr Ysgrifennydd Gwladol i ymyrrid mewn adolygiad o'r maes llafur AG
Cynnwys AG
Deunydd enghreifftiol
Amser ar gyfer AG
TGAU a meysydd llafur cytûn
AG ar ôl 16, arholiadau a'r maes llafur cytûn
Yr hawl i dynnu'n ôl
Ymarfer yr hawl i dynnu'n ôl

Cydaddoli

Nodau
Cyfrifoldeb dros ddarparu cydaddoliad dyddiol
Trefnu cydaddoli
Ystyr cydaddoli
Cymeriad cydaddoli (heblaw mewn ysgolion gwirfoddol a gynhelir gan AALI
Eithriadau rhag cydaddoli cyffredinol Gristnogol ('penderfyniadau')
Gwneud cais am benderfyniad
Gwybodaeth ar benderfyniadau
Cymeriad a threfniadaeth cydaddoli statudol amgen
Pŵer yr Ysgrifennydd Gwladol i gyfarwyddo CYSAG i ddiddymu penderfyniad
Cymeriad cydaddoli mewn ysgolion gwirfoddol a gynhelir gan AALI ac
ysgolion cyfatebol AGAG
Yr hawl i dynnu'n ôl
Ymarfer yr hawl i dynnu'n ôl
Addoli amgen i ddisgyblion sydd wedi'u tynnu'n ôl

Cyrff lleol: CYSAG a chynadleddau meysydd llafur cytûn

Dyletswydd i sefydlu CYSAG a chynhedledd
Swyddogaeth CYSAG
Adroddiad blynyddol CYSAG

Swyddogaeth cynhadledd mae llafur cytûn
Cyfansoddiad CYSAG a chynhadledd
Cynrychiolaeth grwpiau heblaw crefyddau neu enwadau crefyddol
ar bwyllgor neu grŵp A
Ailgyfansoddi CYSAG a chynhadledd
Cynrychiolaeth ysgolion a gynhelir â grant ac ymgynghori â hwy
Gwneud penderfyniadau
Penodi i bwyllgor a grŵp
Cadeirydd CYSAG a chynhadledd
Ariannu CYSAG a chynhadledd
Cyfarfod yn gyhoeddus

Atebolrwydd cyhoeddus

Nodau
Darparu gwybodaeth – cyffredinol
Gwybodaeth sydd ar gael i'r cyhoedd yn yr ysgolion
Gwybodaeth yn llawlyfr yr ysgol
Gwybodaeth i rieni mewn adroddiadau
Arolygu ysgolion
Arolygu AG a chydaddoli enwadol
Gweithdrefn gŵynion leol
Cŵynion i'r Ysgrifennydd Gwladol

Athrawon

Nodau
Dyletswyddau

Hyfforddiant cychwynnol i athrawon a datblygiad proffesiynol athrawon

Nodau
Hyfforddiant cychwynnol i athrawon
Datblygiad proffesiynol athrawon
Rhaglen GCAH
Ysgolion a gynhelir â grant: grant dibenion arbennig

Atodiad A: Mathau o ysgol a gynhelir â grant
Atodiad B: Ysgolion arbennig
Atodiad C: Colegau technoleg dinas
Atodiad D: Colegau chweched dosbarth yn y sector AB
Atodiad E: Cyfieithiad o Adran 26-29 Deddf Addysg 1944 fel y'i diwygiwyd
gan Ddeddf Diwygio Addysg 1988
Atodiad F: Cyfieithiad o Atodlen 5 Deddf Addysg 1944 fel y'i diwygiwyd
Gan Ddeddf Diwygio Addysg 1988
Atodiad G: Gofynion cydaddoli
Atodiad H: CYSAG: cyfansoddiad a threfniadau pleidleisio

Mynegai

Pwyntiau Gweithredu i Benaethiaid Ysgolion a Gynhelir (heblaw Ysgolion Arbennig a Gynhelir)

Sicrhau darparu AG a chydaddoli dyddiol i'r holl ddisgyblion (paragraffau 8; 16-23; 50-67; 141-146).

Ysgolion sirol ac ysgolion cyfatebol a gynhelir â grant¹ – trefnu cydaddoli drwy ymgynghori â'r corff llywodraethu (paragraffau 50-67).

Ysgolion sirol – os yw'n briodol, gwneud cais i'r Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar AG (CYSAG) am benderfyniad ar gydaddoli (paragraffau 68-75).

Gweithredu cais rhiant i dynnu plentyn yn ôl o AG neu gydaddoli (paragraffau 82-87).

Trefnu bod y maes llafur AG ar gael os gwneir cais (paragraff 124).

Cyflwyno adroddiadau i rieni ar gynnydd plentyn mewn AG (paragraffau 24-125).

Ysgolion a gynhelir â grant – ystyried cwynion cwricwlwm ynghylch AG a chydaddoli (paragraffau 133-139).

Deddf Addysg 1993 – Gofynion newydd

Ysgolion a gynhelir â grant sy'n cyfateb i ysgolion gwirfoddol a gynorthwyir – rhoi gwybod i'r CYSAG os ydynt yn defnyddio maes llafur yr AALI ar gais y rhieni (paragraff 23).

Ysgolion a gynhelir â grant sy'n cyfateb i ysgolion sirol – os yw'n briodol, gwneud cais i'r CYSAG am benderfyniad ar gydaddoli (paragraffau 70-75).

¹ Nid oes unrhyw ymadrodd hwylus i ddisgrifio'r mathau o ysgolion a gynhelir â grant y mae'r gwahanol ofynion ynghylch AG a chydaddoli yn gymwys iddynt. Felly disgrifir ysgolion a gynhelir â grant yn y cylchlythyr hwn mewn perthynas â'r ysgolion cyfatebol a gynhelir gan AALI: sef ysgolion sirol ac ysgolion gwirfoddol a gynorthwyir. Nodir hyn yn llawn yn Atodiad A.

Pwyntiau Gweithredu i Lywodraethwyr Ysgolion a Gynhelir (heblaw Ysgolion Arbennig a Gynhelir)

Cyflawni eu swyddogaethau i sicrhau AG a chydaddoli dyddiol i'r holl ddisgyblion (paragraffau 8; 16-23; 50-67; 141-146).

Ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr, ac ysgolion cyfatebol a gynhelir â grant – penderfynu ar AG (paragraff 23).

Ysgolion gwirfoddol ac ysgolion cyfatebol a gynhelir â grant – trefnu cydaddoli dyddiol drwy ymgynghori â'r pennaeth (paragraff 81).

Cynnwys gwybodaeth am AG a chydaddoli yn y llawlyfr (paragraffau 122-123).

Ymateb i arolygiad SPAEM ar AG yn y cynllun gweithredu (paragraffau 126-127).

Ystyried cŵynion cwricwlwm ar AG a chydaddoli (paragraffau 133-139).

Deddf Addysg 1993 – Gofynion newydd

Ysgolion a gynhelir â grant sy'n cyfateb i ysgolion sirol neu ysgolion gwirfoddol a reolir – penderfynu a ddylid parhau i ddefnyddio maes llafur yr AALI lleol (paragraffau 22-23).

Ysgolion a gynhelir â grant sy'n cyfateb i ysgolion sirol neu ysgolion gwirfoddol a reolir – at certain point, nominate representatives to SACRE and syllabus conference (paragraphs 105-106; 113).

Ysgolion a gynhelir â grant sy'n cyfateb i ysgolion sirol neu ysgolion gwirfoddol a reolir – before that point, appoint single representatives of SACRE and comment on any syllabus review (paragraphs 105-106).

Ysgolion gwirfoddol ac ysgolion cyfatebol a gynhelir â grant – sicrhau arolygiad o AG a chydaddoli (paragraffau 128-132).

Pwyntiau Gweithredu i AALI

Cyflawni eu swyddogaethau i sicrhau AG a chydaddoli dyddiol i'r holl ddisgyblion (paragraffau 8; 16-23; 50-55; 141-146).

Sefydlu ac ariannu Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (paragraffau 88-96; 116).

Cytuno ar faes llafur cytûn (paragraffau 24-43); a chynnull ac ariannu cynhadledd maes llafur achlysurol (paragraffau 88-96; 116).

Penodi aelodau i'r CYSAG ac i'r gynhadledd meas llafur (paragraffau 102-106; 109-116).

Hysbysu'r Ysgrifennydd Gwladol pan gytunir ar faes llafur newydd (paragraff 27).

Ystyried cwynion cwricwlwm ar AG a chydaddoli (paragraffau 134-139).

Deddf Addysg 1993 – Gofynion newydd

Erbyn 1 Hydref 1994 cyfansoddi CYSAG newydd fel bob grŵp A yn adlewyrchu'n fras gryfder cynharol grwpiau crefyddol lleol (paragraffau 110-111).

Erbyn 1 Hydref 1994 ail-gynnull unrhyw gynhadledd maes llafur cytûn sy'n cyfarfod ac sydd erbyn hynny heb wneud argymhelliad, fel bod pwyllgor A yn adlewyrchu'n fras gryfder cymharol grwpiau crefyddol lleol (paragraff 110-111).

O 1 Mai 1994 ymlaen sicrhau bod CYSAG a chynhadledd maes llafur cytûn yn parchu'r gofyniad y bydd cyfarfodydd yn agored i'r cyhoedd (paragraffau 26-28).

Erbyn 1 Ebrill 1995, lle nad oes maes llafur cytûn newydd wedi'i fabwysiadu ers 29 Medi 1988, cynnull cynhadledd maes llafur cytûn at y diben hwnnw; ond peidio â gweithredu'r maes llafur a argymhellir gan y gynhadledd ond os yw'n cydymffurfio ag adran 8(3) Ddeddf 1988 (paragraffau 26-28).

Cynnull cynhadledd maes llafur cytûn i adolygu'r maes llafur cytûn bob pum mlynedd ar ôl ei fabwysiadu (paragraff 29).

Ar adeg arbennig, sefydlu CYSAG newydd ac ail-gynnull unrhyw gynhadledd maes llafur gyda phwyllgor neu grŵp ychwanegol i gynrychioli ysgolion a gynhelir â grant (paragraffau 105-106).

Cyn yr adeg honno, lle ceir ysgolion a gynhelir â grant yn yr ardal a'r rheiny yn cyfateb i Ysgolion Sirol neu Ysgolion a Reolir, penodi eu henwebal i'r CYSAG (paragraffau 105-106).

Cyn yr adeg honno, lle ceir ysgolion a gynhelir â grant yn yr ardal a'r rheiny yn cyfateb i Ysgolion Sirol neu Ysgolion a Reolir, sicrhau bod y gynhadledd maes llafur yn ymgynghori â hwy ar adolygiad o'r maes llafur (paragraff 106).

Pwyntiau Gweithredu i CYSAG

Cynghori'r AALI ar AG a chydaddoli (paragraffau 89; 92; 94).

O dan rai amgylchiadau, gofyn i'r AALI adolygu maes llafur cytûn (paragraff 89).

Gwneud penderfyniadau ar gydaddoli a'u hadolygu ar ôl 5 mlynedd (paragraff 89).

Cyhoeddi adroddiad blynyddol (paragraffau 97-99).

Deddf Addysg 1993 – Gofynion newydd

Anfon copi o'u cyngor i ysgolion a gynhelir â grant (paragraff 93).

Anfon copi o'u hadroddiad blynyddol i Awdurdod Cwricwlwm ac Asesu Cymru (paragraff 98).

Cyflwyniad

1. Mae'r cylchlythyr hwn yn nodi polisi'r Llywodraeth ar addysg grefyddol a chydaddoli yn yr ysgolion, ac mae'n cynnig canllawiau i'r rhai sy'n ymwneud â'r materion hyn ar lefel leol ar y gyfraith ac ar weithredu'r gyfraith yn yr ysgolion. Nid yw'r canllawiau hyn yn ddehongliad cyfreithiol awdurdodol o'r Deddfau Addysg; mater i'r llysoedd yw hynny.

Nodau'r Llywodraeth

2. Y nod canolog ar gyfer y cwricwlwm ysgol mae Deddf Diwygio Addysg 1988 yn nodi y dylai hybu datblygiad ysbrydol, moesol, diwylliannol, meddyliol a chorfforol disgyblion a chymdeithas, gan baratoi disgyblion ar gyfer cyfleoedd, cyfrifoldebau a phrofiadau bywyd oedolyn. Mae'r Llywodraeth yn bryderus nad oes digon o sylw wedi'i roi i'r agweddau ysbrydol, moesol a diwylliannol ar ddatblygiad disgyblion, a hoffai annog ysgolion i roi sylw i'r ffyrdd gorau i'r cwricwlwm a gweithgareddau eraill gyfrannu at y dimensiwn holl-bwysig hwn ar addysg.
3. Bydd y set o werthoedd cyffredin y mae ysgol yn ei hybu drwy gyfrwng y cwricwlwm, drwy'r disgygliadau sy'n llywodraethu ymddygiad y disgyblion a'r staff a thrwy'r cysylltiadau beunyddiol rhyngddynt, yn gwneud cyfraniad o bwys at ddatblygiad ysbrydol, moesol a diwylliannol y disgyblion a dylai fod wrth galon polisi ac arferion addysgol a bugeiliol pob ysgol. Dylid gwneud pob ymdrech i roi cyhoeddusrwydd i werthoedd yr ysgol i rieni a'r gymuned leol² ac i ennill cefnogaeth iddynt. Mae'r mwyafrif mawr o ysgolion yn rhoi cryn sylw i'r agwedd hon ar eu hôl.
4. Cyn bo hir yn ofynnol i ysgolion gynnwys yn eu llawlyfrau datganiad o'u hethos neu eu gwerthoedd cyffredin. Ni fydd datganiadau o'r fath yn newydd i lawer o ysgolion, ac maent yn cynnig cyfle i ysgolion nodi eu nodau ar gyfer y rhan hon o'u gwaith, a datgan sut y gwneir hyn drwy gyfrwng y cwricwlwm a gweithgareddau eraill.
5. Mae addysg grefyddol a chydaddoli yn gwneud cyfraniad pwysig, ond nid unigryw, at ddatblygiad ysbrydol, moesol a diwylliannol. Mae'r gweithgareddau hyn yn cynnig cyfle amlwg i'r disgyblion ystyried ymateb crefydd i gwestiynau sylfaenol am bwrpas bod, moesoldeb a safonau moesol, ac i ddatblygu eu hymateb eu hunain i faterion o'r fath.
6. Mae'n ofynnol i bob ysgol yn ôl y gyfraith ddarparu addysg grefyddol a chydaddoliad dyddiol i'w holl ddisgyblion, ac eithrio'r disgyblion hynny a dynnir yn ôl o'r gweithgareddau hyn yn digwydd mor aml ag sy'n angenrheidiol nag mor safonol ag y mae'r disgyblion yn ei haeddu mewn llawer o ysgolion. Nod y Llywodraeth felly yw gwella ansawdd cwricwlwm addysg grefyddol i ddisgyblion er mwyn sicrhau y cânt y cyfle gorau posibl i ddatblygu drwy'r maes hwn yn y cwricwlwm.
7. Mae'n briodol mai mater o gyfrifoldeb lleol yw'r trefniadau manwl ar gyfer darparu addysg grefyddol a chydaddoli. Ar y lefel leol y penderfynir ar y maes llafur addysg grefyddol, gan gynhadledd maesllafur cytûn, ac ar y lefel leol y gwneir y trefniadau ar gyfer cydaddoli a hynny gan bennaeth neu gorff llywodraethu yr ysgol. Serch hynny, mae'r Llywodraeth yn ceisio hybu gwell safonau a sicrhau cyfleoedd cyffelyb i bob disgybl mew ysgolion an-enwadol.

² Papur Gwyn: "Choice and Diversity: a new framework for schools", Gorch 2021, Gwasg Ei Mawrhydi.

8. Mae'r ddeddfwriaeth sy'n llywodraethu addysg grefyddol a chydaddoli mewn ysgolion o'r fath wedi'i dynodi:

- mewn AG i sicrhau y caiff disgyblion wybodaeth drwyadl o Gristnogaeth sy'n adlewyrchu etifeddiaeth Gristnogol y wlad, a gwybodaeth o'r prif grefyddau eraill a gynrychiolir ym Mhrydain Fawr; ac
- mewn cydaddoli i sicrhau bod disgyblion yn cymryd rhan bob dydd mewn cydaddoliad, ac mae'n rhaid i'r mwyafrif o cydaddoliadau hynny bob tymor fod yn gyfan gwbl neu'n bennaf yn Gristnogol eu cymeriad.

9. Mae'r Llywodraeth yn disgwyl i lywodraethwyr ysgolion, penaethiaid ac awdurdodau addysg lleol (AALI) gymhwyso'r ddeddfwriaeth hon yn llawn ac mewn ffordd a fydd yn arwain at welliannau sylweddol yn ansawdd addysg grefyddol a chydaddoli.

10. Rhoi pwyslais mawr hefyd gan y Llywodraeth ar swyddogaeth addysg grefyddol a chydaddoli wrth helpu i hybu ymhlith dusgyblion set eglur o werthoedd a chredoau personol. Mae i'r rhain rôl mewn hybu parch a dealltwriaeth at y rhai sydd â chredoau ac arferion crefyddol gwahanol iddynt hwythau, a hynny ar sail astudiaeth drwyadl o'r gwahanol grefyddau. Mae gan Gymru draddodiad hir o ryddid crefyddol y dylid ei gadw.

Cwmpas y cylchlythyr

- | | |
|---|--|
| 11. Mae'r gofynion a nodir yn y cylchlythyr hwn yn gynwys i dusgyblion ³ cofrestredig mewn ysgolion a gynhelir heblaw ysgolion arbennig a gynhelir. Nid ydynt ym gymwys i'r mwyafrif o golegau addysg bellach, gan gynnwys colegau trydyddol, nac i ysgolion meithrin na dosbarthiadau meithrin na dosbarthiadau meithrin mewn ysgolion cynradd. | <i>Deddf Diwygio Addysg 1988</i>
<i>a.25(2)</i> |
| 12. Mae Deddf Addysg 1993 yn cynnwys gofynion ar gyfer addysg grefyddol a chydaddoli mewn ysgolion arbennig. Nodir manylion y trefniadau hyn yn Atodiad B. | <i>Deddf Addysg 1993</i>
<i>a.188(6)</i> |
| 13. Mae Deddf Diwygio Addysg 1988 yn darparu i'r Ysgrifennydd Gwladol bennu gofynion ar gyfer addysg grefyddol a chydaddoli mewn colegau technoleg dinas a cholegau dinas ar gyfer technoleg y celfyddydau. Gwelir manylion y trefniadau hyn yn Atodiad C. | <i>Deddf Diwygio Addysg 1988</i>
<i>s.105</i> |
| 14. Mae Deddf Addysg Bellach ac Uwch 1992 yn cynnwys gofynion ar gyfer addysg grefyddol a chydaddoli mewn colegau chweched dosbarth yn y sector addysg bellach. Gwelir manylion y trefniadau hyn yn Atodaid D. | <i>Deddf Addysg Bellach</i>
<i>ac Uwch 1992</i>
<i>a.44 & 45</i> |

³ Mae "disgybl" yn cyfeirio at unrhyw berson y darperir addysg ar ei gyfer mewn ysgol; ac eithrio unrhyw berson pedair ar bymtheg oed neu'n fwy y darperir addysg bellach ar ei gyfer mewn ysgol; neu unrhyw berson dros oedran ysgol gorfodol (5-16) sy'n cael addysg ran-amser.

Cychwyn darpariaethau Deddf Addysg 1993

15. Gydag un eithriad, daeth darpariaethau Deddf Addysg 1993 sy'n ymwneud ag addysg grefyddol a chydaddoli i rym ar 1 Ebrill 1994. Yr eithriad yw adran 259 ynghylch arolygu addysg grefyddol enwadol (paragraffau 128-132) a gychwynwyd ar 1 Hydref 1993.

*Deddf Addysg Bellach ac
Uwch 1992
a.14*

Addysg Grefyddol

Nodau AG

16. Dylai addysg grefyddol mewn ysgolion geisio datblygyu gwybodaeth, dealltwriaeth ac ymwybyddiaeth y disgybl o Gristnogaeth fel prif grefydd Prydain Fawr, a'r crefyddau eraill a gynrychiolir yn y wlad; annog parch i'r rhai sy'n arddel credoau gwahanol; a helpu i hyrwyddo datblygiad ysbrydol, moesol, diwylliannol a meddyliol y disgybl.

Cyfrifoldeb dros ddarparu AG

17. Dylai AG, fel rhan o'r cwricwlwm sylfaenol, gael ei darparu i'r holl ddisgyblion cofrestredig sy'n mynychu ysgol a gynhelir. *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.2(1)(a)*
18. Dyletswydd y pennaeth yw sicrhau'r ddarpariaeth hon. Rhaid hefyd i'r corff llywodraethu neu, achos ysgolion a gynhelir gan AALI, y corff llywodraethu a'r AALI, ymarfer eu swyddogaethau gyda golwg ar sicrhau'r ddarpariaeth hon. *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.10(1)(b)*
19. Rhaid i'r pennaeth a'r corff llywodraethu sicrhau bod digon o amser ac adnoddau'n cael eu rhoi ar gyfer AG yn yr ysgol i fodloni'r gofynion statudol.

Statws AG

20. Mae'n ofynnol cynnwys AG, ochr-yn-ochr â'r Cwricwlwm Cenedlaethol, yn y cwricwlwm sylfaenol y mae'n rhaid i bob ysgol a gynhelir ei ddarparu ar gyfer eu disgyblion cofrestredig; mae hyn yn cynnwys plant mewn dosbarthiadau derbyn a chweched dosbarthiadau, ac nid yw wedi'i gyfyngu i ddisgyblion o oedran ysgol gorfodol. Mae statws arbennig AG fel rhan o'r cwricwlwm sylfaenol ond nid y Cwricwlwm Cenedlaethol yn bwysig. Mae hyn yn sicrhau bod i AG statws cyfartal mewn perthynas â phynciau'r Cwricwlwm Cenedlaethol o fewn cwricwlwm ysgol, ond nad yw'n ddarostyngedig i'r targedau cyrhaeddiad, y rhaglenni astudio a'r trefniadau asesu cenedlaethol a bennwyd yn statudol, a fyddai'n orfodol i bob disgybl, yn ddi-eithriad. *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.2(1)*

Gofynion AG ar gyfer gwahanol ysgolion

21. Nid yw darpariaeth Deddf Addysg 1988 ynghylch yr AG y mae'n ofynnol i ysgolion sirol ac ysgolion gwirfoddol a gynhelir gan AALI ei darparu wedi'u newid gan Deddf 1993. Rhaid iddi gyd-fynd â gofynion perthnasol Deddf Addysg 1944, fel y'u diwygiwyd gan Deddf Diwygio Addysg 1988. Ceir cyfieithiad o'r adrannau diwygiedig yn Atodiad E. *Deddf Diwygio Addysg 1944 a.26-29*
22. Mae'r gofynion mewn perthynas â rhai ysgolion a gynhelir â grant wedi'u newid gan Ddeddf 1993 i adlewyrchu'r cynnydd yn ymreolaeth yr ysgolion hyn. Caiff ysgolion a gynhelir â grant sy'n cyfateb i ysgolion sirol neu a fu gynt yn ysgolion gwirfoddol o dan reolaeth ddilyn maes llafur cytûn lleol unrhyw AALI yng Nghymru, cyhyd â bod y maes llafur hwnnw yn bodloni gofynion Deddf 1988. Wrth benderfynu pa faes llafur y dylid ei ddefnyddio, dylai corff llywodraethu ystyried y cwestiwn o barhad a dilyniant i ddisgyblion, yn ogystal ag ansawdd y maes llafur. *Deddf Addysg 1993 a.142*
23. I grynhoi:
- Yn achos **ysgolion sirol**, rhaid i AG gyd-fynd â maes llafur cytûn lleol yr AALI maent yn ei ardal. *Deddf Addysg 1944 a.26(1)*
 - Yn achos **ysgolion gwirfoddol a reaolir**, rhaid i'r AG a gynigir gyd-fynd â maes llafur cytûn lleol yr AALI; *Deddf Addysg 1944 a.27(6)(b) a.27(1)*
 - Er hynny, os ceir cais oddi wrth y rhieni, dylid trefnu i AG gael ei darparu ar gyfer eu plant yn unol ag unrhyw weithred ymddiriedolaeth neu â'r arferion a ddilyniir cyn i'r ysgol ddechrau cael ei rheoli.
 - Yn achos **ysgolion gwirfoddol a gynorthwyir**, rhaid i'r AG a gynigir gael ei phenderfynu gan y llywodraethwyr yn unol â'r weithred ymddiriedolaeth neu (lle na ddarperir fel hyn gan weithred ymddiriedolaeth) yn unol â'r arferion cyn i'r ysgol ddod yn ysgol wirfoddol. *Deddf Addysg 1944 a.28(1)(a)*
 - Ond gellir gwneud darpariaeth yn unol â maes llafur cytûn lleol yr AALI lle bydd rheini'n gwneud cais amdani a lle nad yw'n gyfleus i'w plant fynyachu ysgol lle defnyddir y maes llafur hwnnw, oni bai bod yr AALI yn fodlon y byddai'n afresymol gwneud y ddarpariaeth honno. *a.28(1)(b)*

- Yn achos ysgolion a gynhelir â grant a oedd gynt yn ysgolion gwirfoddol a gâi eu cynorthwyo ney sydd newydd eu sefydlu o dan adran 49 Deddf 1993 gyda darpariaeth ar gyfer AG, rhaid i'r AG a gynigir gael ei phenderfynu gan y llywodraethwyr yn unol â'r weithred ymddiriedolaeth neu (lle na ddarperir fel hyn gan weithred ymddiriedolaeth) yn unol â'r arferion cyn i'r ysgolddechrau cael ei chynnal â grant neu, yn achos ysgol newydd, â'r datganiad a gymeradwywyd.

Deddf Addysg 1993
a.140(2)

- Ond gellir rhoi darpariaeth yn unol â maes llafur cytûn lleol yr AALI y mae'r ysgol yn ei ardal (ond nid un ardal arall) lle bydd y rhieni'n gwneud cais amdani a lle nad yw'n gyfleus i'w plant fynychu ysgol lle defnyddir y maes llafur hwnnw, oni bai bod y corff llywodraethu yn fodlon y byddai'n afresymol gwneud darpariaeth o'r fath. Mae Deddf 1993 yn ei gwneud yn ofynnol i bennaeth ysgol o'r fath sy'n defnyddio'r maes llafur cytûn lleol i roi gwybod i'r CYSAG lleol, yn ysgrifenedig, am hyn (gweler paragraff 44.4).

a.140(3)

a.140(5)

- Yn achos ysgolion a gynhelir â grant a oedd gynt yn ysgolion gwirfoddol o dan reaolaeth, rhaid i'r AG a gynigir gyd-fynd â maes llafur cytûn lleol unrhyw AALI yng Nghymru.

Deddf Addysg 1993
a.139(2)(b) & 142
a.139(2)(a) & (3)

- Er hynny, os ceir cais oddi wrth y rhieni, dylid trefnu darparu AG ar gyfer eu plant yn unol ag unrhyw weithred ymddiriedolaeth neu â'r arferion a ddilynid cyn i'r ysgol ddechrau cael ei chynnal â grant.

- Yn achos ysgolion a gynhelir â grant a oedd gynt yn ysgolion sirol neu sydd newydd eu sefydlu o dan adran 48 Deddf 1993 neu o dan adran 49 Deddf 1993 heb ddarpariaeth ar gyfer AG, rhaid i'r AG a gynigir gyd-fynd â maes llafur cytûn lleol unrhyw AALI yng Nghymru.

Deddf Addysg 1993
a.138 & 142

Y maes llafur cytûn lleol

24. Mae'r gweithdrefnau ar gyfer paraoti a gweithredu maes llafur cytûn lleol ar gyfer AG, neu ar gyfer ail-ystyried maes llafur cytûn lleol presennol, wedi'u nodi yn Atodlen 5 Deddf Addysg 1944, fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Diwygio Addysg 1988 a Ddeddf Addysg 1993. Gwelir cyfieithiad o Atodlen 5 yn ei ffurf ddiwygiedig yn Atodlen F. Nid yw nodweddion allweddol y weithdrefn ynglŷn â meysydd

Deddf Addysg 1993
atodlen 5

Deddf Addysgt 1993
a.15

llafur cytûn wedi'u newid, er nod cyfansoddiad cynhadledd wedi'i newid gan Ddeddf 1993 er mwyn adlewyrchu'r twf yn niferoedd ysgolion a gynhelir â grant a'r cynnydd yn eu hymreolaeth. Gwelir manylion cyfansoddiad cynhadledd ym mharagraff 102.

25. Mater i'r AALI yw cynnull cynhadledd maes llafur er mwyn adolygu maes llafur. Yn ogystal â'r AALI, gall CYSAG hefyd chwarae rhan yn y broses o benderfynu pryd a sut y dylid adolygu maes llafur cytûn lleol. Os bydd y ddau grŵp ar CYSAG (heblaw'r rhai sy'n cynrychioli'r AALI neu, lle bo'n berthnasol, ysgolion a gynhelir â grant) yn gofyn yn ysgrifenedig i'r AALI ail-ystyried ei faes llafur cytûn, rhaid iddo gynnull cynhadledd at y diben hwnnw. Gan hynny mae unrhyw benderfyniad a ddylid ei gwneud yn ofynnol i'r AALI adolygu'r maes llafur cytûn ai beidio yn parhau, fel ar hyn o bryd, i gael ei gyfyngu i benderfyniad ar y cyd gan y grwpiau sy'n cynrychioli'r enwadau Cristnogol a chrefyddau eraill ac athrawon ar CYSAG.
- Deddf Diwygio Addysg 1988*
a.11(1)
a.11(7)

Gofyniad newydd i adolygu meysydd llafur cytûn y cytunwyd arnynt cyn 1988

26. Mae Deddf 1988 yn ei gwneud yn ofynnol i bob maes llafur "adlewyrchu'r ffaith mai Cristnogol yn bennaf yw traddodiadau crefyddol Prydain Fawr, gan gymryd i ystyriaeth ddysgeidiaeth ac arferion y prif grefyddau eraill a gynrychiolir ym Mhrydain Fawr". Er hynny, nid yw'n ei gwneud yn ofynnol i unrhyw AALI adolygu ei hen faes llafur. Mae Deddf Addysg 1993 yn diwygio Atodlen 5 Deddf 1944:
- Deddf Diwygio Addysg 1988*
a.8(3)
- iw gwneud yn ofynnol i unrhyw AALI sydd heb fabwysiadu maes llafur newydd ers Medi 1988 gynnull cynhadledd maes llafur cytûn at y diben hwnnw cyn pen deuddeg mis ar ôl i adran 256 y Ddeddf honno gychwyn – hy erbyn 1 Ebrill 1995.
- Deddf Addysg 1944*
Atodlen 5 paragraff 12
Deddf Addysg 1993
a.256
27. Ni chaiff AALI weithredu maes llafur cytûn lleol a argymhellir gan bob un o'r 3, neu'r 4, o bwyllgorau Cynhadledd ond os ymddengys i'r awdurdod ei fod yn cydymffurfio â gofynion adran 8(3) Deddf 1988.
- Deddf Addysg 1944*
Atodlen 5 paragraff 12
Deddf Addysg 1988
a.8(3)
28. Dylai AALI roi gwybod i'r Ysgrifennydd Gwladol pan gytunir ar faes llafur newydd.

Adolygu'r maes llafur AG bob pum mlynedd

29. Mae Deddf 1993 hefyd yn diwygio Atodlen 5 Deddf 1944 i'w gwneud yn ofynnol i bob AALI gychwyn adolygiad o'i
- Deddf Addysg 1944*
Atodlen 5 paragraffau 12 &

faes llafur cytûn lleol cyn pen pum mlynedd ar ôl yr adolygiad diwethaf, ac wedyn bob pum mlynedd ar ôl i bob adolygiad pellach gael ei gwblhau.

13

Pŵer yr Ysgrifennydd Gwladol i ymyrryd mewn adolygiad o faes llafur AG

30. O dan Atodlen 5 Deddf 1944, caiff yr Ysgrifennydd Gwladol ymyrryd lle bydd AALI:

*Deddf Addysg 1944
Atodlen 5 paragraffau 13(4),
10 & 11*

1. yn methu â gweithredu maes llafur cytûn newydd a argymhellwyd yn unfrydol gan Gynhadledd; neu
2. yn dweud wrtho fod Cynhadledd wedi methu â chyrraedd cytundeb unfrydol.

Lle byddai gan yr Ysgrifennydd Gwladol unrhyw reswm dros gredu bod AALI yn ymddwyn yn afresymol ynglŷn â'r adolygiad o faes llafur cytûn gan gynhadledd, byddai ei bwerau o dan adrannau 68 a 99 Deddf 1944 yn gymwys.

a.68 & 99

Cynnwys AG

31. Mae Deddf Diwygio Addysg 1988 yn ei gwneud yn ofynnol i bob maes llafur newydd, hy y rhai ar 29 September, must "reflect the fact that the religious traditions in Great Britain are in the main Christian whilst taking account of the teaching and practices of the other principal religions represented in Great Britain".

*Deddf Addysg 1988
a.8(3)*

32. Mae'r gyfraith wedi dwued erioed for rhaid i feysydd llafur cytûn beidio â bod yn enwadol. Felly, rhaid iddynt beidio â'i gwneud yn ofynnol addysgu drwy defnyddio unrhyw gatecism neu fformwlari sy'n nodweddu unrhyw enwad crefyddol arbennig. Nid yw addysgu am gatecism neu fformwlari penodol, er enghraifft fel rhan o astudiaeth gymharol, wedi'i wahardd. Rhaid peidio â chynllunio meysydd llafur i droi disgyblion, nac i annog disgyblion i ymgymryd â chrefydd neu greddo crefyddol penodol.

*Deddf Addysg 1944
a.26(2)*

33. Rhaid i faes llafur fod yn ddigon manwl i sicrhau ei fod yn bodloni gofynion adran 8(3) Deddf 1988 a roddir ym mharagraff 31. Nid yw'n ddigonol i addysgu sy'n dilyn y maes llafur allu bodloni gofynion y Ddeddf – rhaid i'r maes llafur gael ei ysgrifennu mewn ffordd sy'n sicrhau y bydd addysgu sy'n dilyn y maes llafur yn cyd-fynd â'r Ddeddf. Ni ellir peri bod maes llafur nad yw ar ei ben ei hun yn bodloni'r gofynion cyfreithiol yn gwneud hynny drwy ychwanegu llawlyfr sydd heb ei gytuno fel rhan o'r maes

llafur hwnnw gan y gynhadledd.

34. Effaith y darpariaethau yn Neddf 1988 yw bod rhaid i faes llafur gael ei seilio ar Gristnogaeth a'r prif grefyddau eraill a gynrychiolir yn y wlad hon ac ar eu traddodiadau, eu harferion a'u dysgeidiaeth grefyddol. Dylai'r maes llafur nodi nifer y crefyddau, yn ychwanegol at gristnogaeth, y dylid cyfeirio atynt ym mhob cyfnod allweddol, a dylai sicrhau bod y rhaglenni astudio'n darparu ar gyfer dilyniant a datblygiad priodol yng ngwybodaeth a dealltwriaeth disgyblion o'r crefyddau hynny. Er hynny, nid yw hyn yn golygu bod rhaid addysgu pob crefydd yr un mor dwfn na bod rhaid addysgu pob un ohonynt ym mhob cyfnod allweddol. *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.8(3)*
35. Ar y cyfan ac ym mhob cyfnod allweddol, dylai'r cynnwys cymharol a neilltuir ar gyfer Cristnogaeth yn y maes llafur fod yn fwy na'r gweddill. Hefyd rhaid i'r maes llafur yn ei gyfanrwydd gynnwys yr holl brif grefyddau a gynrychiolir yn y wlad. Yn y cyd-destun hwn, dylai'r union gydbwysedd rhwng Cristnogaeth a chrefyddau eraill gymryd i ystyriaeth y sefyllfa genedlaethol a lleol. Wrth ystyried hyn, dylid cymryd i ystyriaeth y boblogaeth ysgol leol a dymuniadau rhieni lleol, gyda golwg ar leihau gymaint â phosibl ar y nifer a allai ymarfer yr hwal i dynnu eu plant yn ôl o wersi AG.
36. Ym marn yr Adran ni ddylid cyfyngu'r maes llafur i wybodaeth am grefyddau a thraddodiadau, arferion a dysgeidiaeth grefyddol, ond dylai ymestyn mewn cyd-destun crefyddol i feysydd ehangach moesoldeb, gan gynnwys y ffordd y mae credoau ac arferion crefyddol pobl yn effeithio ar eu dealltwriaeth o faterion moesol a chanlyniadau eu hymddygiad ar y teulu a'r gymdeithas.
37. Er bod cynnwys AG yn cael ei benderfynu'n lleol, yn ddarostyngedig i statudau, ac er nad oes targedau cyrhaeddiad a rhaglenni astudio a bennwyd yn genedlaethol ar ei chyfer, gall Cynhadledd maes llafur cytûn argymhell cynnwys targedau cyrhaeddiad, rhaglenni astudio a threfniadau asesu mewn ffurf y penderfynir arni yn lleol yn eu cynigion⁴

Deunydd enghreifftol

38. Mae rhywfaint o ddeunyddiau ar gael i helpu Cynhadledd Maes Llafur Cytûn yn eu gwaith:

⁴ Gweler canllawiau'r cyn Gyngor Cwricwlwm Cymru "Bwletin Cwricwlwm Rhif 5, Addysg Grefyddol 5-16 yng Nghymru", Gorffennaf 1991, sydd ar gael oddi wrth Awdurdod Cwricwlwm ac Asesu Cymru yr Adeiladau'r Castell, Stryd Womanby, Caerdydd.

- Bwletin Rhif 5 Cyngor Cwricwlwm Cymru (CCC)
“Addysg Grefyddol 5-16 yng Nghymru” Gorffennaf 1992
ar gael oodi wrth ACAC

Yn ogystal, mae'r canlynol ar gael oddi wrth yr Awdurdod Cwricwlwm ac Asesu Ysgolion, Newcombe House, 45 Notting Hill Gate, Llundain W11 3JB.

- Enghreifftiau Cenedlaethol o Feysydd Llafur Cytûn
- Rhestr gyfeirio amlinellol ar gyfer maes llafur cytûn a baratowyd gan Gyngor y Cwricwlwm Cenedlaethol, fel rhan o ddadansoddiad o feysydd llafur cytûn.

Amser ar gyfer AG

39. Wrth lunio maes llafur cytûn, dylai cynhadledd gymryd yn ganiataol y bydd pennaeth a'r corff llywodraethu yn trefnu bod amser rhesymol ar gael ar gyfer astudio AG. Er y dylent gymryd i ystyriaeth bwysau gofynion addysgol eraill ar yr ysgol, dylai cynadledau sicrhau bod y maes llafur yn ddigon trwyadl ac yn ddigon dwfn. Hwyrach y bydd o gymorth iddynt nodi'r rhagdybiaethau a wnaed yn adroddiad terfynol CCC ar y Cwricwlwm Cenedlaethol ynglŷn â'r amser i'w ganiatau ar gyfer AG. Mae argymhellion yr adroddiad yn cymryd yn ganiataol y dyali 36 awr y flwyddyn gael eu dyrannu i AG yng nghyfnod allweddol 1-3; a rhyw 5% o gyfanswm amser y cwricwlwm yng nghyfnod allweddol 4. Mater i bob ysgol benderfynu arno, wrth gwrs, yw'r union amser a ddyrenir ar gyfer AG.

TGAU a'r meysydd Llafur Cytûn

40. Pan fydd cynhadledd yn llunio maes llafur cytûn, dyali gymryd i ystyriaeth anghenion disgyblion Cyfnod Allweddol 4 sy'n dymuno cymryd TGAU mewn astudiaethau crefyddol. Gan ei bod yn ofynnol i bob disgybl ddilyn maes llafur cytûn yn y cyfnod hwn, bydd yn ddefnyddiol cynllunio meysydd llafur i fod yn gydnaws, cyn belled â phosibl, â chyrtsiau TGAU. Fel arall, bydd yn rhaid i ysgolion ddarparu addysg grefyddol i ddisgyblion o'r fath yn ogystal â'r cwrs TGAU.

*Deddf Diwygio Addysg 1988
a.5*

Rhaid i bob cymhwyster TGAU (a chymwysterau allanol eraill), a'r meysydd llafur sy'n gysylltiedig â hwy, gael eu cymeradwyo. Mae'r trefniadau ar gyfer cymeradwyo

cymwysterau wedi'u nodi yng Nghylchlythyr 37/93.⁵ Ym Mehefin 1993 cyhoeddodd y Cyngor Arholiadau ac Asesu Ysgolion feini prawf diwygiedig ynglŷn â chymeradwyo cyrsiau TGAU mewn Astudiaethau Crefyddol.⁵

42. Mae'n agored i gynadleddau ddyfeisio eu meysydd llafur eu hunain ar gyfer TGAU a cheisio cymeradwyaeth ar eu cyfer, annog datblygu meysydd llafur newydd i fodloni gofynion penodol. Lle bydd cynhadledd yn dymuno hybu maes llafur newydd, dylai ymgynghori â'r Awdurdod Cwricwlwm ac Asesu Ysgolion (ACAY) neu â Grŵp Arholi TGAU. Rhaid i'r meini prawf a'r meysydd llafur ar gyfer TGAU a chysiau eraill sy'n arwain at gymwysterau i ddisgyblion o oedrn ysgol gorfodol gael eu hadolygu a'u cymeradwyo gan ACAY a gallant newid o bryd i'w gilydd.

AG ar ôl 16, Arholiadau a'r Maes Llafur Cytûn

43. Rhaid i faes llafur cytûn lleol gynnwys yr holl ddisgyblion cofrestredig mewn chweched dosbarthiadau yn yr ysgol. Mae'n bosibl y bydd rhai o'r disgyblion hyn yn dymuno cymryd arholiadau mewn Astudiaethau Crefyddol a bydd yn defnyddiol cynllunio meysydd llafur cytûn i fod yn gydnaws, cyn belled â phosibl, â chymwysterau safon A ac AS. *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.2(1)(a)*

Yr hawl i dynnu'n ôl

44. Nid oes dim yn Neddf Addysg 1993 yn effeithio ar hawliau rhieni, fel y'u sefydlwyd yn Neddf 1944 a'u hail-ddeddfu yn Neddf 1988, i dynnu eu plant yn ôl a AG os dymunant. I grynhoi:
1. os bydd y rhiant yn gofyn i ddisgybl gael ei esgusodi'n gyfan gwbl neu'n rhannol rhag mynychu unrhyw AG yn yr ysgol, yna rhaid i'r ysgol gydymffurfio; *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.9(3)*
2. fe all disgybl, os bydd y rhiant yn gofyn, gael ei dynnu'n ôl o adeiladau'r ysgol i gael AG mewn man arall, cyhyd ag y bo'r AALI, neu yn achos ysgol a gynhelir â grant, y corff llywodraethu, yn fodlon na fydd hyn yn ymyrryd â phresenoldeb y plentyn yn yr ysgol heblaw ar ddechrau neu ar ddiwedd unrhyw sesiwn ysgol; *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.9(4)*
3. os bydd rhiant disgybl sy'n mynychu ysgol sirol a *a.9(6)*

⁵ Cylchlythyr 37/93 – The Education Reform Act 1988: Statutory Approval of Qualifications under Section 5 (sy'n disodli Cylchlythyr 26/92). Ar gael oddi wrth Adran Cwricwlwm Ysgolion 3, Y Swyddfa Gymreig, Yr Adran Addysg, Rhan II, Adeiladau'r Llywodraeth, Heol Tŷ Glas, Llanishen, Caerdydd CF4 5WE.

gynhelir gan AALI neu ysgol gyfatebol a gynhelir â grant am iddo ef neu iddi hi gael AG yn unol â daliadau enwad crefyddol arbennig ac nad oes modd ei darparu'n gyfleus mewn man arall, mae'n ofynnol i'r AALI neu i'r corff llywodraethu, yn achos ysgol a gynhelir â grant, ganiatau addysg o'r fath o fewn yr ysgol ar yr amod nad yw'n credu y byddai'n afresymol gwneud oherwydd amgylchiadau arbennig, ac nid oes rhaid iddynt dalu'r gost.

*Deddf Addysg 1944
a.26(3) & (4)*

4. lle bydd rhiant i blentyn sy'n mynychu ysgol a gynorthwyir a gynhelir gan AALI neu ysgol gyfatebol a gynhelir â grant yn dymuno i'r plentyn hwnnw gael AG yn unol â'r maes llafur cytûn ac nad yw'n gyf;eus i'r plentyn fynychu ysgol lle mae'r maes llafur hwnnw yn cael ei ddefnyddio, rhaid i'r llywodraethwyr (neu, yn achos ysgolion a gynhelir gan AALI, os ydynt yn anfodlon gwneud, yr AALI) wneud trefniadau addas oni bai eu bod hwy (neu'r AALI) yn credu y byddai amgylchiadau arbennig yn ei gwneud yn afresymol gwneud (gweler paragraff 23).

*Deddf Addysg 1944
a.28 (1B) & (1C)*

45. Mae ysgol yn parhau i fod yn gyfrifol am oruchwylio unrhyw blentyn a dynnir yn ôl gan ei riant o AG, oni bai bod y plentyn yn gyfreithiol yn cael addysg grefyddol mewn man arall (paragraff 44.2)

*Deddf Diwygio Addysg 1988
a.9(4).*

Ymarfer yr hawl i dynnu'n ôl

46. Dylai hawl rhieni i dynnu yn ôl rhag cael AG fod yn hawdd i'w hymarfer a rhaid i ysgol weithredu unrhyw gais o'r fath. Nid yw'n ofynnol i rieni ddweud eu rhesymau dros geisio tynnu plentyn yn ôl.

47. Nid yw'r gyfraith yn pennu sut y dylai addysg grefyddol gael ei haddysgu neu ei threfnu yn yr ysgolion. Er hynny dylai AALI ac ysgolion gadw mewn cof fod rhaid i'r ffordd o drefnu AG adlewyrchu'r ddyletswydd i addysgu'r maes llafur cyta gynorthwyir a gynhelir gan AALI neu ysgol gyfatebol a gynhelir â grant yn dymuno i'r plentyn hwnnw gael AG yn unol â'r maes llafur cytûn neu'r hyn a ddarperir yn unol â gweithred ymddiriedolaeth, a bod rhaid galluogi rhieni i ymarfer eu hawliau i ofyn i'w plentyn gael ei esgusodi rhag AG. Ni ddylai hyn achosi problemau os addysgir AG fel pwnd ar wahân; ond bod angen gofal arbennig i sicrhau y gall rhieni ymarfer yr hawl hon lle bydd ysgolion, gan gynnwys ysgolion cynradd, yn addysgu AG ar ffurf integredig ar y cyd â phynciau'r Cwricwlwm Cenedlaethol (nad oes hawl i dynnu plentyn yn ôl

*Deddf Diwygio Addysg 1988
a.9(3)*

rhagddynt).

48. Fe fydd achlysuron pan fydd ymholiadau digymell a wneir gan ddisgyblion ar faterion crefyddol yn codi mewn meysydd eraill yn y cwricwlwm. Bydd yr amgylchiadau'n amrywio, ond mae'n annhebygol y bydd ymatebion i ymholiadau o'r fath yn gyfystyr ag AG o fewn ystyr y ddeddfwriaeth ac ni allai rhiant fynnu bod plentyn yn cael ei dynnu'n ôl bob tro y câi materion yn ymwneud â chrefydd a gwerthoedd ysbrydol eu codi.
49. Er mwyn osgoi camddealltwriaeth, mae profiad yn awgrymu y gall fod yn ddefnyddiol i bennaeth sefydlu gydag unrhyw riant sy'n dymuno ymarfer yr hawl i dynnu'n ôl:
- y materion crefyddol y byddai'r rhiant yn gwrthwynebu iddynt gael eu haddysgu i'w blentyn;
 - goblygiadau ymarferol tynnu'r plentyn yn ôl;
 - o dan ba amgylchiadau y gellir yn rhesymol ddisgwyl i'r ysgol fodloni dymuniadau'r rhieni (paragraff 48); ac
 - a fydd ar y rhaint angen rhybudd ymlaen llaw am AG o'r fath, ac, os felly, faint.

Cydaddoli

Nodau

50. Dyali cydaddoli yn yr ysgolion anelu at gynnig cyfle i ddisgyblion addoli; ystyried materion ysbrydol a moesol ac archwilio eu credoau eu hunain; at annog disgyblion i gymryd rhan ac i ymateb, boed drwy ymwneud â chyflwyno'r addoliad neu drwy wrando, gwyllo ac ymuno yn yr addoliad a gynigir; ac at ddatblygu ysbryd cymunedol, hybu ethos cyffredin a gwerthoedd cyffredin, ac atgyfnerthu agweddau cadarnhaol.

Cyfrifoldeb dros ddarparu cydaddoliad dyddiol

51. Dylai pob disgybl cofrestredig (paragraff 11) sy'n mynychu ysgol a gynhelir gymryd rhan mewn cydaddoliad dyddiol (gweler paragraffau 82-87 ynghylch hawl rhieni i dynnu eu plant yn ôl). Gwelir cyfieithiad o'r ddeddfwriaeth berthnasol yn Atodiad G. *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.6(1)*
52. Dyletswydd y pennaeth yw sicrhau hyn. Rhaid hefyd i'r corff llywodraethu neu, yn achos ysgolion a gynhelir gan AALI, i'r corff llywodraethu a'r AALI, ymarfer eu swyddogaethau gyda golwg ar sicrhau hyn. *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.10(1)(a)*
53. Mae'r cyfrifoldeb dros drfenu cydaddoli yn nwylo:
- y corff llywodraethu, ar ôl ymgynghori â'r pennaeth, mewn ysgol wirfoddol neu ysgol gyfatebol a gynhelir â grant;
 - y pennaeth, ar ôl ymgynghori â'r corff llywodraethu, mewn unrhyw ysgol arall.

Trefniadaeth cydaddoli

54. Yn ddarostyngedig i'r hawl i dynnu plant yn ôl (paragraffau 82-87 isod), bwriedir i gydaddoli fod yn briodol ar gyfer yr holl ddisgyblion sy'n mynychu ysgol a'u cynnwys.
55. Gall amser a threfniadaeth y cydaddoliad dyddiol fod yn ystwyth. Nid oes angen ei gynnal ar ddechrau'r diwrnod ysgol. Gellir cael un addoliad i bob disgybl neu addoliadau gwahanol i ddisgyblion mewn gwahanol grwpiau oedran neu mewn gwahanol grwpiau ysgol. At y diben hwn, ystyr "grŵp ysgol" yw unrhyw grŵp, neu gyfuniad o grwpiau yr addysgir y disgyblion ynddynt neu y bydd y disgyblion yn cymryd rhan mewn gweithgareddau ysgol eraill ynddynt; *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.6(2)*
a.6(7)

nid yw'n golygu grŵp sy'n adlewyrchu credoau crefyddol penodol, y gellir gwneud darpariaeth wahanol ar ei gyfer (paragraffau 68-74).

56. Fel rheol, dyali pob cydaddoliad ddigwydd yn adeiladu'r ysgol. Er hynny, mae gan gyrff llywodraethu ysgolion a gynhelir â grant ac ysgolion a gynorthwyr ddisgresiwn i drefnu cydaddoliad mewn mannau eraill ar achlysuron arbennig. Caiff ysgolion sirol ac ysgolion a reolir sydd hefyd yn dymuno cynnal cydaddoliadau y tu allan i'r adeiladau ysgol wneud hynny hefyd, ar yr amod eu bod yn ychwanegol at y cydaddoliad statudol dyddiol sy'n dal yn gorfod cael ei gynnal yn adeiladu'r ysgol.

Deddf Diwygio Addysg 1988
a.6(4)

as.6(5) & (6)

Ystyr cydaddoliad

57. Ni ddiffinnir "addoliad" yn y deddfwriaeth ac yn absenoldeb unrhyw ddiffiniad o'r fath dylid cymryd yn ganiataol fod ganddo ei ystyr naturiol a chyffredin. , hynny yw, rhaid iddo mewn rhyw ffordd adlewyrchu rhywbeth sy'n arbennig neu'n wahanol i weithgareddau arferol yr ysgol a dylai ymwneud â'r parch neu'r addoliad a gynigir i fod neu bŵer duwiol. Er hynny, bydd addoliad mewn ysgolion o reidrwydd o fater gwahanol i addoliad ymhlith grŵp sydd â chredoau yn gyffredin. Mae'r deddfwriaeth yn adlewyrchu'r gwahaniaeth hwn drwy gyfeirio at "gydaddoliad" yn hytrach nag "addoliad corfforaethol".

Deddf Diwygio Addysg 1988
a.6(1)

58. Mae cydaddoli ac ymgynnull yn weithgareddau ar wahân. Er eu bod hwyrach yn digwydd fel rhan o'r un cynulliad, dylai'r gwahaniaeth rhwng y ddau fod yn glir. Er hynny, gall cydaddoliad fod yn gysylltiedig â bywyd dyddiol, dyheadau a ddiddordebau'r ysgol.

59. Mae "cymryd rhan" mewn cydaddoliad yn awgrymu mwyn na bod yn bresennol yn unig. Dylai'r addoliad a ddarperir fod yn un y mae modd i'r disgyblion ymateb iddo yn ôl eu cefndir teuluol, oedran, a gallu, er na fyd rhai o'r ddisgyblion ar adegau yn teimlo eu bod yn gallu uniaethu â'r addoliad.

Deddf Diwygio Addysg 1988
a.6(1)

Cymeriad cydaddoliad (heblaw mewn ysgolion gwirfoddol a gynhelir gan AALI ac ysgolion cyfatebol a gynhelir â grant)

60. Yng ngholeuni traddodiadau Cristnogol Prydain Fawr, dywed adran 7(1) Deddf Diwygio Addysg 1988 (ac adran gyfatebol Deddf Addysg 1993) fod rhaid i'r cydaddoliad a drefnir gan ysgol sirol neu ysgol gyfatebol a gynhelir â grant

Deddf Diwygio Addysg 1988
a.7(1) & Deddf Addysg 1993
a.138(2)
a.138(3)

fod “yn gyfan gwbl neu’n bennaf yn gyffredinol Gristnogol ei gymeriad”.

61. Ymhellach, mae’r Ddeddf yn diffinio cydaddoliad “cyffredinol Gristnogol eu cymeriad, addoliadau sy’n adlewyrchu traddodiadau bras cred Gristnogol. Serch hynny, ni ddylai unrhyw addoliad o’r fath fod yn nodweddiadol o un enwad Cristnogol arbennig ar wahân. *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.7(2) a Deddf Addysg 1993 a.138(3)*
62. Mae’n agored i ysgol gynnal addoliadau sy’n gyfan gwbl yn gyffredinol Gristnogol eu cymeriad, addoliadau sy’n gyffredinol yn nhraddodiad crefydd arall, ac addoliadau sy’n cynnwys elfennau a dynnir o sawl fydd wahanol. Mae ardan 7(3) y Ddeddf yn cymhwyso adran 7(1) trwy ddarparu fod rhaid i’r rhan fwyaf o addoliadau o fewn pob tymor ysgol fod yn gyfan gwbl neu’n bennaf yn gyffredinol Gristnogol eu cymeriad, ond nid oes rhaid i bob addoliad fod fel hynny (gweler paragraff 123). Felly, ni waeth beth yw’r pendergyniad ynghylch addoliadau unigol, rhaid i’r rhan fwyaf o’r addoliadau dros dymor fod yn gyfan gwbl neu’n bennaf yn gyffredinol Gristnogol eu cymeriad. *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.7(3) ac (1) a Deddf Addysg 1993 a.138(4)*
63. Ar yr amod bod addoliad, sydd, at ei gilydd, yn gyffredinol Gristnogol yn adlewyrchu traddodiadau’r ffydd Gristnogol, nid oes rhaid iddo gynnwys deunydd Cristnogol yn unig. Bernir bod adran 7(1) yn caniatáu rhywfaint o elfennau anghristnogol yn y cydaddoliad heb fod hynny’n ei amddifadu o’i gymeriad cyffredinol Gristnogol. Ni fyddai cynnwys elfennau sy’n gyffredin i Gristnogaeth ac un neu ragor o grefyddau eraill yn ei amddifadu o’r cymeriad hwnnw ychwaith. Er hynny, rhaid iddo gynnwys rhai elfennau sy’n ymwneud yn benodol â thraddodiadau’r gred Gristnogol ac sy’n rhoi statws arbennig i lesu Grist. *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.7(1) a Deddf Addysg 1993 a.138(2)*
64. Dylai graddau a dulliau adlewyrchu traddodiadau cyffredinol y gred Gristnogol mewn cydaddoliadau o’r fath fod yn briodol i gefndir teuluoedd y disgyblion a’u hoedran a’u gallu. Mater i’r pennaeth yw penferfynu ar hyn ar ôl ymgynghori â’r corff llywodraethu.
65. Dylai disgyblion nad ydynt yn bod o deuluoedd Cristnogol allu ymuno yn y cydaddoliad dyddiol er y byddai hwnnw, at ei gilydd, yn adlewyrchu traddodiadau cyffredinol y gred Gristnogol. Bwriad y gyfraith, yn ddarostyngedig i’r eithriadau a ddarperir gan adran 9 Deddf 1988 (paragraff 82 isod), yw i bob disgybl gymryd rhan mewn cydaddoli o’r fath.
66. Yn yr holl faterion hyn, rhaid i unrhyw wyriad oddi wrth y gofyniad cyffredinol Gristnogol gael ei gyfiawnhau yn *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.7(5) a Deddf Addysg 1993*

nhermau cefndir terluol, oedran a gallu'r disgyblion o dan sylw. Dylai'r ystyriaethau hyn lywio: *a.138(6)*

1 i ba raddau na fydd unrhyw gydaddoliadau (os o gwbl) yn yr ysgol yn gyffredinol Gristnogol eu cymeriad; *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.7(4)(a) a Deddf Addysg 1993 a.138(5)(b)*

2 i ba raddau yr adlewyrchir traddodiadau cyffredinol y gred Gristnogol yn yr addoliadau hynny sy'n gyffredinol Gristnogol eu cymeriad; a *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.7(4)(a) a Deddf Addysg 1993 a.138(5)(b)*

3 y ffyrdd o adlewyrchu'r traddodiadau hynny. *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.7(4)(c) a Deddf Addysg 1993 a.138(5)(c)*

67. Rhag ofn y ceir ymholiadau, awgrymir y dylai'r pennaeth sicrhau y cedwir cynlluniau'r ysgol ar gyfer cydaddoliad dyddiol, neu ryw gofnod arall.

Eithriadau rhag cydaddoli cyffredinol Gristnogol (“penderfyniadau”)

68. Dylai'r gogynion a ddisgrifiwyd uchod (paragraffau 60-67), y dylai cydaddoliad fod yn gyfan gwbl neu'n bennaf yn gyffredinol Gristnogol ei gymeriad, fod yn briodol ar gyfer y mwtafrif o ddisgyblion ledled y wlad. Ond mae'r weithdrefn “pendergynu” yn caniatáu atal y gofynion hyn mewn perthynas â rhai neu'r cyfan o'r disgyblion mewn ysgol lle nad ydynt yn briodol. Wrth benderfynu hyn, rhaid i'r Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG) roi sylw i unrhyw amgylchiadau mewn perthynas â chefnidir ffydd y disgyblion sy'n berthnasol i benderfynu pa gymeriad sy'n briodol i'w cydaddoliad. *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.7(1)a.7(6) a 12*

69. Mae Deddf 1993 yn caniatáu i unrhyw ysgol a gynhelir â grant sy'n cyfateb i ysgol sirol (h.y. y mae adran 7(1) Deddf 1988 yn gymwys iddi) wneud cais am benderfyniad o dan amgylchiadau tebyg i ysgol sirol. *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.148*

Gwneud cais am benderfyniad

70. Os cred pennaeth ysgol y gallai'r gofynion ynghylch cydaddoli ym mharagraff 59 wrthdaro â'r hyn y gofynnir amdano ym mharagraff 60, gall wneud cais i'r CYSAG am godi neu addasu'r gofynion ym mharagraff 60. Cyn gwneud hynny rhaid i'r pennaeth ymhynghori â chorff llywodraethu'r ysgol, a all fod, yn eu tro, am gael barn y rhieni. *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.12(1) a.12(1) a.12(9)*

71. Caiff cais y pennaeth ymwneud naill ai â grŵp a

ddisgrifiwyd ac a ddiffiniwyd yn eglur neu â'r ysgol gyfan. Ond cyn ystyried gwneud cais am benderfyniad mewn perthynas â'r ysgol gyfan, dylid gofalu sicrhau nad yw hyn yn torri ar draws dymuniadau unrhyw rieni i blant y byddai cydaddoliad cyffredinol Gristnogol yn briodol iddynt. Un ffactor a all fwydo penderfyniad pennaeth i wneud cais i'r CYSAG yw nifer y plant a dynnir yn ôl o gydaddoli cyffredinol Gristnogol.

72. Wrth ystyried a ddylid caniatáu cais pennaeth, rhaid i'r CYSAG sicrhau bod y penderfyniad arfaethedig wedi'i gyfiawnhau gan unrhyw amgylchiadau perthnasol sy'n ymwneud â chefnidir teuluol y disgyblion o dan sylw. Pan fydd wedi gwneud penderfyniad ar y cais – penderfyniad sy'n gorfod bod yn dderbyniad nir'n wrthodiad heb addasiad – rhaid iddynt fynegi hwnnw'n ysgrifenedig i'r pennaeth gan nodi o ba ddyddiad y dylai ddod i rym.
- Deddf Diwygio Addysg 1988*
a.12(2)

a.12(3) a (4)
73. Daw unrhyw benderfyniad a wneir o dan y trefniadau hyn i ben ar ôl 5 mlynedd, oni bai bod y CYSAG yn ei adnewyddu. Rhaid i'r CYSAG adolygu unrhyw benderfyniad a gyflwynwyd cyn pen 5 mlynedd; ac wedyn cyn pen 5 mlynedd ar ôl pob adolygaid. Caiff y pennaeth ofyn am adolygiad cynharach ar unrhyw amser, ar ôl ymgynghori â'r corff llywodraethu. Rhaid i'r pennaeth gael cyfle i gyflwyno sylwadau mewn unrhyw adolygiad ac, yn ei dro, mae'n ofynnol iddo yntau ymgynghori â'r corff llywodraethu a all fod am obyn barn y rhieni.
- Deddf Diwygio Addyst 1988*
a.12(5)(b)

a.12(5)(a)
12(6)
74. Mater i bob CYSAG yw penderfynu sut y dylid gwneud ceisiadau, a threfnu bod unrhyw ganllawiau angenrheidiol ar gael i'r ysgolion.
- Education Reform Act 1988*
s.12(10)

Gwybodaeth am benderfyniadau

75. Mae'n ddymunol i bennaeth gadw cofnodion digonol i'w alluogi i ateb unrhyw ymholiad oddi wrth riant am y rhesymau dros wneud cais, neu dros beidio â gwneud cais, am benderfyniad ar gyfer grŵp o ddisgyblion. Gofynnir i CYSAG roi gwybod i'r Ysgrifennydd Gwladol bob blwyddyn am benderfyniadau a wnaed ganddynt mewn perthynas â chydaddoli Cristnogol.

Cymeriad a threfniadaeth cydaddoli statudol amgen

76. Mater i'r pennaeth yw penderfynu pa ffurf y bydd yr addoli amgen yn ei chymryd, er y dylid rhoi gwybod am y trefniadau arfaethedig i'r CYSAG. Bydd y pennaeth yn dymuno cymryd camau priodol i roi gwybod i'r corff llywodraethu a'r rhieni am y trefniadau newydd.

77. Lle gwneir penderfyniad o'r fath mewn perthynas â rhai neu'r cyfan o ddisgyblion yr ysgol, rhaid darparu cydaddoliad dyddiol ar eu cyfer o hyd. Lle caniatawyd penderfyniad mewn perthynas â dosbarth neu ddisgrifiad o ddisgyblion o ffydd neu grefydd argennig, gellir darparu'r cydaddoliad amgen ar gyfer y disgyblion hynny gyda'i gilydd. Ni chaiff fod yn nodweddiadol o ffydd neu grefydd arbennig. Bydd hawl o hyd gan y rhieni i dynnu eu plant yn ôl o'r cydaddoli.
78. Lle caniatawyd un penderfyniad ar gyfer yr ysgol gyfan, ni chaniateir rhannu'r disgyblion yn grwpiau crefydd ar gyfer addoli. Er hynny, lle nad yw'r penderfyniad yn cynnwys ond rhan o'r ysgol, neu lle caniatawyd mwy nag un pendergyniad mewn perthynas â grwpiau gwahanol o ddistyblion yn yr ysgol, gellir darparu un addoliad ar gyfer pob grŵp o ddisgyblion a gynhwysir gan un penderthniad. Lle mae grŵp o'r fath wedi'i ddiffinio mewn perthynas â chefnidir crefydd y disgyblion, mae'n dilyn y gellir darparu addoliad un-grefydd ar gyfer y disgyblion o dan sylw. Wrth gwrs fe ellir is-rannu pob grŵp y gwnaed pendergyniad ar ei gyfer ymhellach yn ôl grŵp ysgol neu grŵp oedran, os credir bod hynny'n briodol (paragraff 60 uchod).
79. Ni ddylid cymryd bod hyn yn awgrymu y gylid neu na ddylid darparu addoliadau yn ôl grwpiau crefydd. Er hynny mae'r trefniadau a nodwyd uchod wedi'u caniatáu gan Ddeddf 1988 os bernir bod hyn yn briodol.

Deddf Diwygio Addysg 1988
a.7(6)(b)
9(3)

Pŵer yr Ysgrifennydd Gwladol i gyfarwyddo CYSAG i ddiddymu penderfyniad neu i gyflawni dyletswydd

80. Mae Deddf Addysg 1993 yn diwygio Deddf 1988 ac o ganlyniad, lle bo'r Ysgrifennydd Gwladol yn fodlon, naill ai os ceir cwyn gan unrhyw berson neu fel arall, fod unrhyw CYSAG:

Deddf Diwygio Addysg
1988 a.12(a)

1 wedi gweithredu, neu'n bwriadu gweithredu, yn afresymol wrth benderfynu a yw'n briodol i'r gofyniad ynghylch cydaddoli Cristnogol fod yn gymwys yn achos ysgol neu grŵp o ddisgyblion; neu

2 wedi methu â chyflawni eu dyletswydd yn hyn o beth;

mae gan yr Ysgrifennydd Gwladol bŵer i gyfarwyddo'r CYSAG i ddiddymu'r penderfyniad, i dynnu'r penderfyniad arfaethedig yn ôl, neu, yn ôl y digwydd, i gyflawni eu dyletswydd.

Cymeriad cydaddoli mewn ysgolion gwirfoddol a gynhelir han AALI ac ysgolion cyfatebol a gynhelir â grant

81. Y corff llywodraethu a fydd yn parhau i benderfynu ar gymeriad a chynnwys cydaddoliadau mewn unrhyw ysgol wirfoddol a gynhelir gan AALI neu unrhyw ysgol gyfatebol a gynhelir â grant. *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.6(3)(b)*

Yr hawl i dynnu'n ôl

82. Nid oes dim yn Neddf Addysg 1993 sy'n effeithio ar hawliau rhieni, fel y'u sefydlwyd yn Neddf 1944 a'u hail-ddeddfu yn Neddf 1988, i dynnu eu plant yn ôl o gydaddoli os dymunant. I grynhol: *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.9(3)*

- 1 ni all fod yn amod mynychu unrhyw ysgol a gynhelir fod plentyn yn mynychu, neu'n peidio â mynychu, unrhyw ysgol Sul neu fan addoli; *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.9(1)*

- 2 os bydd y rhiant yn gofyn i ddisgybl gael ei esgusodi'n gyfan gwbl neu'n rhannol rhag mynychu unrhyw addoliad crefyddol yn yr ysgol, yna rhaid i'r ysgol gydymffurfio. Mae hyn yn cynnwys addoliadau amgen a ddarperir gan ysgol o ganlyniad i benderfyniad gan CYSAG; *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.9(3)*

- 3 lle bydd rhiant unrhyw ddisgybl sy'n breswylwr mewn ysgol a gynhelir yn gwneud cais i'r disgybl gael mynychu addoliadau yn unol â daliadau enwad crefyddol arbennig ar ddydd Sul neu ddyddiau cysegredig eraill, neu gael addysg grefyddol yn unol â'r daliadau hynny y tu allan i oriau ysgol, rhaid i gorff llywodraethu'r ysgol wneud trefniadau i roi cyfleoedd rhesymol i'r disgybl wneud hynny. Gellir darparu ar gyfer y trefniadau hyn yn adeiladau'r ysgol, ond ni chânt gynnwys gwariant gan yr AALI neu, yn achos ysgol a gynhelir â grant, gan ei chorff llywodraethu. *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.9(7) a.9(8)*

83. Mae ysgol yn parhau i fod yn gyfrifol am oruchwylio unrhyw blentyn a dynnir yn ôl gan ei riant o gydaddoli.

Ymarfer yr hawl i dynnu'n ôl

84. Dylai fod yn rhwydd ymarfer hawl rhiant i dynnu plentyn yn ôl rhag mynychu cydaddoliadau a rhaid i ysgol weithredu unrhyw gais o'r fath. Nid yw'n ofynnol i rieni ddatgan eu rhesymau dros geisio tynnu'n ôl.

85. Fel rheol câi'r hawl i dynnu disgybl yn ôl o gydaddoli ei hymarfer drwy dynnu'r disgybl yn gorfforol o'r fan lle y mae'r addoliad yn digwydd. Yn wir fe allai'r ysgol fynnu mai dyma'r ffordd i weithredu'r hawl. Er hynny, os bydd yr ysgol a'r rhiant yn cytuno y dylid caniatáu i'r disgybl fod yn gorfforol bresennol yn ystod y cydaddoliad heb gymryd rhan ynddo, nid oes dim yn y gyfraith yn atal hynny.
86. I osgoi camddealltwriaeth, mae profiad yn awgrymu y bydd yn ddefnyddiol i bennaeth sefydlu gydag unrhyw riant sydd am ymarfer yr hawl i dynnu plentyn yn ôl:
- yr elfennau o addoli y byddai'r rhiant yn gwrthwynebu i'r plentyn gymryd rhan ynddynt.
 - goblygiadau ymarferol tynnu'r plentyn yn ôl;
 - a fydd y rhiant yn gofyn am unrhyw rybudd ymlaen llaw am yr addoliad hwnnw, ac os felly, faint.

Addoli amgen i ddisgyblion sydd wedi'u tynnu'n ôl

87. Nid oes dim yn y ddeddfwriaeth sy'n atal unrhyw ysgol a gynhelir rhag caniatáu, yn ôl cais y rhieni a lle maent wedi tynnu disgyblion yn ôl o ddarpariaeth ststudol, i addysg grefyddol gael ei darparu neu i addoliad crefyddol ddigwydd yn ôl ffydd neu enwad arbennig. Dylai cyrff llywodraethu a phenaethiaid geisio ymateb yn gadarnhaol i geisiadau o'r fath oddi wrth rieni:
- 1 oni bai y byddai'n golygu bod addoli enwadol yn cymryd lle'r cydaddoli anenwadol statudol;
 - 2 ar yr amod y gellir gwneud trefniadau o'r fath heb gost ychwanegol i'r ysgol; a
 - 3 ar yr amod y byddai'r ddarpariaeth amgen yn gyson â dibenion cyffredinol cwricwlwm yr ysgol a nodwyd yn adran 1 Deddf 1988.

Cyrff Lleol: Cyngorau Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG) a Chynadleddau Meysydd Llafur Cytûn

88. Mae ar bob AALI ddylestwyddau statudol i sefydlu:

- 1 corff parhaol, o'r enw Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG), i gynghori'r AALI ar faterion yn ymwneud â darparu AG a chydaddoli; a *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11*
- 2 corff achlysurol y mae'n rhaid ei gynnulli i gynhyrchu ac i argymhell maes llafur cytûn ar gyfer AG, o'r enw cynhadledd maes llafur cytûn. *Deddf Diwygio Addysg 1944, atodlen 5*

Swyddogaeth CYSAG

89. Prif swyddogaeth CYSAG yw:

'cynghori'r awdurdod ar y cyfryw faterion sy'n gysylltiedig ag addoli crefyddol mewn ysgolion sirol ac â'r addysg grefyddol sydd i'w rhoi yn unol â maes llafur cytûn ag y bydd yr awdurdod yn eu cyfeirio at y cyngor neu ag y gwêl y cyngor yn dda'.

Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11(1)(a)

Mae hefyd

- yn gallu ei gwneud yn ofynnol i'r AALI adolygu eu maes llafur cytûn presennol (paragraff 25); a *a.11(7)*
- rhaid iddo ystyried ceisiadau gan bennaeth, na fydd y gofyniad bod cydaddoli mewn ysgolion sirol yn gyfan gwbl neu'n bennaf yn gyffredinol Gristnogol ei gymeriad yn gymwys i'r cydaddoli a ddarperir ar gyfer rhai neu'r cyfan o'r disgyblion mewn ysgol benodol (paragraffau 70 74).4). *a.12(1)*

90. Swyddogaeth fras CYSAG yw cefnogi darpariaeth effeithiol AG a chydaddoli yn yr ysgolion. Dylai pob AALI weithio gyda'i CYSAG i adolygu'r ddarpariaeth bresennol ar gyfer AG ac ystyried gyda'r CYSAG a oes angen gwneud unrhyw newidiadau yn y maes llafur cytûn neu yn y gefnogaeth a gynigir i ysgolion. Yn yr un modd dylai weithio gyda'i CYSAG i gadw llygad ar ddarparu cydaddoli dyddiol ac i ystyried gydag ef unrhyw gamau y gellid eu cymryd i wella darpariaeth o'r fath.

91. Mater i AALI yw penderfynu pa faterion y mae am eu cyfeirio at ei CYSAG; ond dywed Deddf 1988 y dylai'r rhain gynnwys, yn enwedig, ddulliau addysgu, y dewis o *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11(2)*

ddeunydd addysgu a darparu hyfforddiant athrawon.

92. Nid yw CYSAG yn gyfyngedig i roi cyngor ar faterion a gyfeirir ato gan ei AALI; gall gynnig cyngor ar unrhyw faterion sy'n gysylltiedig â'i swyddogaethau fel y gwêl yn dda. Gall gynnig cyngor i ysgolion lleol a gynhelir â grant neu roi sylw i'r cyfryw faterion ag a gyfeiriant ato. Nid oes grym statudol i'r cyngor a gynigir gan CYSAG. Er hynny, dylai'r AALI neu'r ysgol bob amser roi ystyriaeth ofalus i'r cyngor a gynigir.
- Deddf Diwygio Addysg 1988*
a.11(1)(a)
93. Mae Deddf Diwygio Addysg 1993 yn diwygio Deddf 1988 i'w gwneud yn ofynnol i CYSAG anfon copi o unrhyw gyngor ar AG i unrhyw ysgol a gynhelir â grant o fewn ei ardal y mae'n ofynnol iddi ddedfnyddio maes llafur cytûn, gan gynnwys:
- Deddf Diwygio Addysg 1988*
a.11(12)
- unrhyw ysgol a gynhelir â grant sy'n cyfateb i ysgol wirfoddol a gynorthwyir lle addysgir y maes llafur cytûn ar gais y rhieni; ac
 - unrhyw ysgol a gynhelir â grant sydd wedi dewis defnyddio maes llafur cytûn arall.
- Mae'n ofynnol hefyd i CYSAG anfon copi o unrhyw gyngor ar gydaddoli crefyddol i unrhyw ysgol a gynhelir â grant yn yr ardal sy'n cyfateb i ysgol sirol. Rhaid iddo beidio â chodi tâl ar ysgol a gynhelir â grant am y cyngor hwnnw.
- a.11(11)*
94. Anogir AALI i roi gwybodaeth gyflawn a chyson i'w CYSAG ar yr holl faterion sy'n ymwneud ag AG a chydaddoli yne u hysgolion. Dylai hyn gynnwys, lle bo'n briodol, gwybodaeth am ysgolion unigol yn dilyn arolygiad gan Swyddfa Prif Arolygydd Ysgolion Ei Mawrhydy yng Nghymru (SPAEM) (paragraff 126).
95. Ni chaiff y CYSAG lleol gopi yn awtomatig o adroddiad ar arolygiad, er y bydd yr AALI yn cael copi o'r adroddiad ar gyfer unrhyw ysgol a gynhelir gan yr AALI. Mater i'r CYSAG fydd cael gafael ar gopi o unrhyw adroddiad y mae am ei weld oddi wrth ei AALI. Gellir cael copi o adroddiad arolygiad unrhyw ysgol a gynhelir â grant oddi wrth yr ysgol am ei gost. Er mwyn cynorthwyo unrhyw CYSAG sydd am gadw llygad ar adroddiadau arolygiadau, bydd SPAEM yn gofyn i bob AALI drosglwyddo rhestrï arolygiadau i'w CYSAG. Bydd SPAEM yn ehangu ei darpariaeth bresennol o restrï arolygiadau i gynnwys ysgolion a gynhelir â grant yn ardal y CYSAG. Y bwriad presennol yw i'r rhestrï gael eu hanfon i AALI flwyddyn cyn tymor yr arolygiad.

96. Mae rhai AALI wedi rhoi rôl i'w CYSAG yn y trefniadau cwyno statudol lleol (paragraffau 133 – 138). *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.23*

Adroddiadau blynyddol CYSAG

97. Rhaid i bob CYSAG gyhoeddi adroddiad blynyddol ar eu gwaith. Dylai hwnnw: *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11(9)*

1 pennu unrhyw faterion y mae wedi cynghori'r AALI yn eu cylch; *a.11(10)(a)*

2 disgrifio natur y cyngor hwnnw'n fras; a *a.11(10)(b)*

3 nodi eu rhesymau dros gynnig cyngor ar unrhyw faterion na chyfeiriwyd mohonynt atynt yn y lle cyntaf gan AALI. *a.11(10)(c)*

98. Mae Deddf 1993 yn diwygio Deddf 1988 i'w gwneud yn ofynnol i CYSAG anfon copi o'i adroddiad blynyddol i ACAC. Byddai'n ddefnyddiol i'r adroddiadau gynnwys y flwyddyn academaidd, a chael eu hanfon i ACAC erbyn 30 Rhagfyr bob blwyddyn. Anogir AALI i anfon copïau o adroddiad blynyddol i'r ysgolion, gan gynnwys ysgolion a gynhelir â grant, ac i sefydliadau hyfforddi athrawon lleol, yn arbennig pan fydd adroddiad yn cyfeirio at hyfforddiant cychwynol i athrawon neu HMS, yn ogystal â threfnu nod copi ar gael i'r cyhoedd ei archwilio. *Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11(13)(a)*

99. Ceir manylion am ofynion nwy cyffredinol ynghylch gwybodaeth ym mharagraff 143 ymlaen.

Swyddogaeth cynhadledd maes llafur cytûn

100. Er mwyn paratoi maes llafur cytûn ar gyfer addysg grefyddol, rhaid i AALI gynnull cynhadledd maes llafur cytûn. Mae cynhadledd yn endid cyfreithiol ar wahân i CYSAG ac, er y caniateir cyd-aelodaeth, rhaid iddo gael ei gynnull ar wahân. *Deddf Addysg 1944 atodlen 5 paragraff 1*

101. Swyddogaeth cynhadledd yw cynhyrchu ac argymell maes llafur cytûn ar gyfer AG sy'n llwyr fodloni gofynion Deddf 1988 ac yn addysgol gadarn (paragraffau 31-37). Ni ellir dirprwyo'r dasg o gynhyrchu maes llafur ac eithrio i is-bwyllgor sy'n gorfod cynnwys o leiaf un aelod o bob un o'r pwyllgorau sy'n cyfansoddi'r gynhadledd. Nid yw hyn yn atal cynhadledd rhag cymryd cyngor neu sylwadau oddi wrth grwpiau neu unigolion o'r tu allan. Dim ond cynhadledd maes llafur cytûn a gaiff argymell maes llafur cytûn a rhaid i'r pwyllgorau sy'n cyfansoddi'r gynhadledd gytuno'n unfrydol ar ei argymhellion. *Deddf Addysg 1944 atodlen 5 paragraff 7 atodlen 5 paragraff 5*

Cyfansoddiad CYSAG a chynhadledd

102. Mae Deddf 1993, drwy ddiwygio Deddf 1944 a Deddf 1988, yn newid cyfansoddiad CYSAG a chynhadledd maes llafur cytûn i gynnwys, o dan rai amgylchiadau, bedwerydd grŵp neu bwyllgor. Rhaid i CYSAG a chynhadledd ill dau gynnwys tri neu bedwar grŵp neu bwyllgor a'r rheiny'n cynrychioli, yn eu tro;

*Deddf Addysg 1944
atodlen 5 paragraff 2 &
Deddf Addysg 1993 a.15 &
16 & Deddf Diwygio Addysg
1988 a.11(4)*

- a enwadau Cristnogol a chrefyddau ac enwadau crefyddol eraill,⁶ y mae'n rhaid i nifer eu cynrychiolwyr, "cyn belled ag y bo'n gyson â chyflawni swyddogaethau'r pwyllgor yn effeithlon, adlewyrchu'n fras gryfder cyfrannol yn enwad hwnnw neu'r grefydd honno yn yr ardal";
- b y cyfryw gymdeithasau sy'n cynrychioli athrawon a ddylai, ym marn yr awdurdod, gael eu cynrychioli, o roi sylw i amgylchiadau'r ardal;
- c yr awdurdod addysg lleol;
- d o dan rai amgylchiadau (paragraff 104), cyrff llywodraethu'r ysgolion hynny a gynhelir â grant sy'n cyfateb i ysgolion sirol neu ysgolion gwirfoddol a reolir.

Ar CYSAG, nes bod grŵp D wedi'i ffurfio, dylai unrhyw ysgolion o'r fath a gynhelir â grant benodi person i'w cynrychioli (paragraffau 105 – 106). Gall CYSAG gynnwys hefyd aelodau wedi'u cyfethol, nad ydynt yn aelodau o unrhyw un o'r pedwar grŵp. Nid oes unrhyw ddarpariaeth i gynhadledd maes llafur cytûn gynnwys aelodau sydd wedi'u cyfethol.

*Deddf Diwygio Addysg 1988
a.11(3)(b)
a.11(3)*

Cynrychiolaeth grwpiau heblaw crefyddau neu enwadau crefyddol ar bwyllgor neu grŵp A

103. Byddai cynnwys cynrychiolwyr systemau cred megis hiwmanistaeth, nad ydynt yn gyfystyr â chrefydd neu enwad crefyddol, ar bwyllgor A cynhadledd maes llafur cytûn neu grŵp A CYSAG yn groes i'r darpariaethau cyfreithiol y cyfeiriwyd atynt ym mharagraff 102.

*Deddf Addysg 1944
atodlen 5 paragraff 2(a) &
Deddf Diwygio Addysg 1988
a.11(4)(a)*

Ailgyfansoddi CYSAG a chynhadledd

104. Cyn pen chwe mis ar ôl y dyddiad pryd y mae'r cyfrifoldeb

Deddf Addysg 1993

⁶ Mae Deddf 1993 yn diwygio cyfeiriadau at "enwadau" drwy gydol y Deddfau Addysg i "crefyddau" ac "enwadau crefyddol" er mwyn egluro'r term yn unol â chyfeiriadau yn Neddf Addysg Bellach ac Uwh 1992.

dros sicrhau lleoedd ysgol yn naill ai'r cyfnod cynradd neu'r cyfnod uwchradd mewn ardal yn trosglwyddo i awdurdod ariannu ysgolion, rhaid i'r awdurdod lleol ailgyfansoddi ei CYSAG ac unrhyw gynhadledd maes llafur cytûn sydd mewn bodolaeth mewn adeg y trosglwyddo. Bydd y CYSAG a'r gynhadledd a ailgyfansoddir ill dau yn cynnwys pedwerydd pwyllgor neu grŵp (paragraff 102) i gynrychioli ysgolion perthnasol a gynhelir â grant. Bydd trosglwyddo fel hyn yn digwydd fel rheol pan fydd o leiaf 75% o'r lleoedd ysgol mewn ardal mewn naill ai'r sector gynradd neu'r sector uwchradd mewn ysgolion a gynhelir â grant, oni bai bod yr Ysgrifennydd Gwladol wedi cymeradwyo cais oddi wrth AALI i drosglwyddiad o'r fath ddigwydd yn gynt.

a.12(1)(b)
a.16 & 15

Cynrychiolaeth ysgolion a gynhelir â grant ac ymgynghori â hwy

105. Cyn ailgyfansoddi CYSAG o dan y trefniadau ym mharagraff 104, caiff ysgolion a gynhelir â grant sy'n cyfateb i ysgolion sirol neu ysgolion gwirfoddol a reolir eu cynrychioli ar CYSAG gan berson a benodir ganddynt. Er hynny, pan fydd grŵp ar gyfer ysgolion sy'n cael eu cynnal â grant wedi'i sefydlu, nid yw hyn yn gymwys mwyach.
106. Nid oes unrhyw ddarpariaeth i gynhadledd maes llafur cytûn gynnwys aelodau cyfoetholedig na, cyn yr ailgyfansoddiad a ddisgrifiwyd ym mharagraff 104 uchod, i gynnwys person sy'n cynrychioli ysgolion a gynhelir â grant. Er hynny, cyn argymhell mabwysiadu maes llafur cytûn, mae Deddf 1993 yn ei gwneud yn ofynnol i gynhadledd ymgynghori ag unrhyw ysgolion a gynhelir â grant yn eu hardal sy'n defnyddio maes llafur cytûn yr AALI.

Deddf Diwygio Addysg 1988
a.11(3)(b)

Deddf Addysg 1993 a.146

Gwneud penderfyniadau

107. Ar unrhyw gwestiwn sydd i'w benderfynu gan CYSAG, dim ond y grwpiau cynrychioliad a restrwyd ym mharagraff 102 sydd â phleidlais unigol yr un. Nid oes gan gynrychiolydd ysgolion a gynhelir â grant (cyn sefydlu grŵp ysgolion a gynhelir â grant) nac aelodau cyfoetholedig bleidlais. Nid oes rhaid sicrhau unfrydedd o fewn y grŵp am sut y caiff y bleidais honno ei bwrw. Rhaid i bob grŵp reoli ei drafodion ei hun, gan gynnwys darpariaeth ar gyfer torii dadl.
108. Mae hyn yr un mor gymwys i gynadledau meysydd llafur cytûn neu i unrhyw is-bwyllgor y gallent ei benodi, er bod rhaid i pob bwyllgor o'r gynhadledd gytuno'n unfrydol i argymhell maes llafur cytûn i'r AALI (paragraff 27).

Deddf Diwygio Addysg 1988
a.11(6)

Deddf Addysg 1944
atodlen 5 paragraff 8
atodlen 5 paragraff 9

Penodi i bwyllgor a grŵp

109. Yr AALI sy'n penodi aelodau'r pedwar pwyllgor neu grŵp a ddisgrifiwyd ym mharagraff 102. *Deddf Addysg 1944 atodlen 5 paragraff 2 & Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11(4)*
110. Mae Deddf 1993 yn diwygio Deddf 1944 a Deddf 1988 i'w gwneud yn ofynnol i'r AALI sicrhau bod cyfansoddiad pwyllgor A cynhadledd maes llafur cytûn a grŵp A CYSAG (enwadau Cristnogol a chrefyddau eraill ac enwadau'r crefyddau hynny) gynrychioli'r gymuned leol. Mae'n ofynnol i nifer y cynrychiolwyr o bob enwad a chrefydd adlewyrchu'n fras gryfder cyfrannol yr enwad hwnnw neu'r grefydd honno yn yr ardal leol, cyn belled ag y bo hynny'n gyson â chyflawni'n effeithlon swyddogaethau'r pwyllgor neu'r grŵp. Gan hynny, mae'r darpariaethau statudol yn cydnabod y bydd achlysuron pan fydd buddiannau effeithlonrwydd yn drech na'r gofyniad i sicrhau cynrychiolaeth uniongyrchol gyfrannol. *Deddf Addysg 1944 atodlen 5 paragraff 2 & Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11(5)*
111. Rhaid i bob AALI ail-gyfansoddi fel hyn, erbyn 1 Hydref 1994, unrhyw gynhadledd maes llafur cytûn sydd wedi'i chynnull heb eto wneud argymhelliad, a'u CYSAG. Wrth benderfynu ar gyfansoddiad pwyllgor neu grŵp A, gall AALI ddymuno cymryd i ystyriaeth unrhyw gofnodion o enwad vrefyddol aelodau o'r gymuned leol. Hwyrach y bydd rhai sefydliadau crefyddol cenedlaethol yn gallu cynorthwyo trwy gyfeirio at eu cofnodion eu hunain. *Deddf Addysg 1993 a.254 &255*
112. Wrth benodi'r pwyllgor neu'r grwpiau eraill, rhaid i'r AALI gymryd pob cam rhesymol i'w sicrhau eu hunain fod y personau a benodir yn cynrychioli'r cymdeithasau athrawon neu'r ysgolion o dan sylw. Mae hunaniaeth gyfreithiol wahanol y CYSAG a'r gynhadledd yn golygu y bydd angen canfasio penodiadau i'r gwahanol gyrff ar wahân. Dylai'r AALI ymgynghori'n lleol cyn penodi; a byddai'n fanteisiol sicrhau bod yr aelodau sy'n cynrychioli cymdeithasau athrawon yn cynnwys athrawon addysg grefyddol. *Deddf Addysg 1944 atodlen 5 paragraff 3 & Deddf Diwygio Addysg 1988 a.13(1)*
113. Dylai'r AALI benodi'r grŵp neu'r pwyllgor sy'n cynrychioli'r ysgolion perthnasol a gynhelir â grant, lle bo mdd, o blith y rhai a enwebwyd ar y cyd gan gyrff llywodraethu'r ysgolion perthnasol eu hunain, gan gynnwys unrhyw un sydd wedi dewis peidio â defnyddio'r maes llafur lleol. Mae gan yr AALI bŵer i ddiarddel o'r CYSAG neu'r gynhadledd ym marn yr AALI, yn peidio â bod yn dderbyniol i fwyafrif o'r gyrff llywodraethu yn y ysgolion perthnasol. Dylid penodi unrhyw un yn ei le yn yr un ffordd â'r penodai gwreiddiol. *Deddf Addysg 1993 a.16(5) & 15(5) 16(6) & 15(6)*

Cadeirydd CYSAG a chynhadledd

114. Nid yw'r ddeddfwriaeth yn pennu sut y dylid penodi cadeirydd CYSAG neu gynhadledd. Mater i'r AALI yw hyn. Mae'n agored i'r awdurdod benodi'r cadeirydd, neu ganiatau i'r CYSAG neu'r gynhadledd benodi eu cadeirydd eu hunain o blith eu haelodau. Er hynny, yn absenoldeb darpariaeth eglur i'r gwrthwyneb, dylid cymryd bod dyletswydd yr AALI i gynnull cynhadledd neu i gyfansoddi CYSAG yn cynnwys yr hawl i benodi cadeirydd.
115. Os bwriedir i gynhadledd neu CYSAG weithredu'n effeithiol, mae'n bwysig, cyn belled â phosibl, fod gan y cadeirydd a benodir hyedr yr holl aelodau. Os bydd yr AALI dewis penodi cadeirydd, mae'n ymarfer swyddogaeth gyhoeddus a dylai fod yn fodlon gwrandao ar unrhyw sylwadau ynghylch pwy y dylid ei benodi neu pam na ddylid hawl i benodi cadeirydd.

*Deddf Addysg 1993
atodlen 5 paragraff 1 &
Deddf Diwygio Addysg 1988
a.11(1)*

Ariannu CYSAG a chynhadledd

116. Mae dyletswydd yr AALI i gynnull cynhadledd neu i gyfansoddi CYSAG yn awgrymu dyletswydd i ariannu pob un o'r cyrff hyn yn foddhaol. Mae hyn yn golygu y dylai pob AALI ddarparu clerwr ar gyfer pob corff a digon o arian issynt gyflawni eu swyddogaethau. Dylai'r AALI ei fodloni ei hun fod y trefniadau hynny'n ddigonol i gyflawni swyddogaethau pob corff. Rhaid peidio â chodi tâl ar ysgolion a gynhelir â grant am wasanaethau CYSAG neu gynhadledd. Mater i'r AALI yw penderfynu pa gyngor a chefnogaeth i'w darparu i'w CYSAG a'u cynhadledd.

*Deddf Addysg 1944
atodlen 5 paragraff 1 &
Deddf Diwygio Addysg 1988
a.11(1)*

Cyfarfod yn Gyhoeddus

117. Mae Deddf 1993 yn darparu i'r Ysgrifennydd Gwladol wneud rheoliadau i'w gwneud yn ofynnol i CYSAG a chynhadledd maes llafur cytûn gyfarfod yn gyhoeddus. Yn dilyn ymgynghori, mae'r Ysgrifennydd Gwladol wedi gwneud rheoliadau sy'n ei gwneud yn ofynnol i'r ddau gorff gyfarfod yn gyhoeddus ac eithrio o dan rai amgylchiadau lle mae'n ymddangos iddo ef ei bod yn fwy priodol i'r materion sy'n cael eu trafod gael eu hystyried yn breifat; rhoi rhybudd am gyfarfodydd; a threfnu bod dogfennau perthnasol, megis yr agenda ac adroddiadau, ar gael i'r cyhoedd.
118. Gwelir cyfeithiad o Atodlen 5 Deddf 1944 (fel y'i diwygiwyd) sy'n rhoi manylion y weithdrefn ar gyfer gweithredu maes llafur cytûn ar gyfer AG yn Atodiad F. gwelir y gofynion cyfreithiol ynghylch cyfansoddi CYSAG yn llawn yn Atodiad H.

Deddf Addysg 1993 a.528

OS 1994/1304 rheol 3

Atebolrwydd Cyhoeddus

Nodau

119. Mae Siarter y Dinesydd yn pwysleisio egwyddorion atebolrwydd argaeledd gwybodaeth ac ymateb i anghenion lleol. Mae “Addysg: Siarter ar gyfer Rhieni yng Nghymru” yn cymhwyso’r egwyddorion hyn at ysgolion ac maent yr un mor gymwys at ddarparu AG a chydaddoli, a ddylai fodloni anghenion cymunedau lleol yn effeithiol.

Darparu gwybodaeth - cyffredinol

120. Mae rheoliadau a wnaed o dan Ddeddf 1988 yn ei gwneud yn ofynnol i AALI, cyrff llywodraethu a phenaethiaid ddarparu gwybodaeth arbennig ar gyfer yr Ysgrifennydd Gwladol, rhieni a phersonau eraill a bennwyd. Bydd rhywfaint o’r wybodaeth gyffredinol y bydd ei hangen – er enghraifft ynghylch trefnu’r cwricwlwm – yn awtomatig yn cynnwys AG a chydaddoli. Ceir manylion llawn am y wybodaeth gyffredinol hon yng nghylchlythyr 33/91.⁷ *Deddf Dywigio Addysg 1988 a.22*

Gwybodaeth ar gael i’r cyhoedd mewn ysgolion

121. O dan y Rheoliadau Addysg (Cwricwlwm Ysgol a Gwybodaeth Gysylltiedig) (Cymru) 1991 mae’n ofynnol i’r pennaeth drfenu bod y canlynol ar gael yn hwylus i rieni ac eraill: *OS 1658 / 1991 rheol 11*
- yn achos unrhyw ysgol y mae’n ofynnol iddi defnyddio un, maes llafur cytûn priodol yr AALI ar gyfer AG; neu
 - yn achos ysgol wirfoddol a gynhelir gan AALI neu ysgol gyfatebol a gynhelir â grant, gopi o’r rhan honno o’r weithred ymddiriedolaeth sy’n llywodraethu ddarparu AG ac unrhyw ddatganiad ysgrifenedig arall a all fod wedi’i baratoi ynghylch trefniadau ar gyfer AG, gan gynnwys unrhy wfaes llafur sy’n cael ei defnyddio yn yr ysgol.

Gwybodaeth yn llawlyfr yr ysgol

122. O dan Rheoliadau Addysg (Gwybodaeth Ysgolion) (Cymru) 1991 mae’n ofynnol i bob ysgol a gynhelir gynnwys yn eu llawlyfr blynyddol:
- datganiad am naws a gwerthoedd yr ysgol;

⁷ Cylchlythyr 33/91 “Gwybodaeth i Rieni”.

- manylion am yr addysg grefyddol a ddarperir yn yr ysgol;
- trefniadau i'r rhieni dynnu eu plant yn ôl o addoli crefyddol, naill ai'n gyfan gwbl neu'n rhannol, ac unrhyw ddarpariaeth arall ar gyfer disgyblion a dynnir yn ôl;
- manylion unrhyw benderfyniad sydd wedi'i ganiatau sy'n codi'r gofyniad ynghylch addoli cyffredinol Gristnogol mewn ysgol sirol neu cyn ysgol sirol a gynhelir â grant, naill ai ar gyfer grwpiau penodedig o ddisgyblion neu ar gyfer yr ysgol gyfan;
- lle bo'n berthnasol, cysylltiadau'r ysgol gyda chrefydd, neu enwad crefyddol, arbennig.

Gwybodaeth i rieni mewn adroddiadau

123. O dan y Rheoliadau Addysg (Cyraeddiadau Disgyblion Unigol) (Gwybodaeth) (Cymru) 1994 mae'n ofynnol i bennaeth anfon adroddiad ysgrifenedig blynyddol at y rhieni ynghylch cynnydd eu plentyn. Oni bai bod disgybl wedi'i dynnu yn ôl o AG, rhaid i'r adroddiadau gynnwys manylion am gynnydd y disgybl mewn AG.
124. Cynigir canllawiau ar y gofynion yn y rheoliadau ynghylch adroddiadau yng Nghylchlythyr 66/93 y Swyddfa Gymreig.

OS 1994 / 959

Arolygu ysgolion

125. Cyflwynodd Deddf Addysg (Ysgolion) 1992 system newydd o arolygiadau annibynnol bob pum mlynedd i ysgolion gan ddechrau, yn achos ysgolion uwchradd, ym Medi 1993 ac, yn achos ysgolion eraill, flwyddyn wedyn. Ymhlith pethau eraill, bydd arolygiadau'n cynnwys:
- ansawdd yr addysg a'r safonau a gyrhaeddwyd;
 - naws yr ysgol;
 - datblygiad moesol, ysbrydol, diwylliannol a chymdeithasol ei disgyblion; ac
 - a yw ysgol yn bodloni'r gyfraith wrth ddarparu AG a chydaddoliad dyddiol.

Caiiff adroddiad ar arolygiad ei gyhoeddi a, ran amlaf, rhaid i'r corff llywodraethu lunio cynllun gweithredu yn nodi sut y mae'n bwriadu gweithredu yn sgîl yr arolygiad, gan gynnwys sut y mae'n bwriadu rhoi sylw i unrhyw anawsterau wrth

ddarparu AG neu gydaddoliad dyddiol. Ceir manylion llawn am y trefniadau newydd yng Nghylchlythyr 44/93.⁸

126. Prif arolygydd Ei Mawrhydi, sy'n bennaeth adran ar wahân o'r llywodraeth, sef Swyddfa Prif Arolygydd Ysgolion Ei Mawrhydi yng Nghymru (SPAEM), sy'n gyfrifol am drefnu arolygiadau (a gynhelir) gan arolygydd sydd wedi'i benodi ganddo) ac am gynnal safonau. Mae Fframwaith Arolygu SPAEM wedi'i anfon i bob ysgol yng Nghymru a gynhwyswyd o dan Ddeddf Ysgolion 1992.

Deddf Addysg (Ysgolion) 1992 a.9

Arolygu AG a chydaddoli enwadol

127. Ers blynyddoedd lawer mae addysg grefyddol a/neu gydaddoli enwadol (a roir mewn rhai ysgolion gwirfoddol a rhai ysgolion cyfatebol a gynhelir â grant) wedi bod yn destun trefniadau gwahanol ynglŷn ag arolygu o dan reolaeth llywodraethwyr, ac fe gadwodd Deddf Ysgolion 1992 y sefyllfa honno.

128. Rhaid i AG enwadol (sydd wedi'i diffinio o'r newydd yn Neddf Ysgolion 1992 fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf 1993) a chydaddoli enwadol gael eu harolygu bob pum mlynedd hefyd, ond y llywodraethwyr (y llywodraethwyr eglwysig mewn ysgol a reolir) yn hytrach na SPAEM sy'n gyfrifol am drefnu'r arolygiad gan arolygydd o'u dewis. Nid oes rhaid i'r arolygydd fod yn Arolygydd Cofrestredig, ond fe all fod os bydd y llywodraethwyr yn dymuno.

Deddf Addysg (Ysgolion) 1992 a.12(3A) a

Deddf Addysg (Ysgolion) 1992 a.13(3) & (4)

129. Rhaid i'r arolygiad 'adran 13' hwn gynnwys:

- AG enwadol:
 - Mewn ysgol wirfoddol a gynorthwyr neu ysgol gyfatebol a gynhelir â grant (sef ysgol nad yw'n gyfreithiol ofynnol iddi addysgu AG yn unol â maes llafur cytûn, hyd yn oed os bydd yn dewis (paragraff 23);
 - Mewn ysgol wirfoddol a reolir neu ysgol gyfatebol a gynhelir â grant lle mae AG, ar gais rhiant, yn cael ei darparu yn unol â'i gweithred ymddiriedolaeth neu ei hen arferion (paragraff 23);
- Chydaddoli mewn ysgol wirfoddol neu ysgol gyfatebol a gynhelir â grant.

130. Mae ar yr Arolygydd Cofrestredig ddyletswydd (pargarff 126) i adrodd ar ddatblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a

⁸ Cylchlythyr 44/93 "Arolygu Ysgolion Arweiniad i ddarpariaethau arolygu Deddf Addysg (Ysgolion) 1992".

diwylliannol disgyblion ym mhob ysgol, ond yn yr ysgolion hynny sy'n darparu AG a/neu gydaddoli enwadol, mae'r ddyletswydd honno wedi'i chyfyngu nodi bod yr ysgol yn bodloni gofynion y gyfraith i ddarparu AG a chydaddoliad dyddiol. Nid yw'r Arolygydd Cofrestredig yn ymwneud â chynnwys darpariaeth o'r fath. Er hynny, fe gaiff yr arolygiad 'adran 13' adrodd hefyd ar ddatblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol y disgyblion, os bydd y llywodraethwyr yn dymuno.

*Deddf Addysg (Ysgolion)
1992 a.13(7)*

131. Cyhoeddir yr adroddiad 'adran 13' hefyd ac anfonir crynodeb at y rhieni. Rhaid hefyd i'r corff llywodraethu gyhoeddi cynllun gweithredu ychwanegol.

Gweithdrefn gwynion lleol

132. Fel rheol, caiff pryderon a fynegir gan rieni ac eraill ynghylch cwricwlwm ysgol a materion cysylltiedig, gan gynnwys AG a chydaddoli eu hystyried a, cyn belled â phosibl, ymdrinir â hwy mewn trafodaeth anffurfiol gydag athrawon a phenaethiaid yn y lle cyntaf. Er hynny, fe fydd achosion lle nad oes modd datrys pryderon o'r fath yn anffurfiol, a chaiff y rhain eu hystyried fel cwynion ffurfiol.

133. O dan Ddeddf 1988 mae gan bob AALI a phob ysgol a gynhelir â grant weithdrefn gwynion leol ar gyfer ystyried unrhyw gwyn ffurfiol. Diben y weithdrefn yw cynnig i rieni ac eraill ffordd leol whylus a dealladwy i fynd ar drywydd unrhyw gwyn am gwricwlwm ysgol, gan gynnwys AG a chydaddoli, a materion cysylltiedig, megis sefydlu CYSAG neu adolygu maes llafur cytûn. Nodir manylion llawn ar gyfer AALI yng Nghylchlythyr 26/89.⁹

*Deddf Diwygio Addysg
1988
a.23 & 58*

134. Rhaid i bob AALI gael swyddog cyswllt i roi cyngor ar y trefniadau sy'n gymwys yn achos ysgolion a gynhelir gan AALI. Dylai AALI roi cyhoeddusrwydd eang i'w trefniadau ac mae rhai AALI wedi cynhyrchu taflenni sy'n esbonio sut mae cwyno. Yn ogystal, dylai fod copi cyflawn o'r weithdrefn gwynion leol ar gael ym mhob ysgol, gan gynnwys ysgolion a gynhelir â grant, a rhaid i lawlyfr yr ysgol gynnwys cyfeiriad ati.

135. Dyma gamau'r weithdrefn yn gyffredinol:

⁹ Cylchlythyr 26/89 "Deddf Diwygio Addysg 1988: Trefniadau lleol ar gyfer ystyried cwynion".

Cwyn am ddyletswydd ysgol a gynhelir gan yr AALI	Cwyn am ddyletswydd ysgol a gynhelir â grant	Cwyn am ddyletswyddau AALI
Swyddog cyswllt yr AALI	Ystyriaeth gan y pennaeth	Swyddog cyswllt yr AALI
Ystyriaeth gan y corff llywodraethu	Ystyriaeth gan y corff llywodraethu	-
Ystyriaeth gan yr AALI	-	Ystyriaeth gan yr AALI

136. Dylai gweithdrefn gwynion AALI gydnabod yn llawn hawliau cyrff llywodraethu ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr mewn orthynas â'u cyfrifoldeb dros AG ac addoli crefyddol.

137. Mynegwyd pryder y gall y trefniadau presennol ar gyfer trafod cwynion atal rhieni ac eraill rhag datrys eu pryderon am yr agwedd hon ar ddarpariaeth ysgol yn foddhaol. Dylai AALI ac ysgolion a gynhelir â grant sicrhau:

- Bod y trefniadau lleol yn syml ac nad ydynt yn peri gofid i'r rhai sy'n dymuno cwyno; a
- Bod penderfyniadau'n cael eu gwneud mor gyflym ag sy'n gyson ag ystyriaeth briodol ar y cwyn.

Caiiff achwynydd wneud cwyn drwy drydydd parti chael cwmni'r parti hwnnw pan gyflwynir sylwadau yn ystod pob cam.

Cwynion i'r Ysgrifennydd Gwladol

138. Bydd achwynydd sy'n dal yn anfodlon ar ôl i'r cwyn gael ei ystyried yn llawn o dan y trefniadau a ddisgrifiwyd uchod yn dal yn gallu gwneud cwyn i'r Ysgrifennydd Gwladol o dan adran 68 neu 99 Deddf Addysg 1944. Er hynny, ni fydd yr Ysgrifennydd Gwladol yn gallu ystyried unrhyw gŵyn o'r fath oni bai iddo fynd yn gyntaf drwy holl gamau'r trefniadau lleol a gymeradwywyd.

*Deddf Addysg 1944
a.68 & 99*

*Deddf Diwygio Addysg
1988 a.23(2)*

Athrawon

Nodau

139. Mae athrawon yn chwarae rhan hanfodol yn natblygiad moesol ac ysbrydol disgyblion a gwnânt gyfraniad holl-bwysig at ethos yr ysgol. Bydd rhai athrawon, yn ogystal ag arbenigwyr AG, hefyd yn cyfrannu at y nodau hyn drwy roi AG ac arwain addoliad, ond ni ellir ei gwneud yn ofynnol i athrawon roi AG nac arwain na bod yn bresennol mewn addoliadau ac eithrio lle mae'r ddeddfwriaeth yn darparu fel arall mewn perthynas â rhai athrawon mewn ysgolion cyfatebol a gynhelir â grant.

Dyletswyddau

140. Mae Deddf Addysg 1944, gyda rhai eithriadau penodol yn achos athrawon mewn ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr ac athrawon crefydd mewn ysgolion gwirfoddol a reolir, yn darparu na ddylid datgymhwyso athrawon rhag cyflogaeth ac na ddylid gwahaniaethu yn erbyn athrawon yn nhermau tâl neu ddyrchafiad ar sail eu barn neu eu harferion crefyddol wrth gymryd rhan neu wrth beidio â chymryd rhan mewn addoliadau neu addysg grefyddol. Mae Deddf Addysg 1993 yn cymhwyso'r darpariaethau hyn at ysgolion a gynhelir â grant. Pan fydd ysgol yn dechrau cael ei chynnal â grant, mae darpariaethau adran 30 Deddf Addysg 1944 sy'n gymwys i athro o dan hen statws yr ysgol yn parhau i fod yn gymwys cyhyd ag y caiff ei gyflogi fel athro yn yr ysgol.
- Deddf Addysg 1944 a.30*
- Deddf Addysg 1993 a.143-145*
- a.144(4)*
141. Un o'r dyletswyddau a ymgorfforwyd yng nghontract pob athro gan Ddogfen Tâl ac Amodau Athrawon Ysgol yw bod yn bresennol mewn gwasanaethau. Mae'r ddyletswydd hon yn ddarostyngedig i ryddid athrawon o dan Ddeddf 1944 i beidio â bod yn bresennol mewn cydaddoliad. Felly caiff pennaeth ei gwneud yn ofynnol i unrhyw athro fod yn bresennol mewn rhannau o wasanaeth ysgol pan nad oes cydaddoli'n digwydd – er enghraifft darllen hysbysiadau – ond ni allai ei gwneud yn ofynnol i athro fod yn bresennol mewn cydaddoli ond os byddai'r athro hwnnw yn un o'r categorïau eithriadol a nodwyd yn y paragraff blaenorol.
- Deddf Addysg 1944 a.30*
142. Mae'r mesurau diogelwch a nodwyd uchod yn gymwys i benaethiaid fel i bob athro arall. Mae ar benaethiaid ddyletswydd o dan Ddeddf 1988 i sicrhau bod eu hysgol yn cydymffurfio â gyfraith ar gydaddoli ac AG, ond eu eithrio yn yr achosion a bennwyd yn Neddf 1944, ni ellir eu cosbi am beidio â chymryd rhan wrth ddarparu'r naill neu'r llall.
- Deddf Addysg 1988 a.10(1)*
- Deddf Addysg 1944 a.30*
143. Wrth gynllunio staffio a datblygu staff, rhaid i'r corff

llywodraethu gymryd i ystyriaeth eu dyletswydd o dan Ddeddf 1988 i ymarfer eu swyddogaethau gyda golwg ar sicrhau bod pob disgybl yn cymryd rhan mewn cydaddoliad dyddiol a bod AG yn cael ei haddysgu. Nid yw'r darpariaethau a ddisgrifiwyd uchod (paragraffau 141 – 143) yn atal y corff llywodraethu rhag cymryd i ystyriaeth barodrwydd ymgeiswyr i addysgu AG neu arwain cydaddoli wrth lunio disgrifiadau swydd ar gyfer swyddi arbennig, ac wrth argymhell a phenodi athrawon. Er hynny ni ddylai parodrwydd i addysgu AG neu i arwain cydaddoli fod yn un o ofynion swydd, er ei bod yn amlwg bod rhaid i barodrwydd i addysgu AG fod yn ofyniad wrth hysbysebu swyddi arbenigol addysgu AG.

*Deddf Diwygio Addysg
1988
a.10(1)*

144. Mater i'r pennaeth, lle nad oes digon o athrawon mewn ysgol sy'n fodlon addysgu AG neu arwain cydaddoliad, yw sicrhau bodloni'r gofynion ar gyfer y gweithgareddau hyn beth bynnag. O dan yr amgylchiadau hyn, gall penaethiaid fod am ofyn cyngor eu AALI neu eu CYSAG.
145. O ran cydaddoli, o dan amgylchiadau o'r fath dylai'r pennaeth gymryd pob cam rhesymol i ddod o hyd i bersonau priodol o'r gymuned leol a fyddai'n fodlon ac yn gallu arwain cydaddoliad. Er hynny dylid cymryd i ystyriaeth, nid yn unig barodrwydd y personau hynny i arwain cydaddoliad, ond hefyd:
- Gallu'r person i gynnal addoliad o'r fath ar gyfer y disgyblion o'r cefndiroedd teuluol, yr oeddrannau a'r galluoedd o dan sylw; ac
 - I ba raddau y byddai unrhyw gostau yn dod i ran yr AALI neu i'r ysgol.
146. Gall y disgyblion hynaf cydaddoliadau lle'r ymddengys bod hynny'n briodol.
147. Er hynny, pa drefniadau bynnag a wneir, nid oes dim yn drech na chyfrifoldeb yr ysgol mewn perthynas ag iechyd a diogelwch y disgyblion. Bydd penaethiaid, er enghraifft, yn dymuno ystyried yr angen am bresenoldeb aelod o'r staff meewn addoliadau sy'n cael eu harwain gan unigolion o'r tu allan i'r ysgol.

Hyfforddiant Cychwynnol i Athrawon a Datblygiad Proffesiynol Athrawon

Nodau

148. Mae'r Llywodraeth am sicrhau bod athrawon sy'n addysgu AG ac yn arwain cydaddoli wedi'u paratoi i wneud hynny'n effeithiol ac yn dda.

Hyfforddiant cychwynnol i athrawon

149. Mae Cylchlythyr¹⁰ yn nodi meini prawf newydd ar gyfer cyrsiau o hyfforddiant cychwynnol i athrawon cynradd ac mae'n nodi'r cymwyseddau a ddisgrifwyd oddi wrth bob athro sydd newydd gymhwyso, gan gynnwys sicrhau'r "sylfaen angenrheidiol i ddatblygu parodrwydd i hybu datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol disgyblion". Mae'r Cylchlythyr hefyd yn annog datblygiad amrywiaeth o lwybrau hyfforddi, gan gynnwys cyrsiau sy'n cynnig sylfaen sylweddol mewn chwe pwnc ar lefel is-raddedig, a all gynnwys AG ; a chysiau mwy arbenigol i'r rhai sy'n gobeithio cael rôl fel cydgysylltydd AG neu athro arbenigol AG. OS 543/93
150. Caiff y rhai sy'n hyfforddi ar gyfer addysgu mewn ysgol uwchradd arbenigo mewn AG. Dylai hyfforddiant cychwynnol i athrawon baratoi'r myfyrwyr hyn i addysgu AG yn unol â'r gofynion a'r meysydd llafur statudol yn yr ysgolion. Mae Cylchlythyr 35/92¹¹ ar hyfforddiant cychwynnol i athrawon uwchradd yn nodi'r cymwyseddau a ddisgrifwyd oddi wrth athrawon sydd newydd gymhwyso. Mae'n pennu y dylai pob athro sydd newydd gymhwyso fod wedi sicrhau yn ei hyfforddiant cychwynnol "y sylfaen angenrheidiol i ddatblygu parodrwydd i hybu lles ysbrydol a moesol disgyblion".

Datblygiad proffesiynol athrawon

151. Dylai cynlluniau datblygu ysgolion nodi anghenion datblygiad staff sy'n gysylltiedig ag AG a chydaddoli. Yn ôl eu statws, gall ysgolion gael cyngor ynghylch materion datblygiad staff odii wrth y CYSAG, staff ymgynhorol yr AALI a gwahanol ffynonellau enwadol. Hwyrach bod yr un cyrff yn cynnig cyrsiau hyfforddi i athrawon sy'n gwasanaethu a chyfleoedd eraill ar gyfer datblygiad proffesiynol, fel y bydd ystod o ddarparwyr eraill. Cyn buddsoddi mewn datblygiad staff, dylai ysgolion sicrhau y bydd yn diwallu'r anghenion y maent wedi'u nodi.

¹⁰ Cylchlythyr 62/93 "The Initial Training of Primary School Teachers: New Criteria for Courses".

¹¹ Cylchlythyr 35/92: "Initial Teacher Training (Secondary Phase)".

Rhaglen Grantiau Cynnal Addysg a Hyfforddiant

152. Mae cymorth ar gael ar gyfer datblygiad proffesiynol pellach athrawon drwy gyfrwng y rhaglen grantiau penodol Grantiau Cynnal Addysg a Hyfforddiant (GCAH). Mae'r rhaglen yn cynnwys:

- ym 1993-94, yng Ngweithgarwch y Cwricwlwm 5 – 19, addasu arferion addysgu i fodloni gofynion Addysg Grefyddol.
- ymn 1994-95, unwaith eto yng Ngweithgarwch y Cwricwlwm 5 – 19, helpu i gyflwyno meysydd llafur cytûn newydd yn y flwyddyn ysgol 1994-5.

Nae'n agored i ysgolion ac AALI drefnu bod cymorth ychwanegol ar gael ar gyfer datblygiad proffesiynol. Ceir manylion llawn yng Nghylchlythyr 45/92 a Chylchkythyr drafft 45/93.¹²

Ysgolion a gynhelir â grant: Grant Dibenion Arbennig

153. Caiff ysgolion a gynhelir â grant gymorth ar gyfer datblygiad proffesiynol drwy grant penodol gwahanol o'r enw Grant Dibenion Arbennig (Datblygiad). Mae pob ysgol AGAG yn gymwys i gael y grant hwn. Mater i'r ysgolion unigol yw penderfynu faint i'w wario ar ddatblygiad proffesiynol ar gyfer AG, ond fe'u hanogir i roi sylw i'r blaenoriaethau a nodwyd yn y rhaglen GCAH gyfredol.

¹² Cylchlythyr 45/92 "Grants Education Support and Training 1993-4"; Cylchlythyr 45/93 "Grants for Education Support and Training 1994-5".

Atodiad A

Mathau o Ysgol a Gynhelir â Grant

1. At ddibenion y gofynion ar gyfer AG a chydaddoli a ddisgrifiwyd yn y cylchlythyr hwn, ceir pum math o ysgol a gynhelir â grant:
 - 1 ysgol a gynhelir â grant a oedd gynt yn ysgol sirol yn cael ei chynnal gan AALI;
 - 2 ysgol a gynhelir â grant a oedd yn gynt yn ysgol wirfoddol a reolid;
 - 3 ysgol a gynhelir â grant a oedd yn gynt yn ysgol wirfoddol a gynorthwyid;
 - 4 ysgol newydd yn cael ei chynnal â grant a sefydlwyd o dan adran 48 Deddf Addysg 1993 neu o dan adran 49 y Ddeddf honno lle na ddarperir ar gyfer addysg grefyddol disgyblion yn yr ysgol naill ai yn y weithred ymddiriedolaeth neu mewn unrhyw ddatganiad; disgrifir ysgol o'r fath yn y cylchlythyr hwn fel ysgol 'sy'n cyfateb i ysgol sirol'; a
 - 5 ysgol newydd yn cael ei chynnal â grant a sefydlwyd o dan adran 49 Deddf Addysg 1993 lle y mae naill ai'r weithred ymddiriedolaeth neu unrhyw ddatganiad yn darparu ar gyfer addysg grefyddol y disgyblion yn yr ysgol; disgrifir ysgol o'r fath yn y cylchlythyr hwn fel ysgol 'sy'n cyfateb i ysgol wirfoddol a gynorthwyr'.
2. O 1 Ebrill 1994 ymlaen daw'r gofyniad statudol i ysgolion a gynhelir â grant gyhoeddi cynigion ar gyfer newid cymeriad sylweddol o dan adran 96 Deddf Addysg 1993 i rym. Cred yr Ysgrifennydd Gwladol fod newid yng nghymeriad crefyddol ysgol yn newid cymeriad sylweddol a lle bo gan ysgol ymddiriedolwyr, y dylent roi eu caniatâd ysgrifenedig cyn cyhoeddi cynigion ar gyfer newid o'r fath. Hefyd rhaid i gyrff llywodraethu ymgynghori â'r cyfryw bersonau ag y mae'n ymddangos iddynt eu bod yn briodol cyn cyhoeddi cynigion. Argymhellir ymgynghori ag awdurdodau Esgoblaethol yn y dyddiau cynnar ynghylch unrhyw gynigion a allai ddwyn goblygiadau ar gyfer ysgolion gwirfoddol yn yr ardal.
3. O'i sefydlu, bydd gan Gyngor Ariannu Ysgolion Cymru, o dan adran 92 Deddf Addysg 1993, bŵer i gyhoeddi cynigion ar gyfer newid cymeriad sylweddol mewn ysgolion a gynhelir â grant yn ardaloedd yr AALI hynny lle mae'r Cyngor naill ai'n rhannu'r cyfrifoldeb dros ddarpariaeth ysgolion cynradd neu ysgolion uwchradd gyda'r AALI neu lle bo gan y Cyngor yn gallu cyhoeddi cynigion i wneud newid sylweddol yng nghymeriad crefyddol ysgol.
4. Effaith adran 141 Deddf Addysg 1993 yw, os cymeradwyir newid yng nghymeriad crefyddol ysgol gan yr Ysgrifennydd Gwladol, y bydd darpariaethau AG y Ddeddf yn gymwys yn unol â'i chymeriad newydd. Felly, er enghraifft, os bydd corff llywodraethu:
 - 1 hen ysgol sirol neu hen ysgol a reolid yn sicrhau cymeradwyo cynigion i AG gyd-fynd â daliadau enwad crefyddol arbennig rhaid i'r AG yn yr ysgol gyd-fynd ag adran 140 Deddf 1993;
 - 2 hen ysgol a gymorthywid yn sicrhau cymeradwyo cynigion na fydd AG yn cyf-fynd â daliadau enwad crefyddol arbennig, rhaid i'r AG yn yr ysgol gyd-fynd ag adran 138 Deddf 1993.

Atodiad B

Ysgolion Arbennig

Addysg grefyddol a chydaddoli

1. Mae Deddf Addysg 1993 yn dweud y bydd rheoliadau yn darparu, cyn belled ag y bo'n ymarferol, y dylai pob disgybl cael addysg grefyddol a bod yn bresennol mewn addoliad crefyddol; neu gael ei dynnu'n ôl rhag bod yn bresennol mewn addoliad o'r fath neu rhag cael addysg o'r fath, yn unol â dymuniadau rhiant y disgybl.
2. Gwelir y rheoliadau presennol yn Atodlen 2 y Rheoliadau Addysg (Cymeradwyo Ysgolion Arbennig) 1983. O 1 Ebrill 1994 ymlaen, caiff y rhain eu disodligan y Rheoliadau Addysg (ysgolion Arbennig) 1994 a fydd yn cynnwys gofynion union debyg. Mae'r Rheoliadau yn gymwys i bob ysgol arbennig a gynhelir, pob ysgol a gynhelir â grant a phob ysgol arbennig na chynhelir mohoni.
3. Caiff darpariaethau tebyg eu cynnwys yn y Rheoliadau Addysg (Anghenion Addysgol Arbennig) (Cymeradwyo Ysgolion Annibynnol) 1994 o 1 Ebrill 1994 ymlaen mewn perthynas ag ysgolion anibynnol a gymeradwyir i ddarparu ar gyfer plant sydd â datganiadau o anghenion addysgol arbennig.

Atodiad C

Colegau Technoleg Dinas

Addysg grefyddol a chydaddoli

1. Nid yw darpariaethau'r Deddfau Addysg sy'n ymwneud ag addysg grefyddol a chydaddoli yn gymwys i golegau technoleg dinas na cholegau dinas ar gyfer technoleg y celfyddydau. Ysgolion annibynnol yw'r rhain ond, fel un o amodau grant, mae'n ofynnol iddynt ddarparu ar gyfer addysg grefyddol a chydaddoli sy'n cyd-fynd yn fras â'r hyn a geir mewn ysgolion a gynhelir. Nodir y gofynion yn y cytundebau ariannu y bydd yr Ysgrifennydd Gwladol, o dan adran 105 Deddf Diwygio Addysg 1988, yn eu gwneud gyda'r rhai sy'n sefydlu ac yn rhedeg colegau o'r fath. Nid oes coleg o'r fath yng Nghymru ar hyn o bryd.

Atodiad D

Colegau Chweched Dosbarth yn y Sector Addysg Bellach

Addysg grefyddol

1. Mae adran 45 Deddf Addysg Bellach ac Uwch 1992 yn ei gwneud yn ofynnol i gorff llywodraethu pob sefydliad addysg bellach, ac eithrio sefydliad a oedd ar 30 Medi 1992 yn goleg addysg bellach, sicrhau darparu addysg grefyddol yn y sefydliad i bob myfyriwr sy'n dymuno ei chael. Mae adran 45(3) yn dweud y bernir bod y corff llywodraethu yn cyflawni ei ddyletswydd os darperir AG ar amser neu amserau sy'n gyfleus i'r mwyafrif o'r myfyrwyr amser-llawn fod yn bresennol.
2. At ddibenion adran 45, gall AG gymryd ffurf darlithoedd neu ddosbarthiadau neu ddarlithoedd neu ddosbarthiadau unigol a ddarperir ar sail reolaidd a gall gynnwys cwrs astudio sy'n arwain at arholiad neu at ddyfarnu cymhwyster.
3. Mae'r Ddeddf yn gwneud yn ofynnol i gorff llywodraethu pob sefydliad benderfynu o bryd i'w gilydd ar ffurf a chynnwys yr AG a ddarperir.
 - Yn achos hen goleg chweched dosbarth gwirfoddol neu hen ysgol a gynhelid â grant a oedd yn ysgol wirfoddol cyn iddi ddechrau cael ei chynnal â grant, rhaid i'r ffurf a'r cynnwys gyd-fynd â darpariaethau unrhyw weithred ymddiriedolaeth sy'n effeithio ar y sefydliad a rhaid iddynt beidio â mynd yn groes i draddodiadau crefyddol y sefydliad cyn iddo fynd yn sefydliad addysg bellach.
 - Yn achos pob sefydliad addysg bellach y mae adran 45 yn gymwys iddo, rhaid i ffurf a chynnwys yr addysg grefyddol a ddarperir adlewyrchu'r ffaith mai Cristnogol yn bennaf yw traddodiadau crefyddol Prydain Fawr, gan gymryd i ystyriaeth ddysgeidiaeth ac arferion y prif grefyddau eraill a gynrychiolir ym Mhrydain Fawr.

Cydaddoli

4. Mae adran 44 Deddf Addysg Bellach ac Uwch 1992 yn ei gwneud yn ofynnol i gorff llywodraethu pob sefydliad addysg bellach, ac eithrio sefydliad a oedd ar 30 Medi 1992 yn goleg addysg bellach, sicrhau, ar amser priodol ar o leiaf un diwrnod bob wythnos pryd y mae'r sefydliad ar agor, fod cydaddoliad, y gall myfyrwyr fod yn bresennol ynddo, yn cael ei gynnal yn y sefydliad.
5. Mewn hen goleg chweched dosbarth gwirfoddol neu hen ysgol a gynhelid â grant a oedd yn ysgol wirfoddol cyn iddi ddechrau cael ei chynnal â grant, rhaid i'r cydaddoliad fod ar ffurf sy'n cydymffurfio â darpariaethau unrhyw weithred ymddiriedolaeth sy'n effeithio ar y sefydliad ac adlewyrchu traddodiadau ac arferion crefyddol y sefydliad cyn iddo fynd yn sefydliad addysg bellach. Ym mhob sefydliad addysg bellach arall y mae adran 44 yn gymwys iddo, rhaid i'r cydaddoliad fod yn gyfan gwbl neu'n bennaf yn gyffredinol Gristnogol ei gymeriad yn gymaint â bod yn rhaid iddo adlewyrchu traddodiadau bras y gred Gristnogol, ond heb orfod nodweddu unrhyw enwad Cristnogol arbennig.
6. Os cred corff llywodraethu sefydliad addysg bellach ei bod yn briodol, fe gaiff, yn ychwanegol at y cydaddoliadau y cyfeirir atynt ym mharagraff 5, ddarparu ar gyfer

cydaddoliadau sy'n adlewyrchu arferion rhai neu'r cyfan o'r traddodiadau crefyddol eraill a gynrychiolir ym Mhrydain Fawr.

Arolygu

7. Bydd Adran Arolygwyr y cyngor cyllido addysg bellach:

- yn cadarnhau'r trefniadau a wnaed gan golegau mewn ymateb i Adrannau 44 a 45 Deddf Addysg Bellach ac Uwch 1992 ; ac
- yn cyflwyno sylwadau ar ansawdd Addysg Grefyddol a chydaddoliadau a welwyd yn ystod arolygiadau llawn mewn colegau.

Atodiad E

Cyfieithiad o Adran 26-29 Deddf Addysg 1944 fel y'u diwygiwyd gan Ddeddf Diwygio Addysg 1988

26. – (1) Yn achos ysgol sirol y ddarpariaeth ar gyfer addysg grefyddol ar gyfer disgyblion yn yr ysgol y mae adran 2(1)(a) Deddf Diwygio Addysg 1988 yn ei gwneud yn ofynnol ei chynnwys yng nghwricwlwm sylfaenol yr ysgol fydd darpariaeth ar gyfer addysg grefyddol yn unol â maes llafur cytûn a fabwysiedir ar gyfer yr ysgol neu ar gyfer y disgyblion hynny.
- (2) Ni fydd unrhyw faes llafur o'r fath yn darparu ar gyfer rhoi addysg grefyddol i ddisgyblion mewn ysgol o'r fath drwy gyfrwaj unrhyw gatecism neu fformwlari sy'n nodweddu unrhyw enwad crefyddol arbennig; ond ni chymerir bod y ddarpariaeth hon yn gwahardd darpariaeth mewn maes llafur o'r fath ar gyfer astudio catecism neu fformwlari o'r fath.
- (3) Mae is-adran (4) isod yn gymwys lle lleolir ysgol uwchradd sirol fel nad oes modd gwneud trefniadau cyfleus ar gyfer tynnu disgyblion yn ôl o'r ysgol yn unol ag adran 9 y Ddeddf honno i gael addysg grefyddol mewn man arall.
- (4) Mewn unrhyw achos o'r fath os bydd yr awdurdod addysg lleol yn fodlon -
- (a) bod rhieni disgyblion sy'n mynychu'r ysgol yn awyddus iddynt gael addysg grefyddol yn yr ysgol yn unol â daliadau enwad crefyddol arbennig; a
- (b) bod trefniadau boddhaol wedi'u gwneud i ddarparu'r addysg honno i'r disgyblion hynny yn yr ysgol, ac i sicrhau na fydd cost darparu'r addysg honno ar gyfer y disgyblion hynny yn yr ysgol yn dod i ran yr awdurdod;
- bydd yr awdurdod, oni bai eu bod yn fodlon y byddai'n afresymol gwneud oherwydd unrhyw amgylchiadau arbennig, yn darparu cyfleusterau i weithredu'r trefniadau hynny.
27. - (1) Lle bydd rhieni unrhyw ddisgyblion sy'n mynychu ysgol a reolir yn gofyn iddynt gael addysg grefyddol yn unol â darpariaethau'r weithred ymddiriedolaeth sy'n ymwneud â'r ysgol, neu lle na wneir darpariaeth at y diben hwnnw gan weithred o'r fath yn unol â'r arferion a gedwid yn yr ysgol cyn iddi ddod yn ysgol a reolir, bydd y llywodraethwyr eglwysig, oni bai eu bod yn fodlon y byddai'n afresymol gwneud oherwydd amgylchiadau arbennig, yn gwneud trefniadau i sicrhau rhoi'r addysg grefyddol honno i ddisgyblion yn yr ysgol yn ystod hyd at ddau gyfnod ym mhob wythnos.
- (2) Heb ragfarnu't ddyletswydd i wneud trefniadau o'r fath fel y dywedwyd uchod, byeth bynnag fydd nifer y staff addysgu yn yr ysgol, lle bydd nifer y staff addysgu mewn ysgol a reolir yn fwy na dau, bydd y staff addysgu yn cynnwys personau (y cyfeirir atynt yma wedi hyn fel 'athrawon crefydd') a ddewiswyd oherwydd eu ffitrwydd a'u cymhwysedd i roi'r gyfryw addysg grefyddol ag y mae'n ofynnol ei rhoi o dan y trefniadau hynny ac a benodir yn benodol i wneud hynny: ar yr amod na fydd nifer yr athrawon crefydd mewn unrhyw ysgol a reolir yn fwy nag un rhan o bump o nifer y staff addysgu yn yr ysgol gan gynnwys y pennaeth, er mwyn i nifer y staff addysgu, lle nad yw'n lluosrif o bump, gael ei drin at ddibenion yr is-adran hon fel pe bai y lluosrif uwch nesaf o bump.

- (3) Ni fydd pennaeth ysgol a reolir, tra bydd yn dal y swydd honno, yn athro crefydd, [ond cyn penodi unrhyw berson i fod yn bennaeth ysgol o'r fath bydd yr awdurdod addysg lleol yn rhoi gwybod i lywodraethwyr yr ysgol am y person y bwriant ei benodi a byddant yn ystried unrhyw sylwadau a wneir gan y llywodraethwyr mewn perthynas â'r penodiad arfaethedig].
- (4) Lle bydd yr awdurdod addysg lleol yn bwriadu penodi unrhyw berson i fod yn athro crefydd mewn ysgol a reolir, bydd yr awdurdod yn ymgynghori â llywodraethwyr hynny yn fodlon ar ffitrwydd a chymhwysedd y person i roi'r gyfryw adyysg grefyddol ag y mae gofyn madani yn unol â'r trefniadau hynny a nodwyd uchod rhaid i'r awdurdod beidio â phenodi'r person hwnnw i fod yn athro crefydd.
- (5) Os bydd llywodraethwyr eglwysig ysgol a reolir o'r farn bod unrhyw athro crefydd wedi methu â rhoi'r gyfryw addysg grefyddol ag a nodwyd uchod yn effeithlon ac yn addas, cânt ei gwnued yn ofynnol i'r awdurdod ei ddiswyddo o'i gyflogaeth fel athro crefydd yn yr ysgol.
- (6) Yn achso ysgol a reolir y ddarpariaeth ar gyfer addysg grefyddol ar gyfer disgyblion yn yr ysgol y mae adran 2(1)(a) Deddf Diwygio Addysg 1988 yn ei gwneud yn foynnol ei chynnwys yng nghwricwlwm sylfaenol yr ysgol fydd darpariaeth ar gyfer addysg grefyddol -
 - (a) yn unol ag unrhyw drefniadau a wnaed o dan is-adran (1) yr adran hon; neu
 - (b) yn ddarostyngedig i unrhyw drefniadau o'r fath, yn unol â maes llafur cytûn a fabwysiedir ar gyfer yr ysgol neu ar gyfer y disgyblion hynny.

[Noder: mae'r geiriau mewn cromfachau sgwâr yn is-adran (3) wedi'u diddymu ymlaen llaw gan Ddeddf Addysg (rhif 2) 1986, ac nid ydynt yn gymwys i ysgolion a reolir sydd wedi mabwysiadu offerynnau ac erthyglau llywodraethu newydd o dan y Deddf].

28. - (1) Yn achos ysgol a gynorthwyr neu ysgol cytundeb arbennig y ddarpariaeth ar gyfer addysg grefyddol ar gyfer disgyblion yn yr ysgol y mae adran 2(1)(a) Deddf Diwygio Addysg 1988 yn ei gwnued yn ofynnol ei chynnwys yng nghwricwlwm sylfaenol yr ysgol fydd darpariaeth ar gyfer addysg grefyddol -
- (a) yn unol ag unrhyw darpariaeth yn y weithred ymddiriedolaeth sy'n ymwneud â'r ysgol neu, lle na wneir darpariaeth at y diben hwnnw gan weithred o'r fath, yn unol â'r arferion a gedwid yn yr ysgol cyn iddi ddod yn ysgol wirfoddol; neu
 - (b) yn unol ag unrhyw drefniadau o dan yr adran hon.
- (1A) Yn ddarostyngedig i is-adran (1C) yr adran hon, bydd yr addysg grefyddol a roir i ddisgyblion mewn ysgol o'r fath o dan reolaeth llywodraethwyr yr ysgol.
- (1B) Lle bydd rhieni disgyblion sy'n mynychu ysgol o'r fath -
- (a) yn awyddus iddynt gael addysg grefyddol yn unol ag unrhyw faes llafur cytûn a fabwysiadwyd gan yr awdurdod addysg lleol; a

- (b) yn methu, yn weddol gyfleus, ag achosi i'r disgyblion hynny fynychu unrhyw ysgol lle mae'r maes llafur hwnnw'n cael ei ddefnyddio;

yna, oni bai bod yr awdurdod yn fodlon y byddai'n afresymol gwneud oherwydd unrhyw amgylchiadau arbennig, gwneir trefniadau ar gyfer addysg grefyddol yn unol â'r addysg grefyddol honno yn yr ysgol yn unol â'r ddarpariaeth at y diben hwnnw a gynhwyswyd yng nghwricwlwm sylfaenol yr ysgol yn rhinwedd adran 2(1)(a) y Ddeddf honno.

- (1C) Gwneir y trefniadau hynny gan lywodraethwyr yr ysgol, oni bai bod yr awdurdod addysg lleol yn fodlon bod y llywodraethwyr yn anfodlon gwneud y trefniadau, ac os felly cânt eu gwneud gan yr awdurdod.
- (2) Os bydd athro a benodwyd i roi addysg grefyddol mewn ysgol a gymorthwyr, heblaw addysg yn unol â maes llafur cytûn, yn methu â rhoi'r addysg honno'n effeithlon ac yn addas, gellir ei ddiswyddo ar y sail honno gan lywodraethwyr yr ysgol heb ganiatâd yr awdurdod addysg lleol.
- (3) Lle mae'r cytundeb arbennig a wnaed mewn perthynas ag unrhyw ysgol cytundeb arbennig yn darparu ar gyfer cyflogi athrawon crefydd, bydd yr awdurdod addysg lleol, pan fyddant yn bwriadu penodi unrhyw berson i fod yn athro o'r fath yn yr ysgol, yn ymgynghori â llywodraethwyr eglwysig yr ysgol, ac oni bau bod y llywodraethwyr hynny yn fodlon ar ffitrwydd a chymhwysedd y person hwnnw i roi'r gyfryw addysg grefyddol ag a nodwyd uchod, rhaid i'r awdurdod beidio â phenodi'r person hwnnw i fod yn athro o'r fath.
- (4) Os yw llywodraethwyr eglwysig ysgol cytundeb arbennig o'r farn bod unrhyw athro crefydd fel a nodwyd uchod wedi methu â rhoi, yn effeithlon ac yn addas, y gyfryw addysg grefyddol ag y'i penodwyd i'w rhoi, cânt ei gwneud yn ofynnol i'r awdurdod ei ddiswyddo o'i gyflogaeth fel athro crefydd yn yr ysgol.

29. - (1) Bydd darpariaethau Pumed Atodlen y Ddeddf hon mewn grym mewn perthynas â pharatoi, mabwysiadu ac ailystyried maes llafur cytûn addysg grefyddol.

Atodiad F

Cyfieithiad o Atodlen 5 Deddf Addysg 1944 fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Diwygio Addysg 1988 a Deddf Addysg 1993¹³

1. Er mwyn paratoi unrhyw faes llafur addysg grefyddol i'w fabwysiadu gan awdurdod addysg lleol, bydd yr awdurdod yn peri cynnull cynhadledd a gyfansoddir yn unol â darpariaethau'r Atodlen hon.
2. Er mwyn cyfansoddi'r gyfryw gynhadledd ag a nodwyd uchod, bydd yr awdurdod addysg lleol yn penodi cyrff cyfansoddol (y cyfeirir atynt yma wedi fel 'pwyllgorau') a fydd yn cynnwys personau sy'n cynrychioli yn eu tro -
 - (a) y cyfryw **enwadau** Cristnogol a **chrefyddau ac enwadau eraill o'r cyfryw grefyddau** ag a fydd, ym marn yr awdurdod, yn adlewyrchu'n briodol brif draddodiadau crefyddol yr ardal;
 - (b) y cyfryw gymdeithasau sy'n cynrychioli athrawon ag a ddylai, ym marn yr awdurdod, gael eu cynrychioli, o roi sylw i amgylchiadau'r ardal; ac
 - (c) yr awdurdod;
3. Cyn penodi person i gynrychioli unrhyw **grefydd**, enwad neu gymdeithasau fel aelod o unrhyw bwyllgor o'r fath, rhaid i awdurdod addysg lleol gymryd pob cam rhesymol i'w sicrhau eu hunan ei fod yn eu cynrychioli, ond ni fydd unrhyw drafodion o dan yr Atodlen hon yn annilys ar y sail nad oedd aelod o bwyllgor o'r fath yn cynrychioli'r enwadau neu'r cymdeithasau y'i penodwyd i'w cynrychioli oni bai y dangosir bod yr awdurdod addysg lleol wedi methu â chymryd y cyfryw gamau ag a nodwyd uchod.
4. Caiff person a benodir fel hyn ymddiswyddo o'i aelodaeth o unrhyw bwyllgor o'r fath neu gellir ei dynnu'n ôl o'r pwyllgor gan yr awdurdod addysg lleol os bydd ym marn yr awdurdod yn peidio â chynrychioli'r **grefydd**, yr enwad neu'r cymdeithasau y'i penodwyd i'w cynrychioli, neu'r awdurdod, yn ôl y digwydd; a lle **bydd person yn ymddiswyddo neu'n cael ei dynnu'n ôl o'r pwyllgor rhaid i'r awdurdod benodi rhywun yn ei le yn yr un modd ag a wnaethant y penodiad gwreiddiol.**
5. Bydd y gynhadledd yn cynnwys y pwyllgorau a nodwyd uchod a bydd yn ddyletswydd ar y gynhadledd i geisio cytundeb unfrydol ar faes llafur addysg grefyddol i'w argymhell i'w fabwysiadu gan yr awdurdod addysg lleol.
6. Lle bydd yr awdurdod addysg lleol yn bwriadu mabwysiadu mwy nag un maes llafur addysg grefyddol i'w defnyddio mewn ysgolion a gynhelir ganddynt, rhaid i'r awdurdod roi gwybod i'r gynhadledd am yr ysgolion neu yn achos maes llafur y bwriedir ei ddefnyddio ar gyfer rhai disgyblion yn unig, am y dosbarth neu'r disgrifiad o ddisgyblion y defnyddir maes llafur a baratoi gan y gynhadledd ar eu cyfer.
7. Bydd unrhyw is-bwyllgorau a benodir gan y gynhadledd yn cynnwys o leiaf un aelod o bob un o'r pwyllgorau sy'n ffurfio'r gynhadledd.

¹³ Diwygiadau Deddf 1993 mewn print tywyll.

8. Ar unrhyw gwestiwn sydd i'w benderfynu gan y gynhadledd neu gan unrhyw is-bwyllgor o'r gynhadledd, un bleidlais yn unig a fwir ar gyfer pob un o'r pwyllgorau sy'n ffurfio'r gynhadledd.
9. Os bydd y gynhadledd yn unfrydol yn argymhell unrhyw faes llafur addysg grefyddol, caiff yr awdurdod ei fabwysiadu i'w ddefnyddio yn yr ysgolion, neu ar gyfer y dosbarth neu'r disgrifiad o ddisgyblion y paratowyd ef ar eu cyfer.
10. Os bydd yr awdurdod yn cyflwyno adraoddiad i'r Ysgrifennydd Gwladol fo dy gynhadledd yn methu â chyrraedd cytundeb unfrydol fel y nodwyd uchod, neu os ymddengys i'r Ysgrifennydd Gwladol fod awdurdod wedi methu â mabwysiadu unrhyw faes llafur a argymhellwyd yn unfrydol iddynt gan y gynhadledd, bydd yr Ysgrifennydd Gwladol yn penodi i baratoi maes llafur addysg grefyddol, gorff o bersonau sydd â phrofiad mewn addysg grefyddol a fydd, cyn belled ag y bo'n ymarferol, o gymeriad cynrychioliadol tebyg yn unol â gofynion paragraff 2 yr Atodlen hon yn achos cynhadledd.

11. Bydd y corff o bersonau a benodir fel hyn:

- (a) yn rhoi i'r awdurdod, y gynhadledd, a phob pwyllgor sy'n ffurfio'r gynhadledd, gyfl;e i gyflwyno sylwadau idynt ond, ac eithrio fel a nodwyd uchod, cânt gynnal y trafodion yn y cyfryw fodd ag y gwelant yn dda;
- (b) ar ôl ystyried unrhyw sylwadau o'r fath a gyflwynir iddynt, yn paratoi maes llafur addysg grefyddol;
- (c) yn trosglwyddo copi o'r maes llafur a enwyd i'r awdurdod ac i'r Ysgrifennydd Gwladol;

ac o'r cyfryw ddyddiad ag a gyfarwyddir gan yr Ysgrifennydd Gwladol, bernir mai'r maes llafur a baratowyd fel hyn fydd y maes llafur cytûn a fabwysiedir i'w ddefnyddio yn yr ysgolion, neu ar gyfer y dosbarth neu'r disgrifiad o ddisgyblion y paratowyd ef ar eu cyfer nes paratoi maes llafur pellach i'w ddefnyddio yn yr ysgolion hynny, neu ar gyfer y disgrifiad o'r dosbarth neu'r disgrifiad hwnnw, yn unol â darpariaethau'r Atodlen hon.

12. (1) **Bydd awdurdod addysg lleol yn peri cynnull cynhadledd ar unrhyw amser y gofynir amdano gan is-baragraff (2) neu (3) y paragraff hwn er mwyn ystyried unrhyw faes llafur cytûn a fabwydiadwyd ganddynt am y tro ac a fabwysiadwyd cyn y dyddiad penodedig.**
- (2) **Lle bu iddynt fabwysiadu'r maes llafur cyn 29 Medi 1988 neu ar ôl hynny, byddant yn cynnull cynhadledd o fewn y cyfnod o flwyddyn sy'n dechrau gyda'r dyddiad penodedig.**
- (3) **Lle bu iddynt fabwysiadu'r maes llafur ar 29 Medi 1988 ar ôl hynny, byddant yn cynnull cyfarfod -**
 - (a) **o fewn y cyfnod o bum mlynedd sy'n dechrau gyda'r dyddiad pryd y bu iddynt ei fabwysiadu, neu**
 - (b) **o fewn y cyfnod o flwyddyn yn dechrau gyda'r dyddiad penodedig,**

p'un bynnag sydd hwyraf.

(4) Bydd awdurdod addysg lleol o bryd i'w gilydd yn peri cynnull cynadleddau pellach er mwyn ailystyried unrhyw faes llafur cytûn a fabwysiadwyd am y tro ganddynt (p'un a fabwysiadwyd ef cyn, ar neu ar ôl y dyddiad penodedig); a rhaid cynnull unrhyw gynhadledd o'r fath cyn y daw'r cyfnod o bum mlynedd i ben sy'n dechrau gyda'r dyddiad neu ar ôl y dyddiad penodedig pryd -

(a) y mabwysiadodd yr awdurdod y maes llafur, neu

(b) y gweithredodd yr awdurdod argymhelliad o dan baragraff 13 yr Atodlen hon y dylai'r maes llafur barhau i fod yn faes llafur cytûn.

(5) Yn y paragraff hwn -

(a) ystyr "dyddiad penodedig" yw'r dyddiad a bennir i adran 256 Deddf Addysg 1993 gychwyn, a

(b) mae cyfeiriadau at y dyddiad pryd y mae awdurdod addysg lleol yn mabwysiadu maes llafur yn cynnwys cyfeiriad at y dyddiad pryd y mae'r Ysgrifennydd Gwladol yn cyfarwyddo mai dyna'r dyddiad y bennir mai maes llafur a baratowyd o dan baragraff 11 yr Atodlen hon yw'r maes llafur cytûn.

13. (1) Mae darpariaethau canlynol y paragraff hwn yn gymwys lle bydd awdurdod addysg lleol yn peri cynnull cynhadledd o'r fath er mwyn ailystyried unrhyw faes llafur cytûn, naill ai o dan baragraff 12 yr Atodlen hon neu o dan adran 11(8) Deddf Diwygio Addysg 1988 (dyletswydd awdurdod i beri cynnull cynhadledd o'r fath os gofynnir ido wneud gan grwpiau cynrychioliadol ar y cyngor ymgynghorol sefydlog ar addysg grefyddol).

(2) Os bydd y gynhadledd yn unfrydol yn argymell mai'r maes llafur presennol a ddylai barhau i fod yn faes llafur cytûn **ac os yw'n ymddangos i'r awdurdod addysg lleol fod y maes llafur yn adlewyrchu'r ffaith bod traddodiadau crefyddol Prydain Fawr yn Gristnogol yn bennaf, gan gymryd i ystyriaeth ddysgeidiaeth ac arferion y prif grefyddau eraill a gynrychiolir ym Mhrydain Fawr**, caiff yr awdurdod weithredu'r argymhelliad.

(3) Os -

(a) bydd yn gynhadledd yn unfrydol yn argymell mabwysiadu maes llafur newydd yn lle'r maes llafur bresennol; a

(b) os ymddengys i'r awdurdod fod y maes llafur newydd yn cydymffurfio ag adran 8(3) y Ddeddf honno (maes llafur cytûn i adlewyrchu traddodiadau crefyddol Cristnogol yn bennaf);

caiff yr awdurdod weithredu'r argymhelliad.

(4) Os -

- (a) bydd yr awdurdod yn cyflwyno adroddiad i'r Ysgrifennydd Gwladol na all y gynhadledd ddod i gytundeb unfrydol.

(aa) os bydd y gynhadledd yn unfrydol yn argymhell y dylai'r maes llafur presennol barhau i fod yn faes llafur cytûn ond bod yr awdurdod addysg lleol o'r farn bod is-baragraff (2) y paragraff hwn yn eu hatal rhag gweithredu'r argymhelliad; neu

- (b) os ymddengys i'r Ysgrifennydd Gwladol fod yr awdurdod wedi methu ag ymarfer eu pŵer o dan is-baragraff (2) neu (3) uchod i weithredu argymhelliad unfrydol y gynhadledd;

bydd yr Ysgrifennydd Gwladol yn bwrw ymlaen yn unol â darpariaethau paragraff 10 yr Atodlen hon, a bydd paragraff 11 yr Atodlen hon yn gymwys yn unol â hynny..

Darpariaethau yn adran 15 Deddf Addysg 1993 ar gyfer ail-gynnull cynhadledd

14. - (1) Mae'r adran hon mewn grym mewn perthynas ag ardal awdurdod addysg lleol os yw gorchymyn o dan adran 12(1)(b) Ddeddf hon yn gymwys i'r ardal.
- (2) Cyn pen chwe mis ar ôl dyddiad y gorchymyn cyntaf o'r fath bydd yr awdurdod addysg lleol yn ail-gynnull unrhyw gynhadledd -
- (a) y maent wedi'i chynnull at y diben a nodwyd ym mharagraff 1 neu 12 Pumed Atodlen Deddf Addysg 1944 (gweithdrefn paratoi a gweithredu maes llafur cytûn addysg grefyddol) neu adran 11(8) y Deddf Diwygio Addysg (cynghorau ymgynghorol sefydlog ar addysg grefyddol), a
- (b) y mae is-adran (3) isod yn gymwys iddi.
- (3) Mae'r is-adran hon yn gymwys i unrhyw gynhadledd -
- (a) sydd heb wneud argymhelliad o dan baragraff 9 neu 13(2) yr Atodlen honno, a
- (b) nad yw'r awdurdod wedi cyflwyno adroddiad mewn perthynas â hi o dan baragraff 10 neu 13(4) yr Atodlen honno.
- (4) Lle caiff cynhadledd eu chynnull (neu ei hail-gynnull) ar ôl dyddiad gorchymyn -
- (a) bydd paragraff 2 yr Atodlen honno mewn grym fel petai'n ei gwneud yn ofynnol penodi pwyllgor, yn ogystal â'r rhai a restrwyd yn is-baragraffau (a) – (d) y paragraff hwnnw, yn cynnwys personau yn cynrychioli ysgolion perthnasol sy'n cael eu cynnal â grant, a
- (b) bydd adran 146 y Deddf hon mewn grym yn unig mewen perthynas ag ysgolion a gynhelir â grant, neu â disgyblion yn yr ysgolion hynny, lle mae'r maes llafur yn cael ei ddefnyddio yn unol ag adran 140(3) y Ddeddf hon.
- (5) Cyn penodi person i gynrychioli ysgolion perthnasol sy'n cael eu cynnal â grant yn unol ag is-adran (4)(a) uchod, bydd yr awdurdod addysg lleol yn cymryd pob cam rhesymol

i'w sicrhau eu hunain ei fod yn dderbyniol i gyrff llywodraethu'r mwyafrif o ysgolion o'r fath; ond ni fydd unrhyw drafodion o dan yr Atodlen honno yn annilys ar y sail nad oedd y person yn dderbyniol oni bai y dangosir bod yr awdurdod addysg lleol wedi methu â chymryd camau o'r fath.

- (6) Caiff person a benodir fel hyn ymddiswyddo o'i aelodaeth o'r pwyllgor neu os yw, ym marn yr awdurdod addysg lleol, yn peidio â bod yn dderbyniol fel cynrychiolydd yr ysgolion perthnasol a gynhelir â grant i gyrff llywodraethu'r mwyafrif o'r ysgolion hynny, gall gael ei dynnu'n ôl o'r pwyllgor gan yr awdurdod; a lle bydd person yn ymddiswyddo neu'n cael ei dynnu'n ôl o'r pwyllgor bydd yr awdurdod yn penodi rhywun yn ei le yn yr un modd ag a wnaethant y penodiad gwreiddiol.
- (7) At ddibenion yr adran hon, ystyr "ysgolion perthnasol a gynhelir â grant" yw'r ysgolion hynny a gynhelir â grant yn ardal yr awdurdod addysg lleol y mae adran 138 neu 139 y Ddeddf hon yn gymwys iddynt.

Atodiad G

Gofynion Cydaddoli

Cyfieithiad o'r Ddeddf Diwygio Addysg 1988, fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Addysg 1993¹⁴

6. -(1) Yn ddarostyngedig i adran 9 y Ddeddf hon, rhaid i bob disgybl sy'n mynychu ysgol a gynhelir gymryd rhan mewn cydaddoliad ar bob diwrnod ysgol.
- (2) Caiff y trefniadau ar gyfer cydaddoliad mewn ysgol sy'n ofynnol yn ôl yr adran hon, mewn perthynas â phob diwrnod ysgol, ddarparu ar gyfer un addoliad ar gyfer pob disgybl neu ar gyfer gwahanol addoliadau ar gyfer disgyblion mewn gwahanol grwpiau oedran neu mewn gwahanol grwpiau ysgol.
- (3) Rhaid i'r trefniadau ar gyfer y cydaddoliad mewn ysgol sirol neu ysgol wirfoddol sy'n ofynnol yn ôl yr adran hon gael eu gwneud -
- (a) yn achos ysgol sirol, gan y pennaeth ar ôl ymgynghori â'r corff llywodraethu; a
- (b) yn achos ysgol wirfoddol, gan y corff llywodraethu ar ôl ymgynghori â'r pennaeth.
- (4) Yn ddarostyngedig i is-adran (5) isod, bydd y cydaddoliad ym mhob ysgol a gynhelir sy'n ofynnol yn ôl yr adran hon yn digwydd yn adeiladu'r ysgol.
- (5) Os bydd corff llywodraethu -
- (a) ysgol a gynorthwyr; neu
- (b) ysgol a gynhelir â grant.
- O'r farn ei bod yn ddymunol i unrhyw gydaddoliad yn yr ysgol sy'n ofynnol yn ôl yr adran hon, ar achlysur arbennig, ddigwydd mewn man arall heblaw yn adeiladau'r ysgol, cânt wneud y cyfryw drefniadau at y diben hwnnw ag y credant eu bod yn briodol.
- (6) Rhaid peidio ag ymarfer pwerau corff llywodraethu o dan is-adran (5) uchod mewn modd sy'n tynnu oddi ar y rheol, ym mhob ysgol o'r fath ag a grybwyllir yno, fod rhaid fel rheol i'r cydaddoliad sy'n ofynnol yn ôl yr adran hon ddigwydd ar eiddo'r ysgol.
- (7) At ddibenion yr adran hon -
- nid yw "ysgol a gynhelir" yn cynnwys ysgol arbennig a gynhelir; ac
- ystyr "grŵp ysgol" yw unrhyw grŵp y caiff disgyblion eu haddysgu ynddo neu y byddant yn cymryd rhan mewn gweithgareddau eraill yr ysgol ynddo.
7. - (1) Yn ddarostyngedig i darpariaethau canlynol yr adranhon, yn achos ysgol sirol bydd y cydaddoliad sy'n ofynnol yn yr ysgol yn ôl adran 6 y Ddeddf hon yn gyfan gwbl neu'n bennaf o gymeriad cyffredinol Gristnogol.

¹⁴ Mae'r diwygiadau mewn print tywyll.

- (2) At ddibenion is-adran (1) uchod, mae cydaddoliad o gymeriad cyffredinol Gristnogol os yw'n adlewyrchu traddodiadau bras y gred Gristnogol heb nodweddu unrhyw enwad Cristnogol arbennig.
- (3) Nid oes angen i bob cydaddoliad sy'n ofynnol yn ôl adran 6 y Ddeddf hon yn achos ysgol sirol gydymffurfio ag is-adran (1) uchod ar yr amod, o gymryd unrhyw dymor ysgol yn ei grynswth, fod y mwyafrif o'r cydaddoliadau hynny sy'n digwydd yn yr ysgol yn cydymffurfio â'r is-adran honno.
- (4) Yn ddarostyngedig i is-adrannau (1) a (3) uchod fe fydd -
 - (a) i ba raddau (os o gwbl) y mae unrhyw gydaddoliadau sy'n ofynnol yn ôl adran 6 y Ddeddf hon nad ydynt yn cydymffurfio ag is-adran (1) uchod yn digwydd mewn ysgol sirol;
 - (b) i ba raddau y mae unrhyw gydaddoliad mewn ysgol sirol sy'n cydymffurfio ag is-adran (1) uchod yn adlewyrchu traddodiadau bras y gred Gristnogol; ac
 - (c) y ffyrdd y caiff y traddodiadau hynny eu hadlewyrchu mewn unrhyw gydaddoliad o'r fath;

yn gyfryw ag y bydd yn briodol o roi sylw i unrhyw ystyriaethau perthnasol sy'n ymwneud â'r disgyblion o dan sylw y methir â'u cymryd i ystyriaeth yn unol ag is-adran (5) isod.

- (5) Yr ystyriaethau hynny yw -
 - (a) unrhyw amgylchiadau sy'n ymwneud â chefnidir teuluol y disgyblion o dan sylw sy'n berthnasol ar gyfer penderfynu ar gymeriad y cydaddoli sy'n briodol yn eu hachos hwy; a
 - (b) eu hoedran a'u cymwysedau.
- (6) Lle bydd cyngor ymgynghorol sefydlog ar addysg grefyddol yn penderfynu o dan 12 y Ddeddf hon nad yw'n briodol i is-adran (1) uchod fod yn gymwys yn achos unrhyw ysgol sirol, neu yn achos unrhyw ddsbarth neu ddisgrifiad o ddisgyblion mewn ysgol o'r fath, yna, cyhyd ag y bydd y penderfyniad hwnnw mewn grym -
 - (a) ni fydd yr is-adran honno'n gymwys mewn perthynas â'r ysgol honno neu (yn ôl y digwydd) mewn perthynas â'r disgyblion hynny; a
 - (b) ni fydd y cydaddoli sy'n ofynnol yn ôl adran 6 y Ddeddf hon yn achos yr ysgol honno neu'r disgyblion hynny yn nodweddu unrhyw enwad Cristnogol arbennig neu unrhyw enwad crefyddol arall (ond ni chymerir bod hyn yn atal yr addoli hwnnw rhag nodweddu unrhyw ffyrdd arbennig).

12. - (1) Bydd ar y cyngor, os ceir cais a wneir gan:

(a) pennaeth unrhyw ysgol sirol; neu

(b) pennaeth unrhyw ysgol a gynhelir â grant y mae adran 138 Deddf Addysg 1993 yn gymwys iddi ac sydd yn ardal yr awdurdod addygs lleol a gyfansoddodd y cyngor,

ar ôl ymgynghori â'r corff llywodraethu, ddyletswydd i ystyried a yw'n briodol i'r gofyniad ynghylch cydaddoli Cristnogol fod yn gymwys yn achos yr ysgol honno, neu yn achos unrhyw ddsbarth neu ddisgrifiad o ddisgyblion yn yr ysgol honno.

Mae cyfeiriadau yn yr adran hon at y gofyniad ynghylch cydaddoliad Cristnogol yn gyfeiriadau at y gofyniad a orfodir gan adran 7(1) y **Ddeddf hon neu, yn ôl y digwydd, adran 138(2) Deddf Addysg 1993.**

- (2) Wrth benderfynu a yw'n briodol i'r gofyniad hwnnw fod yn gymwys yn achos unrhyw ysgol o'r fath neu yn achos unrhyw ddsbarth neu ddisgrifiad o ddisgyblion mewn ysgol o'r fath, rhaid i'r cyngor roi sylw i unrhyw amgylchiadau sy'n ymwneud â chefnidir teuluol disgyblion yn yr ysgol beu ddisgyblion yn y odsbarth neu'r disgrifiad arbennig o dan sylw sy'n berthnasol er mwyn penderfynu ar gymeriad y cydaddoli sy'n briodol yn eu hachos hwy.
- (3) Rhaid i'r cyngor roi i unrhyw bennaeth sydd wedi gwneud cais iddynt o dan yr adran hon hysbysiad ysgrifenedig o'u penderfyniad ar y cais.
- (4) Lle bydd y cyngor yn penderfynu ar unrhyw gais o dan yr adran hon nad yw'n briodol i'r gofyniad ynghylch cydaddoli Cristnogol fod yn gymwys yn achos yr ysgol neu unrhyw ddsbarth neu ddisgrifiad o ddisgyblion yn yr ysgol o dan sylw, bydd y penderfyniad hwnnw mewn grym at ddibenion adran 7 y **Ddeddf hon neu, yn ôl y digwydd, adran 138 Deddf Addysg 1993** ar y cyfryw ddyddiad ag a bennir yn yr hysbysiad o'u penderfyniad o dan is-adran (3) uchod.
- (5) Rhaid i unrhyw benderfyniad gan y cyngor o dan yr adran hon na fydd y gofyniad ynghylch cydaddoli Cristnogol yn gymwys yn ei sgil am y tro yn achos unrhyw ysgol neu unrhyw ddsbarth neu ddisgrifiad o ddisgyblion mewn unrhyw ysgol gael ei adolygu gan y cyngor -
 - (a) ar unrhyw adeg ar gais a wneir gan bennaeth yr ysgol ar ôl ymgynghori â'r corff llywodraethu; a
 - (b) beth bynnag cyn pen diwedd y cyfnod o bum mlynedd sy'n dechrau ar y dyddiad pryd y daeth y penderfyniad i rym gyntaf neu (lle mae wedi'i adolygu o dan yr is-adran hon) gyda dyddiad gweithredol y penderfyniad ar yr adolygiad diwethaf o'r fath.
- (6) Ar unrhyw adolygiad o dan is-adran (5)(b) uchod rhaid i'r cyngor roi cyfle i'r pennaeth gyflwyno sylwadau mewn perthynas â'r penderfyniad sy'n cael ei adolygu; a rhaid i'r pennaeth ymgynghori â'r corff llywodraethu cyn cyflwyno unrhyw sylwadau o'r fath.
- (7) Ar unrhyw adolygiad o dan is-adran (5) uchod caiff y cyngor gadarnhau (gydag amrywiad neu hebdo) neu ddiddymu'r penderfyniad sy'n cael ei adolygu (heb ragfarn,

mewn achos lle byddant yn diddymu'r penderfyniad, i unrhyw benderfyniad pellach o dan yr adran hon); a rhaid iddynt roi i bennaeth yr ysgol hysbysiad ysgrifenedig o'u penderfyniad gan bennu'r dyddiad gweithredol ar gyfer y penderfyniad hwnnw at ddibenion is-adran (5)(b) uchod.

- (8) Bydd unrhyw benderfyniad gan y cyngor y mae'n ofynnol ei adolygu o dan is-adran (5)(b) uchod yn peidio â bod mewn grym, os na chaiff ei gadarnhau ar adolygiad o'r fath, ar ddiwedd y cyfnod y cyfeiriwyd ato ynddo.
- (9) Mae corff llywodraethu unrhyw ysgol sirol **neu unrhyw ysgol a gynhelir â grant y mae is-adran (1) uchod yn gymwys iddi**, pan ymgynghorir â hwy gan y pennaeth o dan yr adran hon, os credant ei bod yn briodol, yn cymryd y cyfryw gamau ag y credant eu bod yn briodol i ymgynghori â'r holl bersonau y mae'n ymddangos iddynt eu bod yn rhieni i ddisgyblion cofrestredig yn yr ysgol.
- (10) Bydd unrhyw gais a wneir i'r cyngor o dan yr adran hon yn cael ei wneud yn y cyfryw fodd a ffurf ag y bydd y cyngor yn gofyn amdanynt.
- (11) Lle gwneir cais o dan is-adran (1)(a) uchod mewn perthynas ag ysgol sy'n dod yn ysgol a gynhelir â grant cyn i'r cais gael ei benderfynu, fe fydd yn parhau i gael ei ystyried fel pe bai wedi'i wneud o dan is-adran (1)(b) uchod oni bai ei fod yn cael ei dynnu'n ôl gan y pennaeth.

12A. -(1) Lle mae'r Ysgrifennydd Gwladol yn fodlon, naill ai ar gwyn gan unrhyw berson neu fel arall, fod unrhyw gyngor ymgynghorol sefydlog ar addysg grefyddol -

(a) wedi gweithredu, neu'n bwriadu gweithredu, yn afresymol wrth benderfynu at ddibenion is-adran (1) neu (5) adran 12 y Ddeddf hon a yw'n briodol i'r gofyniad ynghylch cydaddoli Cristnogol fod yn gymwys yn achos unrhyw ysgol neu unrhyw ddosbarth neu ddisgrifiad o ddisgyblion mewn ysgol, neu

(b) wedi methu â chyflawni unrhyw ddyletswydd a orfodir o dan yr adran honno,

caiff roi i'r cyngor y cyfryw gyfarwyddiadau ynghylch diddymu'r penderfyniad neu dynnu'r penderfyniad arfaethedig yn ôl neu (yn ôl y digwydd) ynghylch cyflawni'r ddyletswydd ag sy'n ymddangos yn gyfleus iddo; a rhaid i'r cyngor gydymffurfio â'r cyfarwyddiadau.

- (2) Gall cyfarwyddiadau o dan is-adran (1) uchod ddarparu i'r cyngor wneud penderfyniad newydd i ddod i rym yn lle'r penderfyniad neu'r penderfyniad arfaethedig sydd i'w diddymu neu i'w dynnu'n ôl ganddynt.
- (3) Yn yr adran hon, ystyr "gofyniad ynghylch cydaddoli Cristnogol" yw'r gofyniad a orfodir gan adran 7(1) y Ddeddf hon neu, yn ôl y digwydd, adran 138(2) Deddf Addysg 1993.

Atodiad H

Cynghorau Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol: Cyfansoddiad a Threfniadau Pleidleisio

Cyfieithiad o is-adrannau o adran 11 Deddf Diwygio Addysg 1988, fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Addysg 1993 ¹⁵

- (3) Bydd y cyngor yn cynnwys -
- (a) yr aelodau cynrychioliadol y gofynir amdanynt gan is-adran (4) isod; a
and
 - (b) person a benodir gan gyrff llywodraethu'r ysgolion a gynhelir â grant o fewn ardal yr awdurdod addysg lleol y mae adran 138 neu 139 Deddf Addysg 1993 yn gymwys iddynt;**

a gall hefyd gynnwys aeloday cyfetholedig.
- (4) Yn ddarostyngedig i is-adran (5) isod, yr aelodau cynrychioliadol y gofynnir amdanynt gan yr is-adran hon yw bersonau a benodir gan yr awdurdod i gynrychioli yn eu tro -
- (a) y cyfryw **enwadau Cristnogol a chrefyddau eraill ac enwadau crefyddau eraill** ag a fydd, ym marn yr awdurdod, yn adlewyrchu'n briodol brif draddodiadau crefyddol yr ardal;
 - (b) ac eithrio yn achos ardal yng Nghymru, Eglwys Lloegr;
 - (c) y cyfryw gymdeithasau sy'n cynrychioli athrawon ag a ddylai, ym marn yr awdurdod ac o gofio amgylchiadau'r ardal, gael eu cynrychioli; a
 - (d) yr awdurdod;

ac mae'r cyfeiriadau isod yn yr adran hon at grwpiau cynrychioliadol ar y cyngor yn gyfeiriadau at yr aelodau a benodir yn rhinwedd paragraffau (a), (c) a (d) uchod yn eu tro, a lle mae'n ofynnol penodi aelodau yn rhinwedd paragraff (b) uchod, yr aelodau a benodir felly **a bydd nifer yr aelodau a benodir i unrhyw grŵp cynrychioliadol o dan baragraff (a) yr is-adran honno i gynrychioli pob enwad neu grefydd y mae'n ofynnol eu cynrychioli, cyn belled ag y bo'n gyson â chyflawni swyddogaethau'r grŵp yn effiethlon, yn adlewyrchu'n fras gryfder cyfrannol yr enwad hwnnw neu'r grefydd honno yn yr ardal.**

- (5) Lle mae'n ofynnol penodi aelodau yn rhinwedd paragraff (b) is-adran (4) uchod, ni fydd yr aelodau cynrychioliadol y gofynnir amdanynt gan baragraff (a) yr is-adran honno yn cynnwys personau a benodir i gynrychioli Eglwys Lloegr.

¹⁵ Mae'r diwygiadau mewn print tywyll.

- (6) Ar unrhyw gwestiwn sydd i'w benderfynu gan y cyngor dim ond y grwpiau cynrychioliadol ar y cyngor a fydd â'r hawl i bleidleisio, ac un bleidlais a fydd gan bob grŵp o'r fath.
- (7) Caiff y grwpiau cynrychioliadol ar y cyngor, heblaw hwnnw sy'n cynnwys personau a benodir i gynrychioli'r awdurdod, ar unrhyw amser, ei gwneud yn ofynnol cynnal adolygiad o unrhyw faes llafur cytûn a fabwysiadwyd am y tro gan yr awdurdod.

Un bleidlais a fydd gan bob grŵp cynrychioliadol o dan sylw ar y cwestiwn a ddylid ei gwneud yn ofynnol cynnal adolygiad o'r fath.

Darpariaethau atodol yn Adran 13 Deddf 1988

- (1) Cyn penodi person i gynrychioli unrhyw **grefydd**, enwad neu gymdeithasau fel aelod o'r cyngor rhaid i'r awdurdod addysg lleol o dan sylw gymryd pob cam rhesymol i'w sicrhau eu hunain ei fod yn cynrychioli'r **grefydd**, yr enwad neu'r cymdeithasau o dan sylw.
- (2) Gellir diswyddo aelod o'r cyngor a benodwyd gan yr awdurdod o'i aelodaeth gan yr awdurdod os bydd ym marn yr awdurdod yn peidio â chynrychioli'r **grefydd**, yr enwad neu'r cymdeithasau y'i penodwyd i'w cynrychioli neu (yn ôl y digwydd) yr awdurdod.
- (3) Gall unrhyw aelod o'r cyngor y gofynnir amdano gan adran (11)(3)(b) y Ddeddf hon ar unrhyw amser gael ei ddswyddo o'i aelodaeth gan corff llywodraethu neu (yn ôl y digwydd) gan gyrff llywodraethu yr ysgol neu'r ysgolion a gynhelir â grant o dan sylw.
- (4) Yn is-adran (3) yr adran honno sytyr "aelod cyfetholedig" yw person a gyfetholwyd yn aelod o'r cyngor gan aelodau'r cyngor nad ydynt eu hunain wedi'u cyfethol, a bydd person a gyfetholir fel hyn yn dal ei swydd ar y cyfryw delerau ag a bennir gan yr aelodau sy'n ei gyfethol.
- (5) Caiff unrhyw aelod o'r cyngor ymddiswyddo o'i swydd ar unrhyw amser.
- (6) Yn is-adran (3) yr adran honno, caiff y cyngor ac, mewn perthynas ag unrhyw gwestiwn sydd i'w benderfynu gan aelodau'r cyngor o unrhywategori penodol, caiff aelodau'rategori hwnnw reoli eu trafodion eu hunain.
- (7) Nid effeithir ar ddilysrwydd trafodion y cyngor neu draffoion aelodau'r cyngor o unrhywategori penodol -
 - (a) gan swydd wag ar gyfer unrhyw aelod o'r cyngor y gofynnir amdano gan is-adran (3) yr adran honno; neu
 - (b) ar y sail nad yw aelod o'r cyngor a benodwyd i gynrychioli unrhyw **grefydd**, enwad neu gymdeithasau, adeg y trafodion, yn cynrychioli'r **grefydd**, yr enwad neu'r cymdeithasau o dan sylw.

Darpariaethau yn Adran 16 Deddf Addysg 1993 ar gyfer ailgyfansoddi CYSAG

16. – (1) Mae'r adran hon mewn grym mewn perthynas ag ardal awdurdod addysg leol os oes gorchymyn o dan adran 12(1)(b) y Ddeddf hon yn gymwys i'r ardal.

- (2) Cyn pen chwe mis ar ôl dyddiad y gorchymyn cyntaf o'r fath bydd yr awdurdod addysg lleol yn cyfansoddi cyngor newydd o dan adran 11 Deddf Diwygio Addysg 1988 (cynghorau ymgynghorol sefydlog ar addysg grefyddol).
- (3) At ddibenion y cyfansoddiad y gofynnir amdano gan is-adran (2) uchod (ac unrhyw gyfansoddiad dilynol) bydd yr adran honno mewn grym -
 - (a) fel pe bai is-adran (3)(b) wedi'i hepgor;
 - (b) fel pe bai is-adran (4) yn gofyn am benodi grwp cynrychioliadol, yn ogystal â'r rhai a restrwyd ym mharagraffau (a) – (d) yr is-adran honno, yn cynnwys personau sy'n cynrychioli ysgolion perthnasol a gynhelir â grant; ac
 - (c) yn is-adran (7) -
 - (i) fel petai "hwnnw y rhai" wedi'u disodli gan "hynny", a
 - (ii) fel pe bai "neu'r ysgolion perthnasol a gynhelir â grant" wedi'i ddodi ar ôl "i gynrychioli'r awdurdod".
- (4) At ddibenion is-adran (3) uchod, ystyr "ysgolion perthnasol a gynhelir â grant" yw'r ysgolion a hynny a gynhelir â grant o fewn ardal yr awdurdod addysg lleol y mae adran 138 neu 139 y Ddeddf hon yn gymwys iddynt.
- (5) Cyn penodi person i gynrychioli'r ysgolion perthnasol a gynhelir â grant yn unol ag is-adran (3) uchod rhaid i'r awdurdod addysg lleol gymryd pob cam rhesymol i'w sicrhau eu hunain ei fod yn dderbyniol fel y cyfryw i gyrff llywodraethu y mwyafrif o'r ysgolion hynny; ond nid effeithir ar ddilysrwydd y trafodion am nad oedd y person yn dderbyniol fel hyn oni bai y dangosir bod yr awdurdod addysg lleol wedi methu â chymryd camau o'r fath.
- (6) Gall person a benodir i gynrychioli ysgolion perthnasol a gynhelir â grant yn unol ag is-adran (3) uchod gael ei ddiswyddo o'i aelodaeth o'r cyngor os bydd ym marn yr awdurdod addysg lleol yn peidio â bod yn dderbyniol fel y cyfryw i gyrff llywodraethu y mwyafrif o'r ysgolion hynny.

Mynegai

A	ACAC	8, 15, 25
	Addysg enwadol	31-32
	Addysg foesol	9, 11, 15, 18, 32, 34, 36
	Addysg grefyddol (AG)	5-17, 23-26, 28-33, 34, 36-37
	Addysg grefyddol mewn:	
	- Colegau Chweched Dosbarth	10, 42, 43
	- Colegau Technoleg Dinas	10, 41
	- Ysgolion AGAG sy'n cyfateb i ysgolion a gynorthwyir	12, 32
	- Ysgolion AGAG sy'n cyfateb i ysgolion sirol	11, 12
	- Ysgolion arbennig	10, 40
	- Ysgolion gwirfoddol a gymorthwyir (ac ysgolion cytundeb arbennig)	11, 12, 31, 32
	- Ysgolion gwirfoddol a reolir	11, 12, 31-32
	- Ysgolion sirol	11, 12
	Addysg ysbrydol	9, 11, 17, 18, 30-32, 34, 36
	Adolygiad o'r maes llafur cytûn	6-8, 13-14, 24, 32, 57
	Adroddiad blynyddol (CYSAG)	8, 25
	Adroddiadau i rieni	5, 31
	Ailgyntnull cynhadledd maes llafur cytûn	7, 50-51
	Amser ar gyfer Addysg Gefyddol	11, 15
	Arholiad safon A ac AS	16
	Arolygu	6, 10, 25, 31-32, 43
	Arolygydd "Adran 13"	32
	Athrawon	34-37
	Awdurdod Addysg Lleol	5-8, 11-14, 16-17, 18, 22, 24-28, 30, 32, 32-33, 34-35, 36-39, 44-51, 53, 56-58
	Awdurdod Cwricwlwm ac Asesu Ysgolion (ACAY)	15
C	Corff Llywodraethu	5-6, 10, 11-12, 15-16, 18-19, 21-22, 31-33, 34, 38-39, 42, 52-54, 56-58
	Cwricwlwm sylfaenol	11, 44, 45
	Cwynion	5-7, 22, 25, 32-33, 55
	Cydaddoli	5-10, 18-23, 30-32, 34-36
	Cydaddoli mewn:	
	- Colegau Chweched Dosbarth	10, 42, 43
	- Colegau Technoleg Dinas	10, 41
	- Ysgolion AGAG sy'n cyfateb i ysgolion a gynorthwyir	18, 22, 23, 32
	- Ysgolion AGAG sy'n cyfateb i ysgolion sirol	18, 22-23, 31-32
	- Ysgolion arbennig	10, 40
	- Ysgolion gwirfoddol a gynorthwyir (ac ysgolion cytundeb arbennig)	18, 22, 23, 32
	- Ysgolion gwirfoddol a reolir	18, 22, 23, 32

	- Ysgolion sirol	18-22
	Cyngor Cwricwlwm Cymru	(gweler ACAC)
	Cyngor Cyllido Addysg Bellach	43
	Cyngor y Cwricwlwm Cenedlaethol	(gweler ACAY)
	Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG)	5-8, 12, 13, 20-22, 24-29, 32, 34, 36, 49, 50, 53, 55-58
	Cynhadledd maes llafur cytûn	7, 10, 13, 15, 24, 26-29
	Cynlluniau datblygu	36
	CYSAG	7, 24-29, 56, 58
D	Deddf Addysg 1944	11-14, 16, 22, 24, 26-29, 33-34, 44-47, 50
	Deddf Addysg 1992	31-32
	Deddf Addysg 1993	5-8, 10-13, 16, 19, 20, 22, 25-29, 34, 38-40, 49- 50, 52, 56
	Deddf Diwygio Addysg 1988	7, 9-11, 13-28, 30, 32-34, 41, 44-45, 47, 49, 52, 56
	Disgybl cofrestredig	10, 11, 16, 18, 54
E	Ethos	9, 18, 30-31, 34
G	Grant Dibenion Arbennig Grŵp A CYSAG	(ysgolion AGAG) 37 7, 26, 27, 28
H	Hawliau rhiant	16-18, 22-23, 30
	Hyfforddiant Cychwynnol i Athrawon	24, 25, 36-37
	Hyfforddiant Mewn-swydd	25
LI	Llawlyfr (ysgol)	6, 9, 30-31, 32
M	Maes llafur cytûn	7, 8, 12-17, 24-27, 30, 32, 36, 44-46, 48-50, 57
	Meysydd Llafur engreiffiol	15, 16
P	Penderfyniadau	8, 20-22, 30, 53-54
	Pennaeth	5, 6, 10-12, 15, 17-21, 23, 24, 30-35, 44-45, 52- 55
	Pwyllgor A cynhadledd maes llafur	7, 26-28
Rh	Rhaglen Grantiau Cynnal Addysg a Hyfforddiant	36-37
S	Siarter y Dinesydd	30
	Siarter y Rhieni	30
	Swyddfa Prif Arolygydd Ei Mawrhydi (SPAEM)	6, 25, 31
T	TGAU	15-16
	Tynnu plant yn ôl	5, 14-18, 20, 22-23, 30, 40, 44

Y	Ysgolion a gynhelir â grant	5-8, 11-13, 16, 22, 31-32, 34, 37, 38-39
	Ysgolion a gynhelir â grant a maes llafur cytûn	26-28, 50-51
	Ysgrifennydd Gwladol	7, 10, 13, 14, 22, 27, 29, 30, 33, 38, 39, 48, 49, 50



Cyfarfod Cymdeithas CYSAGau Cymru, Siambr y Cyngor Sir
Caerfyrddin, Sir Gaerfyrddin, 18 Tachwedd 2016 (10.30am – 3pm)

*Wales Association of SACREs meeting, Carmarthenshire Council
Chamber, Carmarthen, 18 November 2016 (10.30am – 3pm)*

Yn bresennol

<p>Ynys Môn / Anglesey Bethan James Rheinallt A. Thomas</p> <p>Blaenau Gwent Gill Vaisey</p> <p>Pen-y-bontar Ogwr / Bridgend Edward Evans Vicky Thomas</p> <p>Caerffili/ Caerphilly Vicky Thomas John Taylor Enfys Hawthorn Janet Jones</p> <p>Caerdydd / Cardiff Gill Vaisey Janet Jones</p> <p>Sir Gaerfyrddin / Carmarthenshire Cyng Emlyn Dole Cyng Gwyneth Thomas Cyng Jean Lewis Helen Gibbon Meinir Loader Jane Thomas Christine Rees Mary Parry</p> <p>Ceredigion Alwen Roberts</p> <p>Conwy Phil Lord Nicholas Richter</p>	<p>Sir Ddinbych / Denbighshire Phil Lord</p> <p>Sir y Fflint / Flintshire Phil Lord</p> <p>Gwynedd Bethan James</p> <p>Merthyr Tudful / Merthyr Tydfil Vicky Thomas</p> <p>Sir Fynwy / Monmouthshire Gill Vaisey</p> <p>Castell-nedd Port Talbot / Neath and Port Talbot</p> <p>Casnewydd / Newport Vicky Thomas Huw Stephens</p> <p>Sir Benfro / Pembrokeshire Mary Parry</p>	<p>Powys John Mitson Margaret Evitts</p> <p>Rhondda Cynon Taf Paula Webber Mathew Maidment</p> <p>Abertawe / Swansea Vicky Thomas Brinley Jones Alison Lewis</p> <p>Torfaen / Torfaen Vicky Thomas Daniel Foster</p> <p>Bro Morgannwg / Vale of Glamorgan Paula Webber Dafydd Treharne</p> <p>Wrecsam / Wrexham Samantha Jesson Ruth Holden</p> <p>Sylwedyddion / Observers Emlyn Dole (Cyngor Sir Gâr) Tudor Thomas (Mudiad Addysg Grefyddol Cymru (MAGC) Kathy Riddick (Dyneiddwyr Cymru) Vaughan Salisbury (CYSAG Ceredigion) Jean Lewis (Cyngor Sir Gâr CYSAG CAERFYRDDIN) Gwyneth Thomas (Cyngor Sir Gâr CYSAG CAERFYRDDIN)</p>
---	--	---

Cofnodion / Minutes

1. Cyflwyniad a Chroeso

Croesawyd yr aelodau i Sir Gaerfyrddin gan Gadeirydd CCYSAGauC, Phil Lord. Croesawodd Arweinydd y Cyngor, Emlyn Dole, CCYSAGauC i Siambr y Cyngor. Mwynhawyd perfformiad gan gôr Ysgol Gynradd Llangennech. Dywedodd Emlyn Dole ei fod yn gefnogol i GYSAGau ac yn sylweddoli pwysigrwydd CCYSAGauC ac Addysg Grefyddol yng Nghymru mewn amser o newid addysgol. Dywedodd fod Sir Gaerfyrddin yn cymryd AG o ddifrif ac yn sicrhau addysg holistig, oedd â'r nod o ddatblygu empathi, goddefgarwch a pharch. Gan hynny mae'n cyflogi Ymgynghorydd Her i ddarparu hyfforddiant a chymorth ymarferol i weithredu AG yn effeithiol.

2. Myfyrdod Tawel

Arweiniodd PL yr aelodau mewn myfyrdod, a gofyn iddynt ystyried yr angen i weithio tuag at undod mewn cymunedau. Mae AG mewn sefyllfa i atgoffa pobl am y cyfrifoldeb hwn.

How

3. Ymddiheuriadau

Libby Jones, Jen Malcom, Tania ap Sion, Leslie Francis, Ernie Galsworthy, Sally Northcott

4. Cyflwyniad PYCAG

Rhoddodd Dr Llinos Jones, Pennaeth, Ysgol Gymraeg Bro Myrddin gyflwyniad ar addoli ar y cyd yn yr ysgol uwchradd. Mae gwasanaethau'n cael eu trefnu fel bod pob disgybl yn cael cyfle i gymryd rhan a chyflwyno gweithred ddyddiol o addoli ar y cyd. Maent yn rhannu syniadau ac yn dathlu llwyddiant yn ogystal â myfyrio. Yn ystod y cwestiynau, diolchwyd i'r Pennaeth gan aelod o CCYSAGauC a fu'n dysgu yn yr ysgol. Diolchodd PL ar ran CCYSAGauC a dywedodd nad oes gan ysgolion uwchradd newydd ddigon o ofod cymunedol ac y byddai'n anodd felly datblygu ymdeimlad o gymuned drwy ddod â'r holl ddisgyblion mewn ysgol at ei gilydd.

Cafwyd sylwadau a oedd yn sôn am y cyfraniad cadarnhaol y gall Addoli ar y Cyd ei wneud i brofiad disgybl mewn ysgol uwchradd a'r arfer da y gellid ei rannu o'r cyflwyniad a roddwyd gan Ysgol Bro Myrddin.

5. Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd yn Y Rhyl, 23 Mehefin 2016

Derbyniwyd y cofnodion fel adroddiad cywir o'r cyfarfod. Cynigiwyd gan Huw Stephens ac eiliwyd gan Edward Evans.

6. Materion yn Codi.

Dywedodd VT fod y TGAU newydd wedi cael ei gymeradwyo a'i fod ar wefan CBAC. Dywedodd wrth CCYSAGauC fod pryderon wedi'u codi mewn CYSAGau

1. Introduction and welcome

Chair of WASACRE, Phil Lord, welcomed members to Carmarthenshire. The Leader of the Council, Emlyn Dole, welcomed WASACRE to the Council Chamber. Members enjoyed the performance of the choir from Ysgol Gynradd Llangennech. Emlyn Dole shared his support for SACREs and recognised the importance of WASACRE and of RE in Wales in a climate of educational change. He acknowledged that Carmarthenshire takes RE seriously and ensures a holistic education, which aims to develop empathy, tolerance and respect. As such it employs a Challenge Advisor to provide training and practical help to implement effective RE.

2. Quiet reflection

PL led a reflection, asking members to consider the need to work towards unity within communities. RE is in a position to remind people of this responsibility.

3. Apologies

Libby Jones, Jen Malcom, Tania ap Sion, Leslie Francis, Ernie Galsworthy, Sally Northcott

4. NAPfRE presentation

Dr. Llinos Jones, Headteacher, Ysgol Gymraeg Bro Myrddin presented on collective worship in the secondary school. Assemblies are organised so that all pupils have the opportunity to participate in and deliver a daily act of collective worship. They share ideas and celebrate success as well as reflect. During questions the Headteacher was thanked by a WASACRE member who had previously been a teacher at the school. PL expressed WASACRE's thanks and reflected that newly built secondary schools have no communal space and would, therefore, find it difficult to develop a sense of community via bringing all pupils in a school together. Comments included the positive contribution collective worship could make to a pupil's experience in a secondary school and the good practice that could be shared from the presentation provided by Bro Myrddin.

5. Minutes of meeting held in Rhyl, 23 June 2016

The minutes were accepted as a true record of the meeting. Proposed by Huw Stephens and seconded by Edward Evans.

6. Matters Arising.

VT said the new GCSE had been approved and was on WJEC website. She informed WASACRE that concerns had been raised at SACREs that there were training

fod angen mwy o hyfforddiant gan fod cynnydd yn y cynnwys a mwy o bwyslais ar gysyniadau testunol. Yn ôl Dan Foster – Pennaeth oedd yn cynrychioli CYSAG Torfaen, mae costau hyfforddiant gan CBAC wedi codi'n sylweddol. Mae'n anodd ar ysgolion oherwydd y cyfyngiadau ariannol. Roedd Tudor Thomas yn cytuno ond dywedodd fod hyfforddiant ar gyfer y manylebau newydd am ddim. Gan fod cyllidebau ysgolion yn dynn, awgrymodd fod angen mynd at CBAC a dweud wrtho fod ganddo gyfrifoldeb dros ysgolion yng Nghymru yn arbennig gan mai dyma'r unig Fwrdd Arholi yng Nghymru. Mae CBAC yn cynnig un lle hyfforddiant am ddim i bob ysgol ar bedwar dyddiad yn ystod y flwyddyn academaidd hon.

GWEITHREDU: Cytunodd PL i ddod o hyd i'r ddolen i Syniadau AG ar wefan Peniarth. Mae copïau sy'n mynd yn ôl cyn belled â 2000 wedi cael eu rhoi ar gael gan MAGC. Dylai fod gan bob Clerc CYSAG gopi o'r rhestr o gyhoeddiadau Syniadau AG i'w rhannu â'r CYSAG.

T 4. Eitem 4. Anfonwyd y llythyr at Lynda a bu LJ yn cysylltu drwy e-bost â CBAC am y mater hwn. Ond, ni anfonwyd y llythyr at QW gan fod y Fanyleb yn cael ei hachredu yn ystod tymor yr Hydref.

T4. Eitem 5 Dyneiddwyr ar CYSAG – Gwahoddwyd Kathy Riddick o Ddyneiddwyr Cymru i fynychu cyfarfod Sir Gaerfyrddin yn dilyn llythyr a anfonwyd ganddi i CCYSAGauC yn tynnu sylw at hyn.

T5: Eitem 5 - Incerts: Hysbysodd GV yr aelodau fod LJ wedi gofyn am ddatganiad gan Lywodraeth Cymru y gallem ei ddefnyddio i ddweud wrth Incerts fod y disgrifiyddion lefel o fewn y meysydd llafur cytûn yn statudol. Fodd bynnag, nid oedd yr ateb gan Lywodraeth Cymru yn mynd i'r afael â'r cwestiwn gwreiddiol. Awgrymodd PYCAG y dylem fynd yn ôl at y ddeddfwriaeth wreiddiol sy'n datgan fod y Meysydd Llafur Cytûn yn statudol, ac felly bod y Lefelau oddi mewn iddynt yn statudol. Dywedodd Rheinallt Thomas fod swyddogion yn y Cynulliad yn ymwybodol fod gan bob CYSAG hawl i fabwysiadu'r Fframwaith Cenedlaethol, ond dim ond ar lefel leol gan GYSAGau unigol y gellir gwneud hyn yn lleol, nid yn genedlaethol. Dywedodd hefyd fod yn rhaid i Lywodraeth Cymru symud ymlaen yn ofalus os yw AG am gael ei osod yn y dyniaethau gan fod yn rhaid i AG gael ei benderfynu'n lleol. Cynigiodd GV fod CCYSAGauC yn gwneud ail gais i LIC am ddatganiad ar statws maes llafur cytûn. Bydd y swyddogion yn mynd ar drywydd hyn.

T6. Bagloriaeth Cymru - Cafwyd trafodaeth am ganlyniadau peidio â chyflwyno AG statudol, sydd yn broblem fwy eang nag yng Nghyfnod Allweddol 4 yn unig. Mae yna gyfrifoldeb lleol i sicrhau fod y Maes Llafur Cytûn yn cael ei weithredu. Nodwyd fod rhai Ysgolion Arloesi yn ansicr am statws y Maes Llafur Cytûn. Dywedwyd wrth CCYSAGauC fod hyn wedi cael ei drafod yng nghyfarfod PYCAG. Mae rhai CYSAGau

issues as there was an increase in content and more emphasis on textual concepts. Dan Foster – Head teacher representing Torfaen SACRE expressed concern that the cost of training by the WJEC has risen rapidly. Schools are finding this difficult because of financial constraints. Tudor Thomas agreed but said that training for new specifications was free. He said schools are on tight budgets and that representation is needed to WJEC suggesting that it carries a responsibility for schools in Wales in particular as it is the sole Examination Board in Wales. The WJEC are offering one free training place for all schools on four dates during this academic year.

ACTION: PL agreed to find the link to RE Ideas on the Peniarth website. Copies going back as far as 2000 have been made available by REMW. Every SACRE Clerk should have a copy of the list of RE Ideas publications to share with SACREs.

P 4. Item 4. The reply was sent to Lynda and LJ maintained email contact with WJEC regarding this issue. However, the letter to QW was not sent due to the Specification being accredited during the Autumn term.

P4. Item 5 Humanists on SACRE – Kathy Riddick from Wales Humanists has been invited to attend the Carmarthenshire meeting following a letter she sent to WASACRE highlighting this issue.

P5: Item 5 – Incerts: GV informed members that LJ had requested a statement from Welsh Government that we could use to inform Incerts that the level descriptions contained within agreed syllabuses are statutory. However, the response from Welsh Government did not address the original question. NAPfRE suggest we should go back to the original legislation which states that the Agreed Syllabuses are statutory and, therefore, the Levels within them are statutory. Rheinallt Thomas said officers in the Assembly are aware that it is the right of every SACRE to adopt the National Framework, but that this can only be done legally at a local level by individual SACREs, not at a national level. He also said Welsh Government must go forward carefully if RE is placed within humanities as RE has to be determined locally. GV proposed that WASACRE should make a second request to WG for a statement on the status of an agreed syllabus. This will be followed up by officers.

P6. Welsh Baccalaureate – A discussion was held on the consequences of not delivering statutory RE, which isn't just an issue at Key Stage 4. There is a local responsibility to ensure the Agreed Syllabus is being implemented. It was noted that some Pioneer Schools are confused as to the status of the Agreed Syllabus. WASACRE were told that this was discussed at the NAPfRE meeting. Some SACREs intend to write to

yn bwriadu ysgrifennu at ysgolion i'w hatgoffa am y rhwymedigaeth i ddilyn y Maes Llafur Cytûn. Teimlwyd y dylai neges gyson gael ei hanfon gan bob CYSAG yng Nghymru.

GWEITHREDU: Mae VT wedi ysgrifennu llythyr gan ei ChYSAG hi i ysgolion yn eu hatgoffa am eu gofynion statudol ac wedi cytuno i rannu hwn ag aelodau PYCAG fel y gallan nhw a'u CYSAGau ystyried a ddylent ysgrifennu rhywbeth tebyg at eu hysgolion.

Dywedodd GV mai dim ond 70 o ymatebion a gafwyd i'r Arolwg am Fagloriaeth Cymru a gofynnodd a fyddai CCYSAGauC yn mynd ar ôl hyn er mwyn cael darlun llawnach. Roedd CYSAG Sir Fynwy yn teimlo y byddai'n werth cael darlun ehangach o'r hyn sy'n digwydd ledled Cymru, gan fynegi pryderon am yr ysgolion nad oedd wedi ymateb i'r arolwg. Holodd Dan Foster a allai camddealltwriaeth o natur statudol maes llafur cytûn olygu y byddai'r Ysgolion Arloesi yn gweithredu'n anghyfreithlon. Byddai'r llythron gan GYSAGau yn helpu i'w hatgoffa am natur statudol y Maes Llafur Cytûn. Mae Swyddogion Awdurdod Lleol yn eistedd ar GYSAGau a nhw ddylai fod y cyswllt â'r ysgolion. Dywedodd un athro gynrychiolydd ei fod yn ymwybodol nad yw un ysgol yn ei ALI yn cydymffurfio â'r rhwymedigaeth statudol i AG oherwydd y Fagloriaeth. Gallai hwn fod yn llwybr llithrig ac mae angen i GYSAGau weithredu arno. Atgoffodd PL yr aelodau eu bod wedi cael eu cynghori gan Lywodraeth Cymru ynghylch y broses ar gyfer delio ag ysgolion nad ydynt yn cydymffurfio ac y dylai CYSAGau fod yn dilyn honno. Pryder Tudor Thomas oedd, oherwydd y newidiadau ym manylebau TGAU, fod y cynnwys wedi mynd yn drymach a bod hynny'n pryderu'r gymuned AG yng Nghymru gan mai dim ond AG arwynebol iawn y gall rhai ysgolion fod yn ei chynnig bellach.

Cytunwyd na fyddai CCYSAGauC yn ail-anfon yr arolwgi ysgolion ond y dylai pob CYSAG ddilyn hyn gyda'u hysgolion eu hunain ac adrodd yn ôl i CCYSAGauC. Awgrymodd MM y dylai CYSAGau geisio sicrhau fod yr arolwg yn mynd yn syth at y pennaeth adran ac nid at ysgrifenyddes yr ysgol neu'r pennaeth.

7. Cyflwyniad - Cefnogaeth i ysgolion i gyflwyno'r manylebau TGAU Astudiaethau Crefyddol newydd a rôl Ymarferwyr Arweiniol

Cyflwynwyd gan Tonia Antinarzi sydd ar secondiad i ERW fel Arweinydd Dysgu pynciau Di-Graidd. Cyfrifoldeb Tonia yw gweithio gydag ymarferwyr arweiniol i sefydlu rhwydweithiau a sefydlu cefnogaeth i'r pynciau di-graidd. Sefydlwyd ymarferwyr arweiniol i AG ym mhob un o'r rhanbarthau. Maen nhw'n gweithio i greu adnoddau i gefnogi gweithredu TGAU newydd

schools reminding them of the obligation to follow the Agreed Syllabus. It was felt that there should be a consistent message sent out by SACREs across Wales.

Action: VT has written letters from her SACREs to schools reminding them of their statutory requirements and has agreed to share this with NAPfRE members so that they and their SACREs can consider whether to they should write something similar to their schools.

GV raised the issue that only 70 responses were received to the Welsh Bacc Survey and asked whether WASACRE would follow this up to get a fuller picture. Monmouthshire SACRE felt it worthwhile to get broader picture of what is happening across Wales, expressing concern about schools that had not responded to the survey. Dan Foster asked whether a misunderstanding of the statutory nature of an agreed syllabus could mean that Pioneer Schools could be acting illegally. The letters from SACREs would help in reminding them of the statutory nature of the Agreed Syllabus. Local Authority Officers sit on SACRE and they should be the link to schools. A teacher representative said that he is aware that one school in his LA is not complying with its statutory obligation for RE because of the Welsh Baccalaureate. This could be a slippery slope and SACREs have to act on it. PL reminded members that they have been advised by Welsh Government of the process for dealing with schools that are not complying and that SACREs should be following that. Tudor Thomas raised concern that due to the changes in GCSE specifications, the content has become heavier and that is worrying for the RE community in Wales as schools may now only deliver token RE.

It was agreed that WASACRE would not re-send the survey to schools but that each SACRE should follow-up with their own schools and feedback to WASACRE. MM suggested that SACREs should try to ensure that the survey goes directly to heads of department and not the school secretary or the headteacher.

7. Presentation - Support for schools in delivering the new GCSE specification for Religious Studies and the role of Lead Practitioners

Presented by Tonia Antinarzi who is seconded to ERW as Leader of Learning of Non-Core subjects. Tonia's responsibility is to work with lead practitioners to establish networks and to establish support for the non core subjects. Lead practitioners for RE have set up in each of the regions. They are working to create resources to support the implementation of the new

CBAC ac yn dechrau rhannu gwybodaeth ac adnoddau drwy HWB. Bydd yr adnoddau'n cael eu cyfieithu i'r Gymraeg ac yn cael Sicrhad Ansawdd. Mae'r ymarferwyr arweiniol yn awyddus i glywed gan athrawon dosbarth a hoffai weithio gyda'i gilydd i greu adnoddau. Roedd gan un cynrychiolydd CYSAG bryderon fod cynnwys trymach y fanyleb newydd yn golygu ei bod yn bosibl na fyddai'r graddau mor uwch os oes disgwyl iddynt gyflwyno TGAU Astudiaethau Crefyddol mewn un awr yr wythnos. Gofynnodd VT a oedd bwriad i rannu adnoddau yn ehangach i gonsortia eraill. Cadarnhawyd hyn gan Tonia a dywedodd fod cysylltiadau eisoes yn cael eu gwneud gydag EAS yng Nghasnewydd. Yn ôl Alison Lewis, roedd hi'n anodd cael ysgolion i ddefnyddio Hwb ond dywedodd fod yr adnoddau yno iddyn nhw. Dywedodd Tonia fod lansio'r Ymarferwyr Arweiniol yn digwydd ar 21 Hydref a'u bod eisoes wedi gwneud tipyn o gynnydd. Holodd aelod a gafodd y CYSGau ran yn y broses. Dywedodd Tonia eu bod, a bod ganddi ddi-ddordeb mewn clywed gan ysgolion sydd ag adrannau AG cryf, yn enwedig rhai cyfrwng Cymraeg. Bydd Tonia'n rhannu manylion yr ymarferwyr arweiniol dros AG gyda CYSGauC. Mae'r ymarferwyr arweiniol wedi ysgrifennu at bob un o'r ysgolion yn yr ardal i dynnu sylw at eu gwaith. Maen nhw'n cynnal arolwg i fapio cryfderau.

Dywedodd BJ fod ymarferwyr arweiniol yng Ngogledd Cymru wedi bod yn trefnu eu hunain a pharatoi adnoddau. Gofynnodd a oeddent o bosibl yn dyblu'r gwaith yng Nghymru ac a fyddent yn elwa ar weithio gyda chydweithwyr ar draws Cymru. Dywedodd Tonia mai rhan o'i gwaith hi fyddai cydlynw cysylltiadau â chonsortia eraill. Holodd un aelod pwy fyddai'n Sicrhau Ansawdd. Atebodd Tonia, er na allai CBAC gadarnhau'r gwaith, byddent yn gallu gwirio eu bod ar y trywydd iawn. Dywedodd y bydden nhw hefyd yn defnyddio athrawon yn yr ardal ynghyd â Mary Parry, yr Ymgynghorydd. Dylai popeth fod yn barod erbyn diwedd Mehefin. Bydd Tonia'n mynd ar ôl y rheiny nad ydynt yn cymryd rhan. Holodd MM pryd fyddai'r llyfrau TGAU ar gael. Dywedodd mai'r broblem oedd mai â thair crefydd yn unig yr oedd y llyfrau'n ymdrin, sef Cristnogaeth, Iddewiaeth ac Islam. Cytunodd VT fod hyn yn broblem ac nad oes adnoddau i'r Crefyddau Dwyreiniol. Dywedodd Tonia fod y cwrs cyfan yn cael ei fapio allan ac y byddai'n ymdrin â phob crefydd. Cadarnhaodd PL y byddai cyflwyniad gan ymarferwr arweiniol yng nghyfarfod haf CCYSGauC ac y gallai pawb edrych ymlaen at gael diweddariad ar ddiwedd y broses.

8. Diweddariadau:

Diweddariad: Adolygiad Cwricwlwm - Adroddodd BJ fod nifer o ysgolion yn ceisio dychmygu sut bydd Cwricwlwm Donaldson yn edrych. Mae'r ysgolion arloesi'n gobeithio y bydd Cam 2 yn dechrau ym mis

WJEC GCSE and are beginning to share information and resources via Hwb. Resources will be translated into Welsh and Quality Assured. Lead practitioners are keen to hear from classroom teachers who would like to work together to create resources. A SACRE rep raised concerns that increased content of the new specification could mean that that grades may not be as high if they are expected to deliver GCSE Religious Studies in an hour a week. VT asked whether there was an intention to share resources wider to other consortia. Tonia affirmed this and said that links are already being made with EAS in Newport. Alison Lewis, a Lead Practitioner, highlighted the difficulty in getting schools to use Hwb but said that the resources are there if they want access to them. Tonia said that the launch of Lead Practitioners was on 21st Oct and they have already made a lot of progress. A member asked if there had been involvement from SACREs in this process. Tonia confirmed this and is interested in hearing from schools with strong RE departments, especially Welsh language schools. Tonia will share the details of the lead practitioners for RE with WASACRE. Lead practitioners have written to all schools in the area to draw attention to the work they are doing. They are conducting a survey to map strengths.

BJ said that lead practitioners in North Wales have been getting organised and preparing resources. She asked whether they are doubling up on the work in Wales and whether they would benefit from working with colleagues across Wales. Tonia said that she sees her job as coordinating links with other consortia. A member asked who would be Quality Assuring. Tonia advised us that, whilst the WJEC can't endorse the work, they were able to check that they were on the right track. She also reported to WASACRE that they would also be using teachers in the area and Mary Parry, the Advisor. Everything should be ready by the end of June. Tonia will follow up those who aren't involved. MM asked when the GCSE books would be made available. He highlighted the issue that the books only cover 3 religions Christianity, Judaism and Islam. VT agreed that there was an issue that there are no resources for Eastern Religions. Tonia said that the whole course was being mapped out and that it has covered all religions. PL said that there will be a presentation from a lead practitioner in summer WASACRE meeting and we look forward to an update at the end of the process.

8. Updates:

Update: Curriculum Review – BJ said that many of the schools are trying to imagine what the Donaldson Curriculum will look like. Pioneer schools are hoping that by January Step 2 will begin and they will develop

Ionawr ac y byddant yn datblygu modelau ar gyfer eu Meysydd Dysgu a Phrofiad ar draws Cymru. Hysbysodd BJ CCYSAGauC fod Phil Lord, Libby Jones a Gill Vaisey wedi cynrychioli CCYSAGauC mewn cyfarfodydd Rhanddeiliaid rheolaidd gyda Llywodraeth Cymru i drafod y cwricwlwm newydd. Bydd hefyd cyfarfod gyda swyddogion Llywodraeth Cymru ar 14 Rhagfyr. Bydd rôl CCYSAGauC yn y broses o adolygu'r cwricwlwm yn cael ei drafod.

Roedd gan un o'r aelodau bryder am y cynnydd araf o ran datblygu'r cwricwlwm newydd a dywedodd nad oedd Llywodraeth Cymru wedi rhoi awgrym am sut bydd y cwricwlwm newydd yn edrych. Tynnwyd sylw at y ffaith fod rhai ysgolion o dan yr argraff nad oes raid iddynt ddilyn y Maes Llafur Cytûn. Dywedodd BJ mai problem arall oedd diffyg amser i hyfforddi athrawon ar beth sy'n gwneud AG dda. Mae hyn yn arbennig o bwysig i'r rhai nad ydynt yn arbenigwyr. Awgrymodd BJ fod angen craffu ar gyfraniad yr ysgolion arloesi ac y byddai'n croesawu cael mewnbwn i hynny. Mae PYCAG yn paratoi dogfen o'r enw "Beth yw AG dda?" i rannu gydag ysgolion ac maent yn cyfarfod cyn diwedd y tymor i'w gorffen. Mae aelodau CCYSAGauC yn cael gwybod am gynnydd y cwricwlwm newydd ac yn adrodd yn ôl yn rheolaidd i'r aelodau.

Roedd gan CCYSAGauC gyfarfod â'r Ysgrifennydd Addysg ar 2 Mawrth 2017 a bydd yn gofyn cwestiwn am statws y Maes Llafur Cytûn.

Derbyniodd CCYSAGauC lythyr gan GYSAG Sir Gaerfyrddin yn mynegi pryderon am le AG yn y cwricwlwm newydd a beth fydd rôl CYSAG.

Soniodd aelod am bryderon yr Eglwys Bresbyteriaidd ynglŷn â'r ansicrwydd. Maent wedi anfon llythyr at GYSAG Sir Gaerfyrddin a CCYSAGauC yn ogystal ag i Kirsty Williams oherwydd eu bod yn poeni am sut bydd Cristnogaeth yn cael ei dysgu yn y cwricwlwm newydd. Awgrymodd RT y gallai Ysgolion Eglwys ei chael yn anodd bod yn rhan o'r cwricwlwm hwn ac y dylai'r Eglwys yng Nghymru a'r Eglwys Gatholig ddefnyddio'u cysylltiadau â Llywodraeth Cymru i drafod hyn.

Gofynnodd PL sut byddai AG yn gweithio os yw'n cael ei osod yn y maes llafur dyniaethau ac awgrymodd ei bod yn bwysig cadw llygad ar hyn.

Diweddariad: Canllawiau ar Reoli'r Hawl i Dynnu Disgyblion o Addysg Grefyddol. Dywedodd GV fod y ddogfen bellach yn destun ymgynghoriad gan amryw o sefydliadau, cynrychiolwyr ffydd ac addysgwyr. Mae hi wrth ei bodd â'r gefnogaeth a'r ymateb cadarnhaol i'r ddogfen. Cynhyrwyd y ddogfen i ddechrau mewn ymateb i gais am ganllawiau yn y maes hwn gan bennaeth, ond mae'r ddogfen wedi esblygu ac mae bellach ar gyfer rhieni, athrawon a phawb sydd â diddordeb. Rhannodd GV y ddogfen gyda chydweithwyr

models for their Areas of Learning and Experience across Wales. BJ informed WASACRE that Phil Lord, Libby Jones and Gill Vaisey had represented WASACRE at regular Stakeholders' meetings with Welsh Government to discuss the new curriculum. There is also a meeting to be held with officers of the Welsh Government on 14th December. The role of WASACRE in the curriculum review process will be discussed.

A member highlighted a concern about the slow progress in the development of the new curriculum and said that Welsh Government has not given any suggestion of what the curriculum will look like. It was brought to the attention of WASACRE that some schools are under impression they don't have to follow the Agreed Syllabus. BJ also raised the issue of lack of time for teacher training on what good RE is. This is especially important to non-specialists. BJ suggested that we need to scrutinise the contribution of the pioneer schools and would welcome having an input into that. NAPfRE are preparing a document entitled "What is Good RE" to share with schools and are meeting before the end of term to finish this. Members of WASACRE are informed of the progress of the new curriculum and regularly feed back to members.

WASACRE have a meeting with The Minister for Education on 2nd March 2017 and will pose a question around the status of the Agreed Syllabus.

WASACRE have had correspondence from Carmarthenshire SACRE raising concerns about what RE will look like in the new curriculum and what the role of SACRE will be.

A member spoke about the concerns of the Presbyterian Church about the uncertainty of what is happening. They have sent a letter to Carmarthenshire SACRE and WASACRE as well as to Kirsty Williams because they are concerned about how Christianity will be taught in the new curriculum. RT suggested that Church Schools might find it difficult to become part of this curriculum and that the Church in Wales and the Roman Catholic Church should use its links to the Welsh Government to discuss this.

PL asked how RE would work if it is based in the humanities curriculum and suggested that it is important to keep a watching brief on that.

Update: Guidance on Managing the Right of Withdrawal from Religious Education. GV said that the document is now out for consultation with a variety of organisations, faith representatives and educationalists. She is delighted with the support and positive tone in which the document is being received. The document was initially produced in response to a request for guidance in this area from a headteacher, but the document has evolved and is now for parents, teachers and all parties. GV shared the document with

yn Lloegr yng Nghynhadledd REC a gwelwyd cryn dipyn o ddiddordeb. Bydd y ddogfen yn mynd at ddylunydd graffig i gael ei dylunio a'i hargraffu'n broffesiynol. Bydd angen ei chyfieithu ond dylai fod ar gael yn Nhyrnor yr Haf.

Diweddariad ar y Cyngor Addysg Grefyddol

Dyweddod GV fod Rudi Lockhart, Prif Swyddog Gweithredol y Cyngor Addysg Grefyddol, wedi bod yn siarad ag Aelodau Seneddol i sicrhau eu bod yn deall beth yw AG. Bu cynrychiolwyr y Cyngor yng Nghynhadleddau'r Blaid Lafur a'r Blaid Geidwadol yn codi proffil AG ac yn adeiladu perthynas dda gydag ASau. Awgrymwyd y dylai CYSAGau lleol fod yn hysbysu eu gwleidyddion lleol am y safonau a gafwyd yn TGAU yn lleol gan y bydd hyn yn rhywbeth y byddant yn poeni amdano.

Mae gan REQM reolwr newydd, sef Linda Rudge.

Mae yna isafswm tanysgrifiad i'r Cyngor Addysg Grefyddol ond y swm sy'n cael ei roi ar gyfartaledd yw £370.

Cafwyd cyflwyniad ar adnoddau newydd yn y gynhadledd.

1. Prosiect Deall Cristnogaeth: Nod y Gymdeithas Genedlaethol yw codi safonau mewn dysgu am Gristnogaeth yn dilyn arolwg lle daeth diffygion i'r amlwg. Crëwyd adnodd a phecyn hyfforddiant dau ddiwrnod ar gyfer athrawon a fydd yn cael y pecyn adnoddau ar ddiwedd y cwrs. Maen nhw'n hyfforddi pobl i gynnal y cyrsiau a bydd GV yn mynychu.
2. Deall Dyneiddiaeth: Mae'r Gymdeithas Ddyneiddwyr wedi creu gwefan sydd ag adnoddau ardderchog ar gyfer addysg foesol a chymdeithasol yn ogystal ag AG. Maent yn gobeithio cyfieithu'r adnoddau i gyd i'r Gymraeg.
3. Mae Bwrdd Dirprwyon Iddewon Prydain wedi cynhyrchu llyfr i gyd-fynd ag Iddewiaeth yn y TGAU Astudiaethau Crefyddol: *The Definitive Resource* gan Clive Lawton i helpu athrawon i godi safon addysg ar Iddewiaeth.

Diweddariad: EFTRE – Bu PL yn y gynhadledd ym mis Awst. Bu'r gynhadledd yn trafod sut mae AG yn edrych ar draws Ewrop ac mae'r rhan fwyaf o wledydd yn dilyn ymagwedd enwadol. Cafwyd trafodaeth ynghylch sut mae myfyrwyr yn tueddu i gael eu gweld fel nwyddau ar gyfer twf economaidd ac roedd dogfennau o systemau ar draws Ewrop yn dangos symudiad i ffwrdd o'r ymagweddau holistig ac ysbrydol.

Bydd PL yn mynd i gyfarfod Pwyllgor Gwaith EFTRE yn y Ffindir.

Diweddariad: cyfarfod cyswllt Llywodraeth Cymru– Mae CCYSAGauC yn cadw mewn cysylltiad â LIC drwy gyfarfodydd rheolaidd. Bydd y cyfarfod nesaf ym mis Rhagfyr. Mae'r trafodaethau wedi cynnwys 10/94 a'r Maes Llafur Cytûn. Cafwyd trafodaeth hefyd am

colleagues in England at the REC Conference and there had been lots of interest. The document will go to a graphic designer for professional design and printing. Translation is needed but it should be available in the Summer Term.

Update on REC

GV said that Rudi Lockhart, CEO of REC, has been actively talking to MPs to ensure they understand what RE is. REC reps attended Party Political Conferences for the Labour and Conservative Parties to raise the profile of RE and to build good relationships with MPs. It was suggested that local SACREs should be informing their local politicians about standards achieved in GCSE locally as this is something they will care about.

REQM have a new manager, Linda Rudge.

There is a minimum subscription for REC of £250 but the average being given is £370.

There was a presentation on new resources at the conference.

1. Understanding Christianity Project: The National Society aim to raise standards in the teaching of Christianity following a survey which highlighted inadequacies. A resource and two day training package has been created for teachers who will be provided the pack of resources at the end of the course. They are training people to deliver the courses and GV will be attending.
2. Understanding Humanism: The Humanist Association has created a website with excellent resources for moral and social education as well as RE. They are hoping to translate all resources into Welsh.
3. The Board of Deputies of British Jews has produced a book to support Judaism GCSE Religious Studies: *The Definitive Resource* by Clive Lawton to help teachers with the quality of education on Judaism.

Update: EFTRE – PL attended the conference in August. The conference discussed what RE looks like across Europe and most countries take a confessional approach. There was discussion about how students are seen as commodities for economic growth with documentation from systems across Europe showing a move away from wellbeing and holistic and spiritual approaches.

PL will attend the Exec meeting of EFTRE next week in Finland.

Update: Welsh Government contact meeting - WASACRE are keeping in contact with WG via regular meetings. The next meeting is in December. Discussions have included 10/94 and the Agreed Syllabus. There has also been discussion on the Welsh Bacc and the new

Fagloriaeth Cymru a'r cwricwlwm newydd.

Problem adroddiadau blynyddol - Nid yw'r problem hon fyth wedi cael ei datrys a bydd CCYSAGauC yn gwthio LIC i gadw ei chyfrifoldeb presennol i goladu'r adroddiadau fel yn ôl 10/94. Byddant yn hysbysu CCYSAGauC am eu cynnydd.

9. Adroddiad o'r Pwyllgor Gwaith

Cofnodion o'r cyfarfod –

T1 GWEITHREDU 1 –Llythyr i Kirsty Williams.

Mae Edward Evans wedi ysgrifennu at Lywodraeth Cymru i ofyn a fyddai newid y gyfraith o ran Addysg Grefyddol yn Lloegr yn cael effaith yng Nghymru - Beth yw pwerau gweddilliol San Steffan? Nid oedd yr ateb a gafwyd yn mynd i'r afael â'r cwestiwn yn ddigonol ac felly byddai'n ysgrifennu eto, y tro hwn at Kirsty Williams yn uniongyrchol.

Tanysgrifiad y Cyngor Addysg Grefyddol – Dywedodd PL fod gan CCYSAGauC yr hawl i danysgrifiad gostyngol i'r Cyngor gan ei bod yn gymdeithas fach, sef £99.

Ymarferwyr Arweiniol–Ceir cyflwyniad yn rhoi diweddariad am eu gwaith yng nghyfarfod yr Haf. Dywedodd PL ei fod yn falch i weld fod John Mitson yn dal yn gallu bod yn bresennol ac y byddai CCYSAGauC yn sicr yn manteisio ar ei sgiliau.

Bydd cyfarfod nesaf y Pwyllgor Gwaith ar**1 Chwefror.**

10. Gohebiaeth

1. Llythyr gan Neeter Baicher - am y llyfr *Unsung* gan Dr Darminder Singh Chada sydd yn codi ymwybyddiaeth ac yn talu teyrnged i'r milwyr Sicaidd yn yr Ymerodraeth Brydeinig.
2. Cytunodd Kirsty Williams, Ysgrifennydd y Cabinet ar Addysg i gyfarfod â CCYSAGauC ddydd Iau, 2 Mawrth, 2017 yn dilyn y cais am gyfarfod a anfonwyd gan LJ.
3. Ysgrifennodd Pam Evans, Prif Swyddog Gweithredol Peace Mala, yn hysbysu CCYSAGauC am y Peace Mala yn Eglwys Gadeiriol Llandaf ddydd Iau 20 Gorffennaf 2017.
4. Gohebiaeth gyda Kathy Riddick, Swyddog Datblygu, Dyneiddwyr Cymru yn trafod lle'r Dyneiddwyr ar CYSAG. Gwahoddwyd Kathy Riddick i fynychu CCYSAGauC fel sylwedydd er mwyn dechrau sgwrs gadarnhaol rhwng y ddwy gymdeithas. Roedd Kathy'n bresennol yn y cyfarfod ac eglurodd fod y Gymdeithas Ddyneiddwyr eisiau cael safbwyntiau anghrefyddol yn cael eu cynrychioli yn ogystal â pherthynas gadarnhaol gyda CYSAGau. Hysbysodd Kathy CCYSAGauC fod gan y Gymdeithas Ddyneiddwyr siaradwyr ar gael i fynd i ysgolion ar draws Cymru. Dywedodd Edward Evans fod Dyneiddwyr wedi bod yn mynychu CYSAG Pen-y-bont ar Ogwr yn ffyddlon ac wedi gwneud cyfraniad gwerthfawr iddo. Fodd bynnag, atgoffodd

curriculum.

Annual reports issue – This issue is still unresolved and WASACRE will be pushing for WG to maintain its current responsibility to collate the reports as per 10/94. WASACRE will be kept up-dated on progress.

9. Report from the Executive Committee

Minutes from meeting –

P1 Action 1 - Letter to Kirsty Williams.

Edward Evans has written to Welsh Government to ask whether changing the law with regards to Religious Education in England would have an impact in Wales. – What are the residual powers of Westminster? The response received did not adequately address the question and he would therefore write again, this time directly to Kirsty Williams.

REC subscription – PL advised that as a small organisation WASACRE was entitled to pay a reduced subscription to REC and this would be £99.

Lead Practitioners - There will be a presentation updating us on the work done in the Summer meeting. PL said that WASACRE is pleased to see John Mitson is still able to attend and that WASACRE will still draw upon his skills.

The next Executive is meeting next on the **1st Feb.**

10. Correspondence

1. Letter from Neeter Baicher – about the book *Unsung* by Dr Darminder Singh Chada raising awareness and paying tribute to the Sikh soldiers to the British Empire.
2. Kirsty Williams, Cabinet Secretary of Education agreed to a meeting with WASACRE on Thursday 2nd March, 2017 as a result of the request for a meeting LJ sent.
3. Pam Evans, CEO of Peace Mala, wrote informing WASACRE about the Peace Mala at Llandaff Cathedral on Thursday 20th July, 2017.
4. Correspondence with Kathy Riddick, Development Officer, Wales Humanists discussing the place of Humanists in SACRE. Kathy Riddick was invited to attend WASACRE as an observer in order to begin a positive dialogue between the two associations. Kathy was in attendance in the meeting and explained that the Humanist Society wanted non-religious views represented alongside religious views as well as a positive relationship with SACREs. Kathy informed WASACRE that the Humanist Society has school speakers available across Wales. Edward Evans said that a Humanist had faithfully attended and made a valuable contribution to Bridgend SACRE for number of years. However, he reminded WASACRE that we

CCYSAGauC ei bod yn rhwym i gylchlythyr 10/94 ac felly, dim ond aelodau cyfetholedig all gynrychioli systemau cred anghrefyddol a dyna'r sefyllfa gyfreithiol o hyd. Dywedodd PL fod hwn yn fater i Lywodraeth Cymru. Dywedodd Kathy Riddick fod y Gymdeithas Ddyneiddwyr wedi ysgrifennu at Lywodraeth Cymru ar y mater hwn.

5. Llythyr gan yr Eglwys Bresbyteraidd a anfonwyd ymlaen i CCYSGAauC gan GYSAG Sir Gaerfyrddin. Roedd yr Eglwys yn dymuno mynegi pryder am Addysg Grefyddol o fewn strwythur y cwricwlwm newydd arfaethedig. Cafwyd cyfieithiad o'r llythyr i CCYSGAauC.

11. Unrhyw Fater Arall

Mae Tania a Leslie wedi cyhoeddi deunyddiau ar Wefan y Santes Fair ac atgoffwyd CCYSAGauC am y fylchgrawn lefel A. Hyd yma ymddangosodd 10 rhifyn a chyhoeddwyd dros 40 o erthyglau. Mae dau adnodd newydd i'r Cyfnod Sylfaen ar gael am ddim o wefan Canolfan y Santes Fair. Mae'r gyfres 'Exploring Why' ac 'Exporing Our World' ar gael yn <http://www.st-marys-centre.org.uk/resoruces>

Adnoddau Lefel A ar gyfer y cwricwlwm newydd - Codwyd yr angen hwn gan MP ac awgrymodd y gellir ceisio cyllid i gael ymarferwyr arweiniol i greu adnoddau i'w rhannu yn yr un ffordd ag y mae ymarferwyr arweiniol yn gweithio ar adnoddau ar gyfer TGAU. Awgrymodd y gallai CCYSAGauC a/neu MAGC ystyried ariannu'r gwaith. Awgrymodd TT fod gan CBAC ei rhan yn hyn hefyd. Dywedodd fod gwerslyfrau ar gael a ysgrifennwyd gan brif arholwyr. Mae CBAC yn cyfrannu ac mae angen iddynt elwa ar hyn felly efallai y gallent weithredu fel cydlynnydd. Dywedodd BJ fod yna grwpiau TGAU a Lefel A sy'n gweithio gyda'i gilydd yn wirfoddol. Byddai ganddi ddiddordeb mewn gweld grwpiau eraill yn gweithio gyda'i gilydd ar sail fwy ffurfiol a fyddai'n arwain at rwydwaith o rannu arfer da sy'n gallu cynhyrchu adnoddau a gefnogir yn llwyr gan CBAC. Byddai angen rhywun i reoli hyn. Gofynnodd PL pwy fyddai'n eu cyflogi. Awgrymodd un aelod ddefnyddio Hwb i rannu adnoddau. Awgrymwyd y gallai dau neu dri athro ei gydlyn. Trafododd JM y materion ariannol ac awgrymodd y byddai'n anodd i CCYSAGauC ariannu hwn ar ei phen ei hun ac y byddai angen gweithio gydag eraill. Awgrymodd GV ofyn i MAGC os gallent ddarparu rhywfaint o gyllid ac y gellid meddwl am ofyn i fudiadau eraill helpu hefyd. Dywedodd RT nad oedd gweddill ariannol MAGC yn debyg i un CCYSAGauC ond y gellir trafod hyn yng nghyfarfod nesaf MAGC.

Teimlai TT yn gryf fod CBAC yn gorff sy'n gwneud elw a gan mai ei cynnyrch nhw sydd dan sylw, dylent fod yn cymryd rhan allweddol.

are bound by circular 10/94 and therefore, non-religious belief systems can only be co-opted members and this is still the legal position. PL said that this is an issue for Welsh Government. Kathy Riddick said that the Humanist Society has written to Welsh Government on this issue.

5. Letter from the Presbyterian Church forwarded to WASACRE by Carmarthenshire SACRE. They wished to voice their concern with regard to Religious Education within the structure of the proposed new curriculum. WASACRE translated the letter for our information.

11. A.O.B.

Tania and Leslie have published materials on the St Mary's Website and reminded WASACRE of the A Level journal. So far there have been 10 issues with over 40 articles published. There are two new Foundation Phase resources available for free from the St Mary's Centre website. The 'Exploring Why' series and 'Exploring Our World' series are available from <http://www.st-marys-centre.org.uk/resoruces>

A Level resources for the new curriculum -MP raised the issue of this need, suggesting that we might seek funding for lead teachers to create resources to share in the same way lead practitioners are working on resources for GCSE. She suggested WASACRE and/or the REMW might consider funding this work. TT suggested that the WJEC have a role to play in this. He said that there are textbooks available written by chief examiners. The WJEC is a benefactor and they need to benefit from it and could perhaps act as a coordinator. BJ said that there are new GCSE and A level and groups working together voluntarily. She would be interested in other groups working together in a more formal sense providing a network of sharing good practice who are able to produce resources which is fully endorsed by WJEC. Someone would need to manage this. PL asked who their employer would be. A member suggested using the Hwb to share resources. It was suggested that two or three teachers could coordinate it. JM discussed the financial issues and suggested that it would be difficult for WASACRE to fund this alone and would need to work with others. GV suggested asking REMW if they could also provide some funding and that we might also think about asking other organisations to help. RT said the residual balances of REMW do not match that of WASACRE but that this could be discussed in the next meeting of REMW.

TT felt strongly that as the WJEC is a profit making organisation and it is their product that they should be key players.

<p>Penderfynodd CCYSAGauC yr hoffai weld hwn yn cael ei archwilio ymhellach gan nad oedd dim amser i'r golli.</p> <p>Cofnodion CCYSAGauC - Tynnodd RT sylw at y ffaith nad yw hen gofnodion CCYSAGauC yn cael eu storio ar y wefan. Dywedodd ei bod yn bwysig fod adroddiadau cyn gynadleddau ar y wefan ac mai mater bach fyddai gwneud hyn gyda'r dechnoleg fodern. GWEITHREDU: PL i ymchwilio i'r sefyllfa.</p> <p>Hysbysodd PL CCYSAGauC fod Jen Malcolm yn ymddeol. Diolchodd iddi am ei chyfraniad i CCYSAGauC gan ddymuno'n dda iddi ar ei hymddeoliad ac i'r dyfodol.</p> <p>12. Dyddiad y cyfarfod nesaf: 3 Mawrth 2017, Sir Fynwy. Lleoliad: Neuadd y Sir, Brynbuga.</p> <p>Cyfarfodydd wedi hynny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Haf 2017, Wrecsam • Hydref 2017, Pen-y-bont ar Ogwr • Gwanwyn 2018, Abertawe 	<p>WASACRE voted that it would like to see this investigated further as speed is of the essence.</p> <p>WASACRE minutes – RT brought it to the attention of WASACRE that old WASACRE minutes are not stored on the website. He suggested that it is important that the reports of the previous conferences are on the website and that with modern technology it would be easy to do this. Action: PL is to look into is situation.</p> <p>PL informed WASACRE that Jen Malcom is retiring. He thanked her for her contribution to WASACRE and expressed best wishes for her retirement and for the future.</p> <p>12. Date for next meeting: 3rd March 2017, Monmouthshire. Venue: County Hall, Usk.</p> <p>Future meeting dates:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Summer 2017, Wrexham • Autumn 2017, Bridgend • Spring 2018, Swansea
--	---

DRAFT